

(*)Escola Universitaria de Enfermaría Povisa

(*)ORGANIZACIÓN

(*)

A Escola Universitaria de Enfermería de Povisa, adscrita á Universidade de Vigo, naceu oficialmente no ano 1991, baixo o patronazgo do Hospital Povisa coa idea de desenvolver unha función docente que consideraba adecuada e beneficiosa para un centro das súas características, formando profesionais de Enfermería que cando terminasen os seus estudos, puidesen pasar a formar parte da División de Enfermería do Hospital, estendendo na actualidade dita filosofía a todos os estamentos sanitarios tanto españois como estranxeiros.

A filosofía do Centro Estudos Povisa é formar profesionais capaces de exercer as funcións específicas de cada unha das titulacións que imparte, así como fomentar o traballo mediante a colaboración con outros profesionais da saúde e chegar a conseguir obxectivos comúns.

E para chegar a esta meta, a formación do alumnado apóiase en tres alicerces fundamentais: O desenvolvemento de clases teórico-prácticas enfocadas á resolución de problemas, impartidas por especialistas en cada unha das materias, o fomento da aplicación práctica dos conceptos teóricos, mediante a avaliación continuada do alumno por medio de tutorías, o que ten especial interese sobre todo nos créditos prácticos clínicos, avaliación que se realiza en colaboración cos profesionais das diferentes unidades onde o alumno realiza estes créditos.

ÓRGANOS DE GOBIERNO

Director: MANUEL TORRES VIZCAYA

Subdirectora: MARÍA GIRÁLDEZ MIRANDA

Secretaria: MARÍA MUIÑOS ÁLVAREZ

Delegado U. VIGO : RAÚL IGLESIAS BLANCO

(*)ESTRUCTURAS

(*)

INFRAESTRUTURAS: Situada na rúa Romil 75 / 77 da cidade de Vigo, a escola conta cunha superficie aproximada aos 2.500 m², distribuídos en catro plantas que compoñen a estrutura do Centro. A entrada á Escola conta cunha rampla especialmente para acceso a discapacitados.

As aulas destinadas a docencia son as seguintes :

- AULA 11 □ 1º CURSO
- AULA 21 □ 2º CURSO
- AULA 23 □ 3º CURSO
- AULA 1 □ 4º CURSO
- AULA S1, S2, S4, S5 Y S7 □ todos os cursos.

(*)EQUIPO DIRECTIVO

(*)

Director: MANUEL TORRES VIZCAYA

Subdirectora: E. MARÍA GIRÁLDEZ MIRANDA

Secretaria: ALICIA MUÍÑOS ÁLVAREZ

Delegado da Universidade de Vigo: RAUL IGLESIAS BLANCO

(*)OS DOCENTES

(*)

<http://cepovisa.com/escuela-universitaria/docencia/profesorado/>

(*)INGRESO E ADMISIÓN

(*)

Enfermería é unha profesión regulada, é dicir aquela cuxa actividade profesional está subordinada a disposicións legais e á posesión dunha determinada cualificación profesional, polo que o Grao en Enfermería capacita para o exercicio da profesión de Enfermería, baseado na ORDE CIN/2134/2008, do 3 de xullo, que establece os requisitos para a verificación dos títulos universitarios oficiais que habiliten para o exercicio da profesión de Enfermería.

O Título planificouse unha formación total de 240 créditos ECTS, dividida en oito cuatrimestres, cunha duración de catro anos lectivos e cun tipo de ensino de carácter presencial.

Número de prazas máximas de novo ingreso ofertadas no primeiro curso de implantación por modalidade de ensino: 70 prazas.

Non se establecen probas adicionais para o acceso ao título de Grao en Enfermería, aténdose unicamente ao establecido pola CIUG e pola normativa vixente de Universidade de Vigo.

Recoméndase unha actitude de axuda ás persoas e unha visión integral capaz de relacionar e relacionarse con todas as dimensións do ser humano. Ademais, debería demostrar unha adecuada disposición para o traballo en equipo, o estudo continuado, reflexivo e crítico, a capacidade de adaptación continua ao cambio e o manexo de situacións con gran carga física e emocional. Igualmente requírese responsabilidade, equilibrio, madurez persoal e boa saúde.

(*)METODOLOXÍA DOCENTES

(*)

A metodoloxía docente a nivel xeral varía segundo o tipo de materia a impartir, as máis utilizadas son:

Clase expositivas.

Sesións en sala de demostracións.

Talleres.

Estudos de casos, análises diagnósticos, aprendizaxe baseada en problemas.

Traballos individuais e grupais relacionados cos contidos da materia.

Resolución de problemas.

Manexo da tecnoloxía da información e a comunicación.

Tanto o tipo de metodoloxía como o sistema de avaliación de todas as materias están perfectamente deseñados na Guías Docnet e ditas guías renóvanse curso a curso.

(*)APOIO E SEGUIMIENTO

(*)

O estudante matriculado conta cun sistema de apoio e seguimento, primeiramente a través da Universidade de Vigo e mediante o Plan de Acción Titorial (PATEUE) do Centro.

Esta titulación posibilita o acceso ao segundo e terceiro grao de desenvolvemento académico (Máster e Doutoramento) e ás especialidades específicas da titulación definidas polo Ministerio de Sanidade.

Grado en Enfermería

Subjects			
Year 1st			
Code	Name	Quadmester	Total Cr.
V53G140V01101	Human anatomy: Human anatomy	1st	9
V53G140V01102	Psychology: Psychology	1st	9
V53G140V01103	Biochemistry: Biochemistry	1st	6
V53G140V01104	Community nursing 1	1st	6
V53G140V01105	Physiology: Physiology	2nd	9
V53G140V01106	Statistics: Statistics	2nd	6
V53G140V01107	Basics of nursing	2nd	9
V53G140V01108	Modern language: Technical english	2nd	6
Year 2nd			
Code	Name	Quadmester	Total Cr.
V53G140V01201	Introduction to clinical nursing	1st	6
V53G140V01202	Ethics and law	1st	6
V53G140V01203	Pharmacology and dietetics	1st	9
V53G140V01204	Clinical nursing 1	1st	9
V53G140V01205	Clinical nursing 2	2nd	6
V53G140V01206	Community nursing 2	2nd	9
V53G140V01207	Nursing management	2nd	6
V53G140V01208	Clinical practice 1	2nd	9
Year 3rd			
Code	Name	Quadmester	Total Cr.
V53G140V01301	Clinical nursing 3	1st	6
V53G140V01302	Maternal-child nursing	1st	9
V53G140V01303	Clinical practice 2	1st	15
V53G140V01304	Geriatric nursing and palliative care	2nd	6
V53G140V01305	Mental health nursing	2nd	6
V53G140V01306	Clinical practice 3	2nd	18
Year 4th			
Code	Name	Quadmester	Total Cr.
V53G140V01405	Clinical practice 4	1st	18
V53G140V01406	Clinical practice 5	2nd	18
V53G140V01407	Final Year Dissertation	2nd	12
V53G140V01413	Nursing care in emergencies and disasters	1st	6
V53G140V01414	Emergency nursing and critical care	1st	6
V53G140V01415	Introduction to advanced nursing	1st	6
V53G140V01416	Health anthropology	1st	6

IDENTIFYING DATA				
Anatomía humana: Anatomía humana				
Subject	Anatomía humana: Anatomía humana			
Code	V53G140V01101			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Ortiz Rey, José Antonio			
Lecturers	Álvarez Fernández, Félix Ortiz Rey, José Antonio			
E-mail	jose.antonio.ortiz.rey@sergas.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Descríbese a anatomía macro e microscópica normais do corpo humano, desde o punto de vista topográfico e estrutural, con especial interese na anatomía funcional. Preténdese que, integrando este coñecemento coa fisioloxía e a bioquímica, os alumnos poidan recoñecer as alteracións morfolóxicas, e anatomofuncionales producidas polas diferentes formas de enfermar.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.			
C1	Coñecer e identificar a estrutura e funcións do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.			
D1	Capacidade de análise e síntese.			
D7	Razoamento crítico.			
D8	Aprendizaxe autónoma.			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Ser capaz de comprender a anatomía descritiva e topográfica dos diversos órganos e sistemas que integran o corpo humano.	A1	B3	C1 D1 D7
Ser capaz de utilizar, de forma apropiada, os conceptos básicos adquiridos sobre as estruturas dos diversos órganos e sistemas que compoñen o corpo humano.	A1		C1 D1 D7 D8

Contidos

Topic			
Citloxía e histoloxía	Concepto. A célula epitelial e o tecido epitelial: tipos, características, localización e funcións. A pel. As células do tecido conxuntivo. O tecido conxuntivo: tipos, características, localización e funcións. Os tecidos de sostén; óso e cartilaxe: características, localización e funcións. A célula muscular e o tecido muscular: características, localización e funcións. As células do tecido nervioso, e o tecido nervioso: características, localización e funcións. A substancia gris e a substancia branca. Medula ósea. O sangue. Tecido linfóide: órganos linfoides.		
Embrioloxía	Meiose. Gametoxénese. Fecundación. Segmentación. Blástula. Ectodermo, endodermo, mesodermo. Implantación e placentación. Desenvolvemento embrionario.		

Concepto de Anatomía Humana. Posición anatómica e puntos de referencia.	Xeneralidades de anatomía humana. Terminoloxía anatómica. Posición anatómica. Termos de relación, comparación e movementos. Planos anatómicos. Cavidades orgánicas. Mediastino e peritoneo. Órganos, aparellos e sistemas.
Aparello locomotor	Osteoloxía do esqueleto axial. Osteoloxía do esqueleto apendicular. Artroloxía. Mioloxía. Vascularización e innervación. Anatomía de superficie.
Sistema endocrino	Organización do sistema endocrino. Localización e características anatómicas das glándulas endocrinas. Anatomía do eixo hipotálamo-hipofisario.
Órganos dos sentidos	Xeneralidades. Sensibilidade táctil, gustativa e olfativa. O ollo. O oído.
Sistema Nervioso	Organización: sistemas nerviosos central e periférico. Órganos do sistema nervioso central: organización anatómica e localización; as súas estruturas e os seus compoñentes: encéfalo e medula espinal. Meninxes e líquido cefalorraquídeo. Órganos do sistema nervioso periférico: organización anatómica e localización; as súas estruturas e os seus compoñentes. Vías nerviosas do sistema nervioso central e nervios periféricos (craniais e raquídeos) sensitivos e motores máis importantes. Plexos nerviosos. Sistema nervioso autónomo ou vexetativo.
Sistema cardiocirculatorio	Anatomía do corazón. Anatomía do sistema circulatorio. Organización do sistema cardiocirculatorio.
Aparello respiratorio	Vías respiratorias superiores (nariz, farinxe, larinxe). Vías respiratorias inferiores (traquea e bronquios principais). Pulmón e pleura.
Aparello dixestivo	A boca e as glándulas salivais. Farinxe. Esófago. Estómago. Intestino delgado e groso. Fígado, vesícula biliar e páncreas.
Aparello xenitourinario	Anatomía dos principais órganos (riles, uréteres, vexiga, uretra). Organización do sistema urinario. Órganos reprodutores masculinos (próstata, vesículas seminales, testículos, pene). Organización do sistema reprodutor masculino e vía seminal. Órganos reprodutores femininos (vulva, vaxina, útero, ovarios, trompas de Falopio). Organización do sistema reprodutor feminino. A placenta. A mama.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	72	92	164
Prácticas de laboratorio	6	30	36
Exame de preguntas obxectivas	3	8	11
Práctica de laboratorio	2	8	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas das prácticas para desenvolver polo estudante.
Prácticas de laboratorio	Estudo de ósos (reais e réplicas), modelos anatómicos, recursos web ou/e láminas anatómicas ou/e radiolóxicas.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Lección maxistral	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en titoría, ou mediante correo electrónico
Prácticas de laboratorio	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en titoría, ou mediante correo electrónico

Avaliación			
	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas obxectivas	- Tests de resposta múltiple con 4 posibles respostas sendo unha delas a correcta ou a máis válida. As respostas correctas terán un valor dun punto e as preguntas mal contestadas restarán 0,25 puntos. As respostas en branco non restarán. - Faranse dous exames test que liberan materia: en principio programados para o 25 de outubro e o 15 de decembro de 2023.	80	C1
Práctica de laboratorio	- Ósos e modelos anatómicos, recursos web ou/e láminas anatómicas ou/e radiolóxicas. - En principio programado para o 15 de decembro de 2023.	20	

Other comments on the Evaluation

- **Avaliación continua:**

- A materia teórica divídese en dúas partes, con dous exames respectivos e liberatorios, de tipo test de preguntas obxectivas, que se celebrarán dentro do horario lectivo, (as datas serán publicadas en Moovi, según a evolución das dinámicas de traballo).

En ningún de ambos exames poderase obter unha nota inferior ao 40%. De non alcanzar a devandita porcentaxe nalgún dos dous exames, o alumnado poderá recuperar dita parte no exame de avaliación final cuxa data establece oficialmente o centro. Se a nota é igual ou superior ao 40%, considerarase liberada a materia e non se poderá examinar só desa parte no exame de avaliación final co obxectivo de subir nota, para o que tería que facer todo o exame.

Para aprobar a materia requírese alcanzar unha nota mínima conxunta dos dous exames do 50%.

- Os tests serán de resposta múltiple con 4 posibles respostas sendo unha delas a correcta ou a máis válida. As respostas correctas terán un valor dun punto e as preguntas mal contestadas restarán 0,25 puntos. As respostas en branco non restarán.

- A parte práctica avalíase nun único exame que se celebrará dentro do horario lectivo (15/12/2023).

- A nota final da materia será a suma ponderada das dúas puntuacións: **teórica + práctica**.

- O alumno que supere a avaliación continua queda eximido do exame de avaliación final cuxa data establece oficialmente o centro. De todos os xeitos, se o alumno desexa modificar a súa cualificación ten dereito a presentarse ao devandito exame oficial, que será global de toda a materia, e será este o que determine a cualificación definitiva.

- As avaliacións de cada unha das partes non se conservarán para o exame de segunda oportunidade, que será global para todos os que se presenten (é dicir, para aqueles que non alcanzasen a puntuación global de polo menos o 50% na convocatoria anterior).

- **Avaliación global:**

- Os alumnos que perdan ou renuncien á súa avaliación continua, terán a oportunidade de superar a materia nun exame para realizar na data oficial programada polo centro.

Devandito exame versará sobre a totalidade dos contidos teóricos e prácticos e posibilitará alcanzar o 100% da nota, debéndose alcanzar un mínimo do 50% para considerarse superado.

O exame consistirá nun test de preguntas obxectivas e poderá incluír láminas anatómicas ou/e radiolóxicas impresas que sirvan de avaliación da parte práctica da materia. Os tests serán de resposta múltiple con 4 posibles respostas sendo unha delas a correcta ou a máis válida. As respostas correctas terán un valor dun punto e as preguntas mal contestadas restarán 0,25 puntos. As respostas en branco non restarán.

Exame de segunda oportunidade:

Será realizado por aqueles alumnos que non alcanzasen a puntuación global de polo menos o 50% na avaliación continua ou na convocatoria anterior de exame oficial realizado na data programada polo centro.

As avaliacións de cada unha das partes non se conservarán para o exame de segunda oportunidade, que será global para todos os que se presenten.

Devandito exame versará sobre a totalidade dos contidos teóricos e prácticos, e posibilitará alcanzar o 100% da nota debéndose alcanzar un mínimo do 50% para considerarse superado.

O exame consistirá nun test de preguntas obxectivas e poderá incluír láminas anatómicas ou/e radiolóxicas impresas que sirvan de avaliación da parte práctica da materia. Os tests serán de resposta múltiple con 4 posibles respostas sendo unha delas a correcta ou a máis válida. As respostas correctas terán un valor dun punto e as preguntas mal contestadas restarán 0,25 puntos. As respostas en branco non restarán.

As datas de exame, estarán publicadas oficialmente na web do centro. AULAS 21 y 23.

- Compromiso ético:

Espérase que o alumno presente un comportamento ético adecuado. No caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, e outros) consideraríase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Neste caso a cualificación global nesa oportunidade será de suspenso (0.0).

Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa. O feito de introducir un dispositivo electrónico non autorizado na aula de exame será considerado motivo de non superación da materia no presente curso académico e a cualificación global será de suspenso (0.0).

Aviso: No caso de discrepancias entre as distintas versións lingüísticas da guía, prevalecerá o indicado na versión en castelán.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

GJ Tortora, B Derrickson, **PRINCIPIOS DE ANATOMÍA Y FISIOLÓGÍA**, 15ª edición, Panamericana, 2018

KT Patton, GA Thibodeau, **ANATOMÍA Y FISIOLÓGÍA**, 8ª edición, Elsevier, 2013

RL Drake, AW Vogl, AWM Mitchell, **GRAY. ANATOMÍA PARA ESTUDIANTES**, 4ª edición, Elsevier, 2020

MA Alonso Fuentes, N Morales Delgado, MP Aroca Tejedor, **ANATOMÍA HUMANA ADAPTADA AL GRADO DE ENFERMERÍA**, 1ª edición, Universidad de Murcia, 2016

B.Montejo Maíllo y JA Juanes Méndez, **ANATOMÍA HUMANA BÁSICA EN ENFERMERÍA CON ORIENTACIÓN CLÍNICA**, 1ª edición, Universidad Pontificia de Salamanca, 2014

FH Netter, **NETTER. ATLAS DE ANATOMÍA HUMANA.**, 8ª edición, Elsevier, 2023

JT Hansen, **NETTER. CUADERNO DE ANATOMÍA PARA COLOREAR**, 2ª revisada, Elsevier, 2023

E Saldaña Ambulodegui, **MANUAL DE ANATOMÍA HUMANA**, 1ª edición, Online, en: oncouasd.wordpress.com, 2015

Complementary Bibliography

P Posel, L Schulte, **SOBOTTA. ANATOMÍA. HISTOLOGÍA. EMBRIOLOGÍA.**, 2ª edición, Marbán, 2017

AF Dalley, AMR Agur, **ANATOMÍA CON ORIENTACIÓN CLÍNICA**, 9ª edición, Wolters Kluwer, 2022

AM Gilroy, **PROMETHEUS. ATLAS DE ANATOMÍA**, 4ª edición, Panamericana, 2021

TW Sadler, **LANGMAN. EMBRIOLOGÍA MÉDICA**, Trad. de 15ª edición, Wolters Kluwer, 2023

KL Moore, TVN Persaud, MG Torchia, **EMBRIOLOGÍA CLÍNICA**, 11ª edición, Elsevier, 2020

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

IDENTIFYING DATA				
Psicoloxía: Psicoloxía				
Subject	Psicoloxía: Psicoloxía			
Code	V53G140V01102			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Basic education	1	1c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Suárez González, Vicente			
Lecturers	Suárez González, Vicente			
E-mail	vsuarez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Tratase de unha materia teórico practica con participación activa do alumnado a través de traballos individuais e colectivos. Fanse grupos de traballo, exposicións en clase, traballos individuais e clases maxistras do profesor. Trátanse temas relacionados con emocións, aprendizaxe, etapas vitais, saúde, enfermidade, apoio psicolóxico, terapias e sobre todo preténdese sensibilizar a o estudante que o seu papel como profesional de enfermaría vai máis lonxe que o cumprimento de protocolos, en psicoloxía tratamos de que cada estudante sea coñecedor dos seus recursos cognitivos e psicolóxicos para axudar e axudarse.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
C14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar ao estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia			
Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Saber entender as bases psicolóxicas clásicas e as súas relacións coa enfermaría.	B4 B7	C14	D1 D3 D7
Ser capaz de aplicar o pensamento científico a vida cotidia e laboral.	A2 A3	C50	D1 D3 D7

Contidos	
Topic	
Descrición e marco conceptual da enfermaría psicosocial.	Principais escolas de psicoloxía. A psicoloxía no entorno da enfermaría. Multiculturalidade e enfoque de saúde - enfermidade.
Actitudes e coñecementos básicos para unha relación terapéutica axeitada	Emoción, tipos, modelos. Intelixencia emocional. Autoconhecimento. Enseñanza y educación al paciente. Concepto de relación terapéutica, finalidade, fases, obxectivos. Terapia Cognitiva. Gestalt. Terapia de Conducta. Psicoanálise. Implicación emocional do persoal de enfermaría e prevención das consecuencias negativas para a súa saúde. Técnicas de relaxación. Relaxación progresiva de Jacobson. Método de Schultz. Cuidados ao cuidador. Burnout.

Fases no desenvolvemento evolutivo	Conceptos básicos en psicoloxía evolutiva. Principais autores. Etapas na infancia. Adolescencia riscos. Trastornos da alimentación. Adolescencia e outras alteracións. Idade adulta. Estrés, depresión e outras patoloxías asociadas ás distintas fases do desenvolvemento evolutivo.
Aspectos psicolóxicos do usuario en os cuidados de saúde.	A enfermidade é o seu impacto na vida da persoa. Representación mental da enfermidade. Enfermidade crónica e aguda. Ansiedade, emocións, imaxe corporal, medo a morte. Estratexias de afrontamento. Papel de enfermaría no abordaxe correcto a o paciente. Hospitalización é o seu impacto psicolóxico. O hospital como escenario ameazante. Paciente terminal, oncolóxico, infantil, quirúrxico etc. características que os definen e modo de abordalos.
Identificación de fenómenos psicosociais.	Principales fenómenos psicosociais que aparecen na interacción social : percepción de persoas, actitudes, estereotipos, presión de grupo, ideoloxía, cultura, expectativas, sexismo, xenofobia, racismo, poder.
Manexo de problemas relacionados coa violencia de xénero.	Casos de abuso, acoso, violencia de xénero, violencia familiar. Implicación emocional do persoal de enfermaría e prevención das consecuencias negativas para a súa saúde. Protocolo de actuación
Identificar habilidades básicas de comunicación eficaz	Concepto de comunicación. Elementos. Estilos. Habilidades sociais. A comunicación co paciente. Protocolo de Buckman. Comunicación co paciente difícil. Cuestionarios e probas para autoconocemento en competencia de comunicación. Estrés e comunicación.
Fases del desenvolvemento humano desde el punto de vista psicosocial.	Conceptos básicos: Unidade biopsicosocial, cultura, integración, familia, desenvolvemento. Autores que plantexan etapas de desenvolvemento: Erikson, Vigotsky, Piaget, Freud, Bandura... Papel de enfermaría.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4
Lección maxistral	29	29	58
Seminario	6	24	30
Estudo de casos	7	21	28
Traballo tutelado	14	73	87
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	7	10
Traballo	4	4	8

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Estudo de casos	Proba na que un alumno/a debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.	20	A2 A3	B4 B7	C14 C50	D1 D3 D7
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual e de acordo co profesor, elabora un traballo sobre a temática da materia ou realiza o resumo dalgunha das lecturas proposta. É unha actividade autónoma do estudante, que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía e correcta redacción.	10	A2 A3	B4 B7	C14 C50	D1 D3 D7
Exame de preguntas de desenvolvemento	O alumno deberá responder a exercicios nos que achegará unha visión ampla do tema solicitado, nun tempo determinado, relacionando conceptos, extrapolando aplicacións, etc	40	A2		C14 C50	D1 D3
Traballo	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita Realizarase exposición oral	30	A2 A3		C50	D3

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase o profesor entrega cronograma con detalle de datas para presentar traballos, horas de titoría, información sobre avaliación e resolve as dúbidas que presenten os alumnos en relación ao curso.

Cada alumno escolle entre avaliación continua ou avaliación global.

Avaliación continua:

O alumno asiste regularmente a clase, participa na elaboración do traballo en grupo, elabora traballo individual e cumprimenta as probas escritas ao longo do cuatrimestre máis ao final.

- As probas escritas referentes as exposicións do profesor e traballos grupais (correxidos-resumidos polo profesor) cumprimentánsense nos días posteriores a presentación en clase, se non alcanzan puntuación de 5 han de repetirse no examen oficial ao final do cuatrimestre. Supoñen o 40% da cualificación. (Se non se obtén polo menos puntuación de 5, non se aproba a materia).

- Elabórase traballo en grupo con titorías e posterior exposición en clase (supón o 30% da cualificación).

- Realízase en clase estudo de casos, que avaliados mediante proba escrita (supón o 20% da cualificación).

- Elabórase traballo individual sen exposición, (supón o 10 % da cualificación).

Ainda no caso de ir conseguindo resultados satisfactorios no itinerario mencionado, o alumno tamén pode optar a proba de avaliación final para mellorar a nota, en sempre respétase a cualificación obtida na avaliación continua.

Pérdese o dereito a avaliación continua cando as faltas non xustificadas superen o 10%, non se realice o traballo grupal ou non se entregue o traballo individual, nese caso ha de superar a proba de avaliación global, tal como ven descrita a continuación.

Avaliación global:

Se o estudante elixe esta modalidade, ou perde o dereito da avaliación continua, pode asistir a clases e participar nos traballos (non recibindo cualificación), pero ha de superar unha proba escrita global: (preguntas de desenvolvemento) que fai referencia a todos os contidos abordados no curso e compartidos en moovi, (exposicións do profesor e traballos de alumnos corregidos/resumidos polo profesor).

Datas de exames de 1ª e 2ª oportunidade, publicaranse na web do centro. AULAS 21 e 23.

O EXAMEN DE XUNIO SEMPRE TERÁ FORMA DE AVALIACIÓN GLOBAL NO QUE ENTRAN TODOS OS CONTIDOS ABORDADOS NO CURSO E COMPARTIDOS EN MOOVI.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

- Piero Turchi, Gian, **Psicología de la Salud**, ISBN 10 9877601680, Brujas, 2018
- Kleiman, Paul, **Introducción a la Psicología**, Sirio, 2022
- Párraga Sánchez, J. M., **Ciencias Psicosociales para Profesionales Sanitarios de hoy y de mañana**, ISBN-13 8576551651, ., Independently published, 2020)
- Cibanal Juan, Luis, **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud**, ISBN 13- 978-8413822488, 4 edición, Elsevier, 2022
- Díaz Méndez, Darío, **Psicología para Enfermería y Ciencias de la Salud**, ISBN-13 978-8413821818, Elsevier, 2023
- Amigo Vázquez Isaac, **Manual de psicología de la salud**, ISBN-13 978-8436847376, Pirámide, 2023

Complementary Bibliography

- Lafuente Niño, E., **Historia de la psicología (GRADO)**, ISBN-13 978-8436269635, Uned, 2017
- Mora, Francisco, **Cómo funciona el cerebro**, ISBN-13 978-8491046516, Alianza, 2017
- Colegio Oficial de Psicólogos, **www.cop.es**,
- Sloan, Ethan, **La enfermedad mental: Orígenes y actuaciones**, ISBN-13 9798396040434, Independently published, 2023
- Sociedad Española para el Estudios de la Ansiedad y Estres, **www.ansiedadystres.org/**,
- Psicología-online, **www.psicologia-online.com**,
- Inteligencia emocional, **www.inteligencia-emocional.org**,
- Goleman, Raian J.D., **Inteligencia Emocional**, ISBN-13 979-8443853741, Independently published, 2022
- Gómez Sánchez, R; Gómez Díaz M; Gómez Sánchez, R (Coord, **Manual de Atención Psicosocial**, ISBN-13 978-8415223450, Monsa-PRAYMA, 2012
- Gaviria Stewart , Elena, **Introducción a la psicología social**, ISBN 13- 978-8496808386, 1 edición (, Editorial Sanz y Torres, S.L., 2019
- Flèche, Christian, **El origen emocional de las enfermedades.**, ISBN13 9788491119999, EDICIONES OBELISCO, S.A., 2023
- Cruzado Rodríguez, J.A., **Manual de psicooncología: Tratamientos psicológicos en pacientes con cáncer**, ISBN 13 978-8436829907, Pirámide, 2014
- Antequera Jurado, Charo, **El desafío del cáncer: Vivencias y estrategias psicológicas con las que afrontar la enfermedad para pacientes y acompañantes.**, ISBN-13 978-8413612188, SHACKLETON BOOKS, 2023
- Thibaut Meurisse, **Domina tus emociones**, ISBN-13 979-8647720160, Independently published, 2020

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

- Enfermería en saúde mental/V53G140V01305
- Enfermería xeriátrica e cuidados paliativos/V53G140V01304

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

- Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103
- Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Other comments

- A avaliación continua permite seguir a materia de xeito ordenado e con feedback periódico por parte do profesor.
- Estará controlada a asistencia.
- Valorase a participación activa en clase

IDENTIFYING DATA				
Bioquímica: Bioquímica				
Subject	Bioquímica: Bioquímica			
Code	V53G140V01103			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Fernández Ferro, Martín			
Lecturers	Fernández Ferro, Martín			
E-mail	martinfdezferro@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	O programa de Bioquímica, ten como obxectivo proporcionar un coñecemento a nivel molecular, tanto da estrutura como da función dos distintos procesos bioquímicos, metabólicos e xenéticos esenciais do noso organismo. Devandito coñecemento é imprescindible para comprender a organización, regulación, funcionamento e a transmisión de información dos seres vivos e poder entender o funcionamento xeral do ser humano. Todo iso servirá de base para a comprensión das distintas patoloxías que poden afectar á nosa saúde.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
C1	Coñecer e identificar a estrutura e funcións do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia			
Expected results from this subject		Training and Learning Results	
Ser capaz de distinguir os sistemas moleculares e *os procesos implicados no *almacenamento, **replicacións expresión de la información xenética.	A1 A3	C1	D1
Saber as propiedades **estructurais e funcionais das **biomoléculas e o seu metabolismo cara ao exercicio da enfermaría.		C1	D1
Saber distinguir o proceso de **xeneración, almacenamento e utilización da enerxía **metabólica.		C1	D1 D7
Saber comprender os cambios moleculares asociados as distintas *situacións **fisiolóxicas e *patolóxicas.		C1	D1 D7

Contidos	
Topic	
1.- Introducción e fundamentos xerais da *bioquímica	1.1 Concepto de *Bioquímica 1.2 *Bioelementos e *Biomoléculas *inorgánicas 1.3 A auga 1.4 Disolucións 1.5 Concepto de *PH 1.6 *Ionización da auga 1.7 Equilibrio acedo-base 1.8 *Alcalosis e *acidosis 1.9 Resolución de problemas
2.-Estrutura e función das *Biomoléculas	2.1 *Hidratos de carbono 2.2 Lípidos 2.3 *Aminoácidos e proteínas 2.4 Ácidos *Nucleicos 2.5 Encimas, vitaminas e hormonas

3.- Metabolismo enerxético

- 3.1 Nutrición, absorción e transporte
- 3.2 Mecanismos hormonais de regulación
- 3.3 Obtención e aproveitamento da enerxía
- 3.4 Metabolismo dos *hidratos de carbono
- 3.5 Metabolismo dos lípidos e *lipoproteínas
- 3.6 Metabolismo *Nitrogenado

4.- Bioloxía e introdución á xenética

- 4.1 A célula
- 4.2 O ciclo celular
- 4.3 Organización do material xenético
- 4.4 *Biosíntesis de ADN: *replicación
- 4.4 *Biosíntesis de *ARN: *trascrición
- 4.5 *Biosíntesis de proteínas: tradución
- 4.6 Código xenético

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	44	40	84
Actividades introdutorias	2	2	4
Seminario	24	26	50
Resolución de problemas de forma autónoma	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	4	5
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	4	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices para a resolución de exercicios,e realización de traballos ou proxectos a desenvolver polo estudante
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Seminario	Reunións de carácter periódico con grupos reducidos, co obxecto de poder controlar o progreso na comprensión da materia por parte do alumnado, con cada un dos docentes; axuntará o contido teórico con posibles casos clínicos e a súa patoloxía. Incluirá a exposición e defensa oral por parte da/o alumna/o.
Resolución de problemas de forma autónoma	

Atención personalizada

Methodologies Description

Seminario	Aclaración de dúbidas do alumnado por vía telemática (campus remoto) ou presencial
-----------	--

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Seminario	Avaliarase o coñecemento adquirido na elaboración de traballos individuais ou grupais. Teranse en conta os valores de cooperación, capacidade de traballo en grupo e a responsabilidade individual e colectiva.	10	A1 A3	C1	D1
Resolución de problemas de forma autónoma	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	10	A1 A3	C1	D1
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	40	A1 A3	C1	D1

Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	40	A1 A3	C1	D1
---------------------------------------	--	----	----------	----	----

Other comments on the Evaluation

Evaluación Continua (EC):

La calificación de la EC se obtendrá mediante la suma de las pruebas desarrolladas en el aula como: seminario y resolución de problemas (20%) y preguntas de desarrollo (40%).

Para la calificación final de los estudiantes que sigan EC, el 40% restante de la calificación, se obtendrá mediante la realización de un examen final que constará de preguntas objetivas tipo test.

Deberá superar cada prueba, para ello será necesario obtener una nota mínima de 5.0 sobre 10, en caso contrario el estudiante perderá la EC y pasará a realizar la prueba de evaluación global para aprobar la asignatura.

El número de faltas de asistencia no justificadas (10%) implica la pérdida del derecho a la EC: Se consideran faltas justificadas; la realización de exámenes, la presencia en órganos colegiados, el ingreso hospitalario y la enfermedad o baja médica.

Se tendrán en cuenta las necesidades e intereses de los estudiantes con diversidad funcional.

Renuncia a la evaluación continua:

Aquellos estudiantes que no puedan seguir la EC y/o hayan renunciado a esta, optarán a la evaluación global.

Evaluación global:

Se realizará un examen global que supone el 100% de calificación de la materia, que incluirá preguntas objetivas. Para superar la materia se deberá alcanzar un mínimo del 50%.

El examen se realizará en la fecha establecida en el calendario oficial y publicada en la web.

Aquellos alumnos que no se presenten al examen final, obtendrán una calificación de no presentado.

Examen de Julio (2ª Oportunidad):

Aquellos estudiantes que no superen la primera oportunidad podrán presentarse a la segunda, en este caso, se realizará un único examen final, de toda la materia, que constará de preguntas objetivas, supondrá el 100% de la nota y deberán alcanzar el 50% para superar la materia.

Las fechas de examen, estarán publicadas oficialmente en la web del centro. AULAS 21 y 23.

Compromiso ético: Se espera que el estudiantado presente un comportamiento ético adecuado. En caso de detectar un comportamiento no ético (copia, plagio, utilización de aparatos electrónicos no autorizados, etc.), se considerará que el alumno no reúne los requisitos necesarios para superar la materia. En ese caso, la calificación final en primera convocatoria será de suspenso (0,0). No se permitirá la utilización de ningún dispositivo electrónico durante las pruebas de evaluación salvo autorización expresa.

Avaliación Continua (EC):

A cualificación da EC obterase mediante a suma das probas desenvolvidas na aula como: seminario e resolución de problemas (20%) e preguntas de desenvolvemento (40%).

Para a cualificación final dos estudantes que sigan EC, o 40% restante da cualificación, obterase mediante a realización dun exame final que constará de preguntas obxectivas tipo test.

Deberá superar cada proba, para iso será necesario obter unha nota mínima de 5.0 sobre 10, en caso contrario o estudante perderá a EC e pasará a realizar a proba de avaliación global para aprobar a materia.

O número de faltas de asistencia non xustificadas (10%) implica a perda do dereito á EC: Considéranse faltas xustificadas; a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica.

Teranse en conta as necesidades e intereses dos estudantes con diversidade funcional.

Renuncia á evaluación continua:

Aqueles estudantes que non poidan seguir a EC e/o renunciaren a esta, optarán á avaliación global.

Avaliación global:

Realizarase un exame global que supón o 100% de cualificación da materia, que incluirá preguntas obxectivas. Para superar a materia deberase alcanzar un mínimo do 50%.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web.

Aqueles alumnos que non se presenten ao exame final, obterán unha cualificación de non presentado.

Exame de Julio (2ª Oportunidade):

Aqueles estudantes que non superen a primeira oportunidade poderán presentarse á segunda, neste caso, realizarase un único exame final, de toda a materia, que constará de preguntas obxectivas, supoñerá o 100% da nota e deberán alcanzar o 50% para superar a materia.

As datas de exame, estarán publicadas oficialmente na web do centro. AULAS 21 e 23.

Compromiso ético: Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Reed, **BIOQUÍMICA CLÍNICA**, Ediciones Abbott, 2015

Nelson y cols., **LHENINGER PRINCIPIOS DE BIOQUÍMICA**, 5ª, Omega, 2009., 2009

Feduchi y cols., **BIOQUÍMICA ESENCIAL**, 2ª, Panamericana, 2015

Complementary Bibliography

Lozano Teruel y cols., **BIOQUÍMICA Y BIOLOGÍA MOLECULAR PARA CIENCIAS DE LA SALUD**, 3ª, Mc Graw-Hill, 2005

Murray y cols., **HARPER BIOQUÍMICA ILUSTRADA**, 2ª, Mc Graw-Hill,, 2010

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Other comments

Se recomendarán tamén os textos utilizados en 2º de bacharelato nas materias de química e sobre todo bioloxía xa que neles está a base do que se vai estudar no presente curso, máis ampliado e con enfoque dirixido á bioquímica humana.

Aos alumnos procedentes de FP, se lle ofertaran tutorías de grupo nas que se poderá incidir en aqueles conceptos básicos, cuxos coñecementos se precisan para poder seguir o programa.

IDENTIFYING DATA				
Enfermería comunitaria I				
Subject	Enfermería comunitaria I			
Code	V53G140V01104			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	Cavero Zamorano, Jorge Eduardo Giráldez Miranda, Esperanza María			
E-mail	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Esta materia introduce aos estudantes nel modelo de la Enfermería Comunitaria, para identificar problemas de saúde, con orixe nolos seus determinantes sociais, culturais e #ambiental.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B5	Diseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Ser capaz de manexar el concepto saúde- enfermidade e de aplicar nocións de Demografía sanitaria.	B4 B16	C24 C26	D5
Ser capaz de aplicar el Método epidemiolóxico e os modelos *causales	B5 B6	C23 C25	

Contidos

Topic	
Saúde e enfermidade: Concepto ecolóxico.	Historia da saúde pública.
Determinantes de saúde.	Historia da Enfermería Comunitaria.
Niveis de prevención.	Estado e concepto de saúde.
Saúde comunitaria.	Determinantes da saúde.
Enfermería de saúde pública.	
Saúde ambiental e ecolóxica: A saúde en relación coa auga, o aire, o clima.	RESIDUOS
Contaminación ambiental.	Plan de xestión de residuos sanitarios
Tratamento de residuos e pragas.	Manexo de residuos sanitarios: Segregación, almacenamento e tratamento.
	Plans DDD

Microbioloxía.

MICROBIOLOXÍA

□ Os microbios e a enfermidade
Características. Simbiose e patoxenicidade
Mecanismos de defensa. Infeccións oportunistas.

□ Bacterias

Concepto. Morfoloxía e fisioloxía.

Clasificación.

Bacterias epidemiolóxicamente relevantes

□ Virus

Concepto. Morfoloxía e fisioloxía.

Clasificación

Virus epidemiolóxicamente relevantes

□ Fungos

Concepto. Morfoloxía e fisioloxía.

Clasificación

Fungos epidemiolóxicamente relevantes

□ Parásitos

Parásitos humanos Concepto.

Protozoos de interese sanitario

Helmintos de interese sanitario

Control da infección.

CONTROL DA INFECCIÓN

Cadea epidemiolóxica.

Medidas de prevención da infección: Precaucións estándar e fronte ao mecanismo de transmisión.

Desinfección e esterilización.

DESINFECCIÓN E ESTERILIZACIÓN

Asepsia, limpeza, desinfección e esterilización.

Epidemioloxía: Marco conceptual e evolución histórica.

□ Definición. Método epidemiolóxico

□ Causalidade. Modelos e teorías

□ Indicadores. Frecuencia, asociación e impacto.

□ Epidemioloxía descritiva, analítica e experimental

□ Tipos de estudos:

Xeneralidades. Método científico

Estudos descritivos

Estudos analíticos

ou Estudos experimentais

Demografía sanitaria: Composición e dinámica da poboación.

Demografía estática e dinámica.

Indicadores:

- Mortalidade.

- Natalidade.

- Fecundidade.

- Migración.

- Componentes de crecemento e desenvolvemento.

Introdución a enfermidades transmisibles.

Concepto de enfermidade transmisible e infecciosa, enfermidades emerxentes.

Enfermidades transmisibles por vía aérea, dixestiva, por contacto, zoonosis, enfermidades vectoriais, infeccións nosocomiais.

Boletines epidemiolóxicos.

Brotos epidémicos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	44	44	88
Traballo tutelado	4	23	27
Seminario	2	6	8
Actividades introdutorias	2	2	4
Instrucción programada	4	8	12
Exame de preguntas obxectivas	3	8	11

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escritura, baixo titorización do equipo docente.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Instrucción programada	Consiste na presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, traballadas en grupo polo estudantado, e cunha avaliación individual dos contidos.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escritura, baixo titorización do equipo docente, mediante concertación de citas presenciais, consulta por correo ou outros medios.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Instrucción programada	Consiste na presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, traballadas en grupo polo estudantado, e cunha avaliación individual dos contidos.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Traballo tutelado	Enfermedades transmisibles	20	B5 B6 B16	C23 C25	D5
Seminario	Medidas de precaución estándar e baseadas na transmisión. Colocación e retirada de EPI (Equipo de protección individual).	20	B5 B6	C23	
Instrucción programada	Unha parte da materia é traballada en grupos polo estudantado no traballo tutelado; tras a súa presentación, avaliación polos docentes e difusión dos contidos, realízase exame tipo test, ha fecha establecida e comunicada a través de Moovi.	20	B4 B5 B6 B16	C23 C24 C25 C26	D5
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que poderán incluír preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40	B4 B6	C23 C24 C25 C26	

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría e informan das opcións de avaliación (CONTINUA ou FINAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades

A súa elección será comunicada ao centro, segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC):

O 10 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obtense mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: traballo tutelado (20%), instrucción programada (20%) , seminario (20%) e o 40 % restante, mediante un exame de preguntas obxectivas, na data oficial establecida e publicada na web. En devandito exame, o estudantado que siga avaliación continua, verase liberado dunha parte, que estará perfectamente identificada.

Deberase obter unha nota mínima de 5.0 sobre 10, en cada proba (inclusive o exame), en caso contrario, o estudante perderá a AC e pasará a realizar a proba de avaliación global para aprobar a materia.

Aqueles estudantes que non poidan seguir a AC e/ou renuncien a esta, serán avaliados mediante unha proba final que suporá o 100% da calificación da materia.

Avaliación global:

Realizarase un exame global que supón o 80 % de cualificación da materia, dado que o seminario (20%) ten carácter obrigatorio

O exame será tipo test, con 4 opcións de resposta; cada resposta errónea restará 0.25 das correctas.

Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

Compromiso ético:

Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc.), considerárase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira oportunidade será de suspenso (0,0).

Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CDC., «**CDC Works 24/7**». **Centers for Disease Control and Prevention**,

Ana Belén Salamanca Castro., **El aeiou de la investigación en enfermería**., Ed Fuden, 2013

Josep Argimon, Josep Jiménez Villa., **Métodos de investigación clínica y epidemiológica**., 3ª Edición., Elsevier, 2004

European Centre for Disease Prevention and Control.,

Complementary Bibliography

J.A. García-Rodríguez, J.J. Picazo., **Compendio de microbiología médica**, Ed. Harcourt,

Lucía Mazarrasa Alvear, **Salud pública y enfermería comunitaria**., 2ª Ed., McGraw-Hill Interamericana de España, 2003

Jorge Humberto Blanco Restrepo, **Fundamentos de Salud Pública**., 2ª Ed., Corporación para Investigaciones Biológicas CIB, 2005

Antonio Frías Osuna, **Salud pública y educación para la salud**., Elsevier España, 2000

Pedro Maldonado Cruz, **Demografía. Conceptos y técnicas fundamentales**., Plaza y Valdés, 2005

WHO Library Cataloguing-in-Publication Data, **PLAN DE ACCIÓN MUNDIAL SOBRE LA RESISTENCIA A LOS ANTIMICROBIANOS**., ISBN 978 92 4 350976 1,

Medwave, **Análisis crítico de la literatura: nociones básicas**.,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería comunitaria II/V53G140V01206

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Estatística: Estadística/V53G140V01106

IDENTIFYING DATA				
Fisioloxía: Fisioloxía				
Subject	Fisioloxía: Fisioloxía			
Code	V53G140V01105			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Basic education	1	2c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Ortiz Rey, José Antonio			
Lecturers	Mosteiro Cerviño, Martín José Ortiz Rey, José Antonio			
E-mail	jose.antonio.ortiz.rey@sergas.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Trátase de aprender os principios físico-químicos que regulan o estado da saúde, de modo que o alumno poida comprender os procesos *fisiopatolóxicos que determinan alteracións da mesma, as formas de enfermarse, e as enfermidades.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
C1	Coñecer e identificar a estrutura e funcións do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Ser capaz de comprender cal é a función normal dos distintos aparellos e sistemas do organismo normal.	C1 C9	D1 D2 D3
Ser capaz de adquirir os coñecementos fundamentais sobre os mecanismos que regulan as funcións dos distintos órganos e sistemas.	C1 C9	D1 D2 D3

Contidos

Topic	
Introdución a fisioloxía.	Introdución. Concepto.
Fisioloxía celular.	Conceptos básicos: medio interno, homeostasis. Compartimentos corporais. Transporte a través de membranas. Comunicación intercelular.
Sangue e sistema inmune.	Composición do sangue. O plasma. Hematopoiese prenatal e posnatal. A medula ósea e o sangue periférico. Hematócrito e velocidade de sedimentación globular. Principais valores analíticos dunha análise sanguínea. Células do sangue e as súas funcións. Hemostasia e coagulación. Tipos de sangue. Sistemas AB0 e RH. Transfusión. Defensa e inmunidade: principais órganos linfoides e funcións. Fisioloxía da resposta defensiva: a inflamación. Respostas inmunes e autoinmunes. Inmunidade inespecífica e específica.
Fisioloxía renal e líquidos corporais.	Función do ril. A nefrona. Filtración glomerular e mecanismo de formación dos ouriños: secreción e reabsorción tubular. Control do volume de ouriños. Equilibrio ácido-base. Técnica do aclaramento da función renal. Pelvis renal, uréteres, vexiga e uretra: a micción. Control neurolóxico da micción.
Fisioloxía cardiovascular.	Funcionamento do corazón. Subministración sanguínea ao músculo cardíaco. Ciclo cardíaco. Sistema de conducción. Electrocardiograma. Hemodinámica vascular. Arterias, veas e capilares. Circulación linfática. Circulación sistémica e pulmonar.

Fisioloxía respiratoria.	Mecánica da respiración. Intercambio de gases. Regulación da respiración. Tipos de respiración. Espirometría.
Fisioloxía dixestiva.	Principios xerais. Motilidade intestinal: conceptos de peristaltismo e ton: tipos funcionais de movementos no tubo dixestivo. Control nervioso da función gastrointestinal. Sistema nervioso entérico. Fluxo sanguíneo gastrointestinal. Circulación esplénica. A dixestión: enzimas e dixestión química. Dixestión e absorción dos principios inmediatos. Excreción. Función das glándulas salivais. O páncreas, o fígado e a vesícula biliar. Nutrición e metabolismo enerxético. Metabolismo dos principios inmediatos, vitaminas e minerais.
Fisioloxía do sistema endocrino e reprodución.	Mecanismo de acción hormonal. Clasificación química e funcional das hormonas. Regulación da secreción hormonal. Sistema hipotálamo-hipofisario: hipotálamo, talo hipofisario, adenohipófisis e neurohipófisis. ADH e oxitocina. Hormonas tiroideas e calcitonina. Paratiroides: regulación do calcio e fosfato no organismo. Hormonas pancreáticas e regulación da glucemia. Hormonas adrenais: corticais (o cortisol, a aldosterona e os esteroides sexuais) e medulares (catecolaminas). O estrés. As hormonas sexuais masculinas e femininas. O ciclo ovárico. Menarquia. Ciclo menstrual. Menopausa. A placenta. Embarazo, parto e lactación. A melatonina. O sistema APUD. As prostaglandinas.
Fisioloxía do aparello locomotor	Fisioloxía muscular: unidade motora. Tipos de fibras musculares. Mecánica e enerxética da contracción muscular. Ligamentos e tendóns. Óso. Cartilaxe. Articulacións.
Neurofisioloxía.	Fisioloxía do sistema nervioso. O impulso nervioso. Neurotransmisores. Condución do impulso nervioso: potencial de membrana en repouso, potencial local e potencial de acción. Fisioloxía dos órganos dos sentidos xerais e especiais. Fisioloxía da corteza cerebral. Aprendizaxe e memoria. O soño e a vixilia. O electroencefalograma. Vías nerviosas motoras e sensitivas. Os reflexos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	72	108	180
Seminario	3	8	11
Presentación	4	20	24
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Presentación	2	0	2
Presentación	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	- Presentación de temas colaterais ao temario, de importancia pola súa actualidade, aplicación práctica ou como forma de integración dos contidos explicados anteriormente nas leccións maxistras. - Asistencia e participación activa, individual. - En horario de clase. - Número de seminarios e datas de celebración comunicaranse por parte dos profesores. - Poderá incluír proba de tipo test de preguntas obxectivas a celebrar tras a finalización de cada seminario.
Presentación	- Preparación de temas por parte dos alumnos, en grupos. Posterior exposición ante o resto da clase en presentación tipo Power Point. - Exposición en horario de clase. - A composición dos grupos e as datas de exposición serán comunicados polos profesores.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en titoría ou mediante correo electrónico
Seminario	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en titoría ou mediante correo electrónico
Presentación	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en titoría ou mediante correo electrónico, especificamente durante o período de preparación das presentacións por parte de cada grupo pero tamén para calquera alumno despois de ser expostas en clase.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas obxectivas	- Tests de resposta múltiple con 4 posibles respostas sendo unha delas a correcta ou a máis válida. As respostas correctas terán un valor dun punto e as preguntas mal contestadas restarán 0,25 puntos. As respostas en branco non restarán. - Serán dous exames test que liberan materia: as datas serán publicadas en Moovi, según a evolución das dinámicas de traballo.	80	C1 D1 C9 D2
Presentación	SEMINARIOS: - Valorarase a asistencia e participación activa, e será avaliación individual: - Poderá incluír proba de tipo test de preguntas obxectivas a celebrar tras a finalización de cada seminario.	10	
Presentación	PRESENTACIÓNS: - Valorarase o nivel de preparación e a calidade da exposición dos temas propostos, elaborados en grupo	10	

Other comments on the Evaluation

- **Avaliación continua:**

- A materia teórica divídese en dúas partes, con dous exames respectivos e liberatorios, de tipo test de preguntas obxectivas, que se celebrarán dentro do horario lectivo, (as datas serán publicadas en Moovi, según a evolución das dinámicas de traballo). En ningún de ambos exames poderase obter unha nota inferior ao 40%. De non alcanzar devandita porcentaxe nalgún dos dous exames, o alumnado poderá recuperar dita parte no exame de avaliación global cuxa data establece oficialmente o centro. Se a nota é igual ou superior ao 40%, considerarase liberada a materia e non se poderá examinar só desa parte no exame de avaliación global co obxectivo de subir nota, para o que tería que facer todo o exame. Para aprobar a materia requírese alcanzar unha nota mínima conxunta dos dous exames do 50%.

- Os tests serán de resposta múltiple con 4 posibles respostas sendo unha delas a correcta ou a máis válida. As respostas correctas terán un valor dun punto e as preguntas mal contestadas restarán 0,25 puntos. As respostas en branco non restarán.

- A nota final da materia será a suma ponderada das puntuacións: **teórica + participación nos seminarios + preparación e exposición de temas.**

- O alumno que supere a avaliación continua queda eximido do exame de avaliación final cuxa data establece oficialmente o centro. De todos os xeitos, se o alumno desexa modificar a súa cualificación ten dereito a presentarse ao devandito exame oficial, que será global de toda a materia, e será o que determine a cualificación definitiva.

- As avaliacións de cada unha das partes non se conservarán para o exame de segunda oportunidade, que será global para todos os que se presenten (é dicir, para aqueles que non alcanzasen a puntuación global de polo menos o 50% na oportunidade anterior).

- **Avaliación global :**

- Os alumnos que perdan ou renuncién á súa avaliación continua, terán a oportunidade de superar a materia nun exame para realizar na data oficial programada polo centro. O devandito exame versará sobre a totalidade dos contidos da materia + os seminarios + os temas expostos polos alumnos en clase, e posibilitará alcanzar o 100% da nota, debéndose chegar a un mínimo do 50% para considerarse superado. O exame consistirá nun test de preguntas obxectivas. Os tests serán de

resposta múltiple con 4 posibles respostas sendo unha delas a correcta ou a máis válida. As respostas correctas terán un valor dun punto e as preguntas mal contestadas restarán 0,25 puntos. As respostas en branco non restarán.

- Exame de segunda oportunidade: Será realizado por aqueles alumnos que non alcanzasen a puntuación global de polo menos o 50% na avaliación continua ou na oportunidade anterior de exame oficial realizado na data programada polo centro. As avaliacións de cada unha das partes non se conservarán para o exame de segunda oportunidade, que será global para todos os que se presenten. O devandito exame versará sobre a totalidade dos contidos da materia + os seminarios + os temas expostos polos alumnos en clase, e posibilitará alcanzar o 100% da nota, debéndose chegar a un mínimo do 50% para considerarse superado. O exame consistirá nun test de preguntas obxectivas. Os tests serán de resposta múltiple con 4 posibles respostas sendo unha delas a correcta ou a máis válida. As respostas correctas terán un valor dun punto e as preguntas mal contestadas restarán 0,25 puntos. As respostas en branco non restarán.

- Compromiso ético:

Espérase que o alumno presente un comportamento ético adecuado. No caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, e outros) consideraríase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Neste caso a cualificación global no actual curso académico será de suspenso (0.0).

Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa. O feito de introducir un dispositivo electrónico non autorizado na aula de exame será considerado motivo de non superación da materia nesa convocatoria e a cualificación global será de suspenso (0.0).

Aviso: No caso de discrepancias entre as distintas versións lingüísticas da guía, prevalecerá o indicado na versión en castelán.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Gerard J. Tortora, Bryan Derrickson, **PRINCIPIOS DE ANATOMÍA Y FISIOLÓGÍA**, 15, Panamericana, 2018

Kevin T. Patton, Gary A. Thibodeau, **ANATOMÍA Y FISIOLÓGÍA**, 8, Elsevier, 2013

Complementary Bibliography

Guyton y Hall, **TRATADO DE FISIOLÓGÍA MÉDICA**, 14, Elsevier, 2021

Guyton y Hall, **COMPENDIO DE FISIOLÓGÍA MÉDICA**, 14, Elsevier, 2021

Kevin T. Patton, Gary A. Thibodeau, **ESTRUCTURA Y FUNCIÓN DEL CUERPO HUMANO**, 15, Elsevier, 2016

Linda S. Costanzo, **FISIOLÓGÍA**, 6, Elsevier, 2018

Linda S. Costanzo, **FISIOLÓGÍA (Serie: revisión de temas)**, 7, Wolters Kluwer, 2018

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

IDENTIFYING DATA				
Estatística: Estatística				
Subject	Estatística: Estatística			
Code	V53G140V01106			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Magdalena López, Pilar			
Lecturers	Magdalena López, Pilar			
E-mail	mmagdalenal@gmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Estatística			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de realizar explotación de datos y presentación e interpretación de resultados.	A1			D2
	A2			D7
	A3			D9
	A4			D11
Ser capaz de realizar un análisis estadístico de datos que permita describir, resumir y contrastar hipótesis sobre una población.	A3	B6	C8	D1
	A4	B16	C26	D3
	A5			D4

Contidos

Topic	
1. Estadística Descriptiva	Población y Muestra Recogida de Datos: variables, bases de datos Representación gráfica Medidas descriptivas

2. Inferencia Estadística	Probabilidad Estimación de parámetros: intervalos de confianza Pruebas diagnósticas. Contraste de hipótesis
3. Introducción al Análisis Multivariante	Correlación y Regresión Técnicas de análisis multivariante
4. Análisis de Datos	Fundamentos de las TIC en ciencias de la salud Estrategias de Análisis de Datos en ciencias de la salud

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	24	30	54
Estudo de casos	6	10	16
Prácticas con apoio das TIC	6	0	6
Resolución de problemas de forma autónoma	0	32	32
Seminario	20	0	20
Exame de preguntas obxectivas	2	10	12
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	8	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Sesiões de clases expositivas de contidos teóricos
Estudo de casos	Exposición e análise de casos. Exemplos
Prácticas con apoio das TIC	Exercicios prácticos na aula de resolución de problemas e exercicios con axuda das TIC
Resolución de problemas de forma autónoma	Resolución de forma autónoma de problemas e exercicios plantexados na aula
Seminario	Resolución de problemas e análise de estudos por parte do estudiantado en clase grupal

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticas con apoio das TIC	Resolución de exercicios e problemas na aula con axuda das TIC
Seminario	Resolución de problemas e estudo de casos na aula grupal

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Prácticas con apoio das TIC	Asistencia a clases prácticas de resolución de problemas de Estadística con apoio das TIC.	10	A1 A2 A5	B16 C26	C8	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Seminario	Valoración do traballo desenrolado na aula sobre a resolución de problemas plantexados.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B16	C8 C26	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Exame de preguntas obxectivas	Proba que inclúe preguntas pechadas de resposta ou de resposta curta relacionadas con contidos da materia.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B16		D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11

Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba que inclúe actividades, problemas ou casos a resolver similares aos executados en clase.	30	A1 A2 A5	B6	D1 D2 D4 D7 D9 D11
---	--	----	----------------	----	-----------------------------------

Other comments on the Evaluation

Avaliación continua:

SEMINARIO: Consistirá na realización de polo menos 1 exercicio voluntario nas clases grupais, de cada un dos 2 bloques do programa: Bloque I (temas 1, 3 e 4) e Bloque II (temas 2A e 2B), e da asistencia ás clases prácticas. Cada unha destas 3 actividades supondá 10% da nota final.

PRÁCTICAS CON APOIO DE TIC: suporá o outro 10% da nota da avaliación continua.

A nota destas actividades, libera o 40% da calificación final.

As persoas que o desexen poderán subir nota igualmente na proba final.

No exame final (Preguntas obxectivas + resolución problemas/exercicios) deberá alcanzarse unha nota mínima de 4/10 para computar o resto de probas avaliáveis.

Avaliación global:

En caso de non acollerse á avaliación continua, o 100% da nota verá dada polo exame global. Este incluírá resolución de problemas, preguntas curtas e preguntas tipo de test, que non penalizarán en caso de ser incorrectas.

Para superar a materia alcanzarse unha nota mínima de 5/10.

As probas de avaliación, terán lugar nas aulas 21 e 23, segundo o calendario publicado na web do centro.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

M.A.Martínez, A.Sánchez, F.J.Faulín, **Bioestadística Amigable**, Ed. Díaz de Santos,

F. Rius Díaz y J. Warnberg, **Bioestadística**, Paraninfo,

Complementary Bibliography

J. Sentís, H. Pardell, E. Cobo, J. Canela, **Bioestadística**, Ed. Elsevier Masson,

Gail F. Dawson, MD, MS, Faaep, **Interpretación fácil de la Bioestadística**, Ed. Elsevier Saunders,

J.M. Argimon Pallas, J. Jiménez Villa, **Métodos de investigación clínica y epidemiológica**, Elsevier,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Traballo de Fin de Grao/V53G140V01407

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

IDENTIFYING DATA**Fundamentos de enfermaría**

Subject	Fundamentos de enfermaría			
Code	V53G140V01107			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Martínez Pérez, Estefanía			
Lecturers	Martínez Pérez, Estefanía Serra Martínez, Cristina			
E-mail	emartinez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Esta Materia expón ao estudante cal é a esencia da profesión, as funcións propias da enfermaría e os métodos e instrumentos derivados das proposicións científicas que forman a base da profesión. Ten como obxectivo principal que el estudante adquira coñecementos sobre cal foi e será el contorna profesional, como foi evolucionando a humanidade e con ela a profesión, cales son as bases científicas e conceptuais da profesión, así como a metodoloxía de traballo. Así como os coidados básicos que se prestan ante a alteración do auto-coidados.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.			
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.			
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.			
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.			
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.			
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade.			
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.			
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.			
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.			
C16	Comprender dende unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar e desenvolvendo os plans de coidados correspondentes.			
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.			
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.			
D1	Capacidade de análise e síntese.			
D2	Capacidade de organización e planificación.			
D3	Capacidade de xestión da información.			
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.			

D7 Razoamento crítico.

D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

D11 Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecer as teorías e modelos de enfermaría	A1	B1	C16	D1
	A2	B2		D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D7
				D9
				D11
Ser capaz de aplicar a metodoloxía científica no proceso de coidar	A1	B1	C15	D1
	A2	B2	C17	D2
	A3	B5	C18	D3
	A4	B6		D4
	A5	B8		D7
		B14		D9
		B15		D11
		B17		

Contidos

Topic	
Módulo I :Os coidados desde unha perspectiva histórica.	1-Evolución histórica do coidado enfermeiro. 2-Nacemento da enfermaría profesional. 3-Competencias profesionais. 4-Enfermaría 2.0.
Módulo II: Conceptos que configuran a disciplina enfermeira.	1-Saúde e leis aplicables. 2-Estrutura institucional de enfermaría. 3-Organización dunha unidade/servizo.
Módulo III: Teorías e modelos de enfermaría	1-Elementos fundamentais da disciplina enfermeira: persoa, contorna, saúde, enfermaría. 2-Modelos de coidados de enfermaría máis representativos.
MÓDULO IV: Metodoloxía científica. Plans de coidados	1-Proceso de atención de enfermaría (P.A.E.). 2-Etapas do P.A.E. 3-Taxonomía NANDA, NOC, NIC.
MÓDULO V: Principios, técnicas e procedementos dos coidados básicos.	1-A unidade do paciente. 2-Tipos de cama hospitalaria. 3-Constantes vitais. 4-Administración de medicación. 5-Termorregulación. 6-Respiración. 7-Alimentación. 8-Hidratación. 9-Eliminación urinaria/intestinal. 10-Mobilidade/Actividade. 11-Hixiene. 12-Descanso e soño. 13-Comunicación. 14. Seguridade. 15. Recollida de mostras.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	1	3
Lección maxistral	60	100	160
Seminario	15	5	20
Estudo de casos	1	6	7
Resolución de problemas	2	2	4
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description

Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Estudo de casos	Proba na que o alumno/a debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Resolución de problemas	Actividade na que se formula un problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Resolución de problemas	Actividade na que se formula un problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Seminario	Valorarase a participación activa e cumprimento de instrucións.	10	B1	C18	D2 D4 D7
Estudo de casos	Mediante a presentación dun caso o alumno deberá aplicar os coñecementos adquiridos na materia, desenvolvendo un *PAE.	10	B1 B2 B5 B6 B8 B15 B17		D2 D3 D4 D7
Resolución de problemas	Resolución de casos prácticos.	20	A2 A3 A4	B1 B2 B5 B6 B8 B15 B17	D1 D2 D3 D4 D7
Exame de preguntas obxectivas	Probas obxectivas con 4 opcións de resposta e soamente 1 correcta. Réstanse negativas.	60	A1	B1 B2 B5 B6 B17	C15 C16 C17 C18

Other comments on the Evaluation

O estudiantado pode optar por avaliación continua ou avaliación global, segundo as súas necesidades individuais.

Avaliación continua:Asistencia obrigatoria. Ao alcanzar o 10% de faltas non xustificadas, pérdese o dereito á avaliación continua.A cualificación segundo esta opción, comporase de: SEMINARIO (10%), ESTUDO DE CASOS (10%), RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS (20%) e EXAME I DE PREGUNTAS OBXECTIVAS (30%) e EXAME II DE PREGUNTAS OBXECTIVAS (30%).A data do

Exame I, difundirase a través de Moovi e do Exame II, coincidirá coa data establecida para o exame global, no calendario académico oficial. Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 en cada metodoloxía avaliada, en caso de non alcanzar esta cualificación, non se opta á cualificación por EC.

Avaliación global: O estudiantado que renuncie ou perda a avaliación continua, optará a unha proba final cun valor do 80 % dado que o seminario e o estudo de casos é obrigatorio (20%). O exame será tipo test, con 4 opcións de resposta; cada erro resta 0.25 do cómputo total de correctas. Deberase alcanzar unha nota mínima de 5 sobre 10 para superar a materia. Os exames realizaranse nas aulas 21 e 23, segundo o calendario oficial publicado na web do centro.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Martínez Martín, Mª Luisa; Chamorro Rebollo, Elena, **Historia de la Enfermería**, 3ª Edición, Elsevier, 2017

-Kozier, B: y otros, **Fundamentos de Enfermería. Conceptos, proceso y práctica**, 7ª Edición, MacGraw-Hill. Intermamericana, 2005

Heather Herdman, T., **Diagnósticos Enfermeros. Definiciones y clasificación**, Elsevier, 2021/2023

Luís Rodrigo, M. T., **Los Diagnósticos Enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 9ª Edición, Masson Elsevier, 2006

Joanne Dochterman, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, ELSEVIER, 2018

Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC), ELSEVIER, 2019

Complementary Bibliography

Carpenito, Linda J., **Manual de Diagnósticos Enfermeros**, 14ª Edición, MacGraw-Hill. Intermamericana, 1995

Rol de Enfermería,

Enfermería Clínica,

www.index-f.com/new/cuiden/, Fundación Index,

www.fisterra.com/, Elsevier,

Mitjà Costa, Jordi, <http://enfermeriablog.com/#>,

<http://www.portalhiades.com/>,

MArion Johnson, **Interrelaciones NANDA, NOC Y NIC Mosby 2º Edicion**, 2ª Edición, ELSEVIER, 2012

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Introducción á enfermaría clínica/V53G140V01201

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

IDENTIFYING DATA				
Modern language: Technical english				
Subject	Modern language: Technical english			
Code	V53G140V01108			
Study programme	Grado en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1st	2nd
Teaching language	Spanish English			
Department				
Coordinator	Silva Rodríguez, Amalia			
Lecturers	Silva Rodríguez, Amalia			
E-mail	inglesgrado@gmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	The aim of the subject is to know and dominate the specific vocabulary related with the sanitary field: anatomy, symptoms, syndromes and illnesses, forms, team *interdisciplinary, as well as the structures of the scientific texts.			

Training and Learning Results

Code	
A1	Students have demonstrated knowledge and understanding in an area of study that comes from the basis of the general secondary education, and it is often found at a level that, if well supported on advanced text books, it also includes some aspects that involve knowledge from the forefront of their field of study.
A2	Students know how to apply their knowledge to their work or vocation in a professional manner and have the skills that are often demonstrated through the preparation and defense of arguments and the resolution of problems within their area of study.
A3	Students have the capacity to collect and interpret relevant data (normally within their area of study) to make judgments that include a reflection on relevant topics of social, scientific or ethical nature.
A4	Students will be able to convey information, ideas, problems and solutions to specialist and non-specialist audiences
A5	Students have developed those skills needed to undertake further studies with a high degree of autonomy.
B6	To apply the nursing interventions on scientific evidence and on the available resources.
B16	To be able to use health information systems.
C8	To apply the technologies and information systems and communication of health care
D1	Analysis and synthesis ability
D2	Organization and planning ability
D3	Information management ability.
D4	Problem solving and decision making.
D7	Critical reasoning.
D9	Adaptation to new situations. Initiative and entrepreneurial spirit. Creativity
D11	Sensitivity towards environmental issues.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Notable knowledge and capacity to apply resolution of problems and taking of decisions.	A1			
	A2			
	A3			
	A4			
	A5			
Notable knowledge and capacity to apply principles of investigation and information.	A1	B6	C8	D1
	A2	B16		D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D7
				D9
				D11

Contents

Topic	
Introduction to the terminology of the sciences of the health	Classification of the professionals of the health
	Instrument multidisciplinary
	Medicines
	Anatomy

Analysis and understanding of specific texts	Needs of nutrition Needs of hygiene alternative Therapies
Understanding reader	Articles of scientific publications medical Publications

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Mentored work	10	6	16
Autonomous problem solving	0	42	42
Case studies	40	40	80
Problem and/or exercise solving	2	5	7
Objective questions exam	1	4	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Mentored work	Translations of specific texts.
Autonomous problem solving	Resolution of problems in small groups. Exhibition of subjects.
Case studies	Previous explanations to the resolution of different types of exercises directed to learn the technical vocabulary, understand the necessary grammatical structures to understand the texts, obtain information and translate them.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Mentored work	The student, of individual way or in group, elaborates a document on the thematic of the matter or prepares seminars, investigations, memories, essays, summaries of readings, conferences, etc. Generally treats of an autonomous activity of/of the students that includes the research and collected of information, reading and handle of bibliography, editorial...
Case studies	professor explains the grammatical structures, the technical vocabulary and help with the doubts that arise in the realization of the exercises. Moreover a customized attention will be given in the specific hours

Assessment

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Mentored work	The weekly or twice-weekly translations.	20	A2 A3 A4
Autonomous problem solving	Proof in which the student has to resolve a series of problems and/or exercises in a time or condition established by the professor. Of this way the student has to apply the knowledges that has purchased	20	A3 A4
Problem and/or exercise solving	Proofs for evaluation of the competitions purchased that include direct questions on a concrete appearance. The students have to answer of direct and brief way in base to the knowledges that have on the matter.	40	A3 B16 D1 A4 D3
Objective questions exam	Proofs that evaluate the knowledge that include questions closed with different alternatives of answer (true/false, multiple election, matching of elements...). The students/select them an answer go in a number limited of possibilities. Technical vocabulary	20	A2 A3 A4

Other comments on the Evaluation

Continuous Evaluation:

The students will realize a series of assessed proofs along the course :

Work in team and oral presentation in English with 20% of the total value of the note

Exercise of listening with 20% of the total value of the note

Examination of objective questions envelope the technical vocabulary with 20% of the total value of the note.

In the examination of June two exercises will be done: a translation and a comprehension of a text, with 40% of the total value of the note.

In the case that any of the proofs of vocabulary were not approved along the course, they will be repeated in the examination of June, in this case with a value of 60% of the total value of the note.

The students that do not follow the continuous evaluation:

They will do the proof of listening in the date advertised in the application Moovi with the value of 20% of the total mark. In the official date of the examination they will do exercises of vocabulary, comprehension of a text, translation, delivery of the written work and the oral presentation of it with 80% of the total value of the final note.

All the students must do all the proofs (vocabulary, work and presentation, translation, listening and comprehension of text) for power approve the subject.

Sources of information**Basic Bibliography**

Ross Wright; Maria Spada Symonds, **English for Nursing 2**, 1, Pearson, 2011

Tony Rice, **Nursing 2**, 10, Oxford, 2010

Citores & Pellegrinelli, **Healthy English**, 1, Elsevier Masson, 2009

Glendinning & Hölstrom, **English in Medicine**, 6, Cambridge University Press, 2002

Complementary Bibliography

Forsyth & Lavender, **Grammar activities**, 2, 2, Macmillan Heinemann, 2000

Recommendations

IDENTIFYING DATA				
Introducción á enfermaría clínica				
Subject	Introdución á enfermaría clínica			
Code	V53G140V01201			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Teaching language	Castelán Inglés			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
E-mail	emaldonado@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Materia destinada a adquisición das competencias teórico-prácticas en relación cos coidados e procedementos de Enfermaría.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Saber as principais causas do enfermarse humano (etiología) e os mecanismos polos que estes actúan de forma nociva (patogenia).	A5	B3	C9 C13 C28	D1
Ser capaz de identificar os principais síntomas que se asocian á enfermidade e os signos que se detectan ao realizar a exploración física do paciente (semiología).		B3	C9 C13 C28 C29	D1
Ser capaz de aplicar as principais técnicas diagnósticas e as normas de actuación de enfermaría en cada unha delas.		B1 B2 B3 B6 B17	C9 C13 C28 C29	D1 D2 D3
Ser capaz de utilizar adecuadamente os produtos sanitarios.		B6 B16	C2	D2 D3

Ser capaz de identificar as enfermidades producidas por axentes físicos.

B1 C9 D1
B3 C28 D2
B6 C29 D3
B16

Contidos

Topic	
1. Fisiopatoloxía, clasificación e coidados de Enfermaría en pacientes con feridas e lesións básicas da pel e aparello locomotor.	1.1. Fisiopatoloxía da lesión tisular. 1.2. Clasificación das feridas: 1.2.1. Pola forma e mecanismos de produción: laceracións, incisións, abrasións, contusións, queimaduras, scalp, feridas perforantes, etc. 1.3. Lesións básicas do aparello locomotor: contusión, escordadura, fracturas, luxación, contractura, etc. 1.4. Úlceras vasculares e diabéticas 1.5. Lesións da pel 1.6. Coidados de enfermaría nas feridas: 1.6.1 Coidados de enfermaría en feridas cirúrxicas, traumáticas e por autólisis. 1.6.2. Coidados de enfermaría nas úlceras vasculares e diabéticas. 1.6.3. Coidados de enfermaría nas lesións da pel 1.7. Fisiopatología e Mecanismos de cicatrización das feridas.
2. Procedementos de enfermaría e protocolos básicos de coidados aplicados a pacientes con:	2.1. Sondaxe vesical: material, técnicas, procedementos, patoloxías relacionadas. 2.2. Sondaxe enteral. Gastrostomías 2.3. Drenaxes: clasificación e coidados. 2.4. Curas: procedementos, material, coidados, complicacións. 2.5. Puncións: Punción venosa (con agulla, baleiro e palomilla) Punción capilar Punción arterial Hemocultivos 2.6. Accesos vasculares: Canalización venosa periférica. Dispositivos de seguridade. Prevenção de flebitis 2.7 Recollida de mostras 2.8. Electrocardiografía básica 2.9. Vendaxes: técnicas, tipos de vendas, coidados, complicacións. 2.10. Oxigenoterapia. Aspiración de secrecións 2.10. Administración de enemas 2.11. Instrumental cirúrxico 2.12. Ostomías dixestivas
3. Coidados básicos de enfermaría en terapéutica emerxente.	3.1. Soporte vital básico: PCR, RCP, SVB 3.2. Carro de paro: distribución medicación e material, revisión, normas mantemento. 3.3. Shock: tipos e coidados de enfermaría. 3.3. Primeiros auxilios: técnicas básicas de inmovilización en fracturas e luxacións, asfixia por corpos estraños, manobra de Hemlich , etc.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	48	56	104
Obradoiro	6	24	30
Exame de preguntas obxectivas	2	10	12

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes. - Primeiros auxilios. - Vendaxes - Soporte Vital Básico. - Osixenoterapia - Accesos vasculares - Instrumental básico - Coidados enfermaría accesos enterales
-----------	---

Atención personalizada

Methodologies Description

Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou grupais que desenvolven os estudantes
-----------	---

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Obradoiro	Probas prácticas, de execución de tarefas	30	A5	B1 B3 B6	C2 C13	D1 D2 D3
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. PARCIAL I (35%) y PARCIAL II (35%)	70	A2 A5	B1 B2 B3 B6 B17	C2 C9 C13 C28	D1 D3

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades.

Presuponse a avaliación global, o seu rexeitamento e a opción de avaliación final, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC): O 10 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente). A cualificación da AC obterase mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: Obradoiros (30%) e Parcial I (35 %) en horario de docencia na data establecida (difundirase con antelación a través de Moovi) e Parcial II (35%) na data establecida para a proba final polo centro e publicada na web).

En ambos os casos son probas de preguntas curtas e tipo test con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas. O estudiantado que siga avaliación continua, verase liberado dos contidos xa valorados no primeiro parcial, tendo en conta; que se deberá obter unha nota mínima de 5.0 sobre 10, en cada proba (inclusive o exame). En caso de non alcanzarse dita cualificación, nas probas previas ao exame, o estudante perderá a AC e pasará a realizar a proba de avaliación final para aprobar a materia.

Aqueles estudantes que non poidan seguir a AC e/ou renuncien a esta, serán avaliados mediante Avaliación global.

Avaliación global:

Realizarase un exame global que supón o 100 % de cualificación da materia. O exame será tipo test con 4 opcións de resposta; cada resposta errónea restará 0.25 do total de respostas correctas. Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE: O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarase por avaliación global.

Compromiso ético: Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc.), considerase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa. A participación activa en clase durante as sesións maxistras e a participación nos talleres, utilizaranse como factores moderadores na cualificación final.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Alfaro-LeFevre,, **Pensamiento crítico, razonamiento clínico y juicio clínico en enfermería**, 7ª, ELSEVIER, 2021

Rifà , Olivé, Lamoglia, **Lenguaje NIC para el aprendizaje teórico-práctico en enfermería**, 2ª, ELSEVIER, 2020

Gloria Bulechek Howard Butcher Joanne M. Dochterman Cheryl Wagner, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª, ELSEVIER, 2019

Perry, A.G; Potter, P, **Guía Mosby de Técnicas y Procedimientos Básicos**, 8ª, ELSEVIER, 2016

Complementary Bibliography

NANDA INTERNACIONAL, **Diagnósticos Enfermeiros: definición e clasificación.**, 3ª Edición, ELSEVIER, 2016

BRUNNER/SUDARTH, **ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA**, 12ª Edición, Lippincott, 2017

<https://femora.sergas.es/>,

Meridean Maas; Marion Johnson; S. Moorhead, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 6ª, ELSEVIER, 2019

Alfaro-LeFevre, **Pensamiento crítico, razonamiento clínico y juicio clínico en enfermería**, 7ª, ELSEVIER, 2021

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería clínica III/V53G140V01301

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Enfermería de urgencias e cuidados críticos/V53G140V01414

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Enfermería clínica II/V53G140V01205

Farmacología e dietética/V53G140V01203

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisiología: Fisiología/V53G140V01105

Fundamentos de enfermería/V53G140V01107

Psicología: Psicología/V53G140V01102

IDENTIFYING DATA				
Ética e lexislación				
Subject	Ética e lexislación			
Code	V53G140V01202			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Fernández Ferro, Martín			
Lecturers	Fernández Ferro, Martín Torres Vizcaya, Manuel			
E-mail	martinfdezferro@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	A Enfermaría é unha disciplina dedicada ao trato e coidado directo coas persoas, en ocasións baixo circunstancias de gran complexidade vinculadas á relación entre o profesional sanitario, o paciente e a súa familia. Aquí a ética xoga un papel importante en proporcionar aos profesionais os coñecementos e ferramentas que han de guiar todas as actuacións asistenciais, desde os valores e principios *bioéticos e morais inherentes á dignidade do ser humano e en *concordancia co avance científico e tecnolóxico. Todo este actuar debe de ter a súa correspondencia na lexislación, como *garante duns valores que protexerá, converténdolos en ben xurídico e recoñecéndolos como norma legal.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.

C52 Coñecer os cuidados paliativos e control da dor para prestar cuidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais

D1 Capacidade de análise e síntese.

D2 Capacidade de organización e planificación.

D3 Capacidade de xestión da información.

D4 Resolución de problemas e toma de decisións.

D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.

D6 Habilidades nas relacións interpersoais.

D7 Razoamento crítico.

D8 Aprendizaxe autónoma.

D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

D11 Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Identificar as fontes de información de interese en Ética, Lexislación e xestión do seu contido.	A1	C48 C49 C50 C52	D3 D11
Desenvolvemento da capacidade de aprendizaxe autónoma.	A5	C48 C49 C50	D8 D9
Desenvolvemento da capacidade de razoamento crítico.	A2 A3		D7 D9 D11
Capacidade de compartir a responsabilidade do cuidado e a atención da saúde a outros profesionais.	B15 B18		D5 D6
Coñece e aplica os principios de igualdade e dereito á saúde de todas as persoas.	B4 B7 B8 B18	C11 C12 C48 C49 C50	D6
Coñece o marco legislativo español e comunitario no campo da saúde, así como os códigos deontolóxicos correspondentes.	B1 B7 B8 B12 B18	C11 C12 C48 C49 C50 C52	D3
Coñece e respecta o marco de dereitos do paciente e de responsabilidades do profesional sanitario.	B1 B7 B8 B18	C12 C48 C49 C50 C52	
Coñecemento e capacidade para planificar proxectos e recursos humanos e materiais.	A4		D1 D2 D5 D6
Discriminación entre os conceptos de control, garantía e mellora da calidade.	B8	C11	D1 D3 D11
Resolución de problemas e toma de decisións.	A4		D4

Contidos

Topic

1.- Orixe e Fundamentación da Bioética

- 1.1 Introducción e historia da Bioética
- 1.2 A bioética como ponte entre o mundo da ciencia e o mundo dos valores
- 1.3 Alcance da bioética: modelos explicativos sobre a conduta humana
- 1.4 Bioética principialista e bioética consecuencialista
- 1.5 O valor absoluto da persoa humana

2.- Métodos de deliberación e análise ética na práctica clínica	2.1 Metodoloxía para a resolución de problemas bioéticos. 2.2 Toma de decisións na práctica clínica. 2.3 Peculiaridades da asistencia médica en casos de urxencia. 2.4 Análise dos Problemas Éticos. 2.5 Consentimento informado.
3.-Bioética na práctica clínica multidisciplinar	3.1 Modelos de relación clínica ao longo da historia 3.2 A comunicación entre o profesional sanitario, o paciente e a familia 3.3 Autonomía do paciente 3.4 Intimidade, confidencialidade e segredo profesional. 3.5 Obxección de conciencia sanitaria 3.6 Boa Práctica Clínica (BPC)
4.- Comités de Bioética	4.1 Comités de investigación clínica e asistencial 4.2 Comité Nacional de Bioética. 4.3 Código deontolóxico de enfermaría.
5.-Bioética ao comezo da vida	5.2 En busca da Fertilidade (TRA) 5.3 Análise xenética dos embrións (PGH) 5.4 Maternidade subrogada 5.5 Interrupción voluntaria do embarazo
6. -Bioética ao final da vida	6.1 A Bioética ante a disposición da propia vida. 6.2 Coidados paliativos e coidados terminais 6.3 Eutanasia. 6.4.Sedación paliativa e diferenzas con eutanasia. 6.5.Limitación do esforzo terapéutico. 6.6.Transplantes e doazón de órganos.
7.- Ecoloxía e bioética global	7.1.Ecoloxía, bioética e saúde: ONE HEALTH
8.-Introdución: da Filosofía á Ética e o Dereito	8.1 Introdución da filosofía, á ética e o dereito. 8.2 O Dereito á Saúde no marco legal de España e as súas Comunidades Autónomas 8.3 Ordenamento xurídico en España da saúde e a sanidade 8.4 Sistema Nacional de Saúde: estrutura, organización e medidas de coordinación e cohesión
9.- Coñecemento do marco legal e administrativo vixente para desenvolver as funcións propias do profesional de enfermaría	9.1. A evolución da relación médico-paciente até a actualidade: autonomía, calidade asistencial e seguridade do paciente 9.2 Lei Xeral de Sanidade 14/1986. 9.3 Deberes e dereitos do persoal sanitario 9.4 Funcións dos Diplomados e/ou Graduados de Enfermería no ordenamento xurídico español 9.5.O acto médico como contrato de medios. 9.6 Medicamento defensivo. Orixe e causas
10.-Lexislación xeral e específica con repercusión na asistencia sanitaria	10.1 Dereito sanitario internacional e europeo 10.2 Normativa nacional relacionada coa saúde e a sanidade, con especial atención á Lei 41/2002 10.3 Comentarios á normativa propia da Comunidade Autónoma de Galicia (lei 8/2008, lei 8/2021 Galicia)
11. 4.-Regulación xurídica dos dereitos dos pacientes e estudo da súa xurisprudencia derivada no ámbito sanitario (aspectos xerais)	11.1 Dereitos e deberes dos pacientes 11.2 Regulación xurídica na práctica asistencial A Historia Clínica, Consentimento informado. O menor como paciente (lei 41/2002). 11.3 Regulación xurídica na práctica asistencial Segredo profesional e dereito á intimidade 11.4 Regulación xurídica na práctica asistencial Manipulación xenética, investigación biomédica, reprodución asistida e transplantes (lei 14/2007, lei 14/2006, lei 30/1979, Real decreto 1723/2012) . 11.5 Regulación xurídica na práctica asistencial Instrucións previas, eutanasia, enfermos terminais, e aborto. A obxección de conciencia. (lei 41/2002, Lei 3/2021, lei 5/2015 26 de xuño, Lei 1/2023)

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	32	40	72
Estudo de casos	16	16	32
Actividades introdutorias	2	2	4
Seminario	12	20	32
Exame de preguntas obxectivas	2	8	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Estudo de casos	Íranse expondo en clase os casos a estudo.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	20	A1 A3 A4 A5	C11	D1
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4 B8	C52 D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D11
Exame de preguntas obxectivas	O alumnado realizará un exame tipo test ou preguntas curtas, sobre o contido da materia, no que se inclúen preguntas con diferentes alternativas de resposta, sendo só una a correcta. As preguntas en branco, non restan puntuación. A cualificación para ser apto neste apartado, será de 5 ou máis puntos sobre 10. PARCIAL I (30%) y PARCIAL II (30%)	60	A2 A3	B1	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades.

A súa elección será comunicada ao centro, segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC):

O 10 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obtense mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: estudo de casos (20%), seminario (20%) e o 60 % restante mediante dous exames de preguntas obxectivas.

A realización do seminario é obrigatoria. Parcial I (30%), en horario lectivo, na data publicada en moovi. Parcial II (30%), esta coincide coa establecida para a avaliación global, pero o estudiantado que siga avaliación continua, verase liberado dos contidos xa avaliados, tendo en conta que se deberá obter unha nota mínima de 5.0 sobre 10, en cada proba (inclusive o exame). En caso de non alcanzarse dita cualificación, nas probas previas ao exame, o estudante perderá a AC e pasará a realizar a proba de avaliación final para aprobar a materia. Aqueles estudantes que non poidan seguir a AC e/ou renuncien a esta, serán avaliados mediante unha proba final que suporá o 100% da cualificación da materia.

Avaliación global:

Realízase un exame global que supón o 80 % de cualificación da materia, dado que o 20 % do seminario é obrigatorio. Será tipo test con 4 opcións de resposta; cada resposta errónea restará 0.25 do total das respostas correctas. Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10. O exame realízase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE: O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarse por avaliación global. **Compromiso ético:** Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Rensselaer Potter V., **Bioética un puente para el futuro.**, Loyola, 1971.

Gracia Diego, **Fundamentos de bioética**, Edeuma, 1989.

Alonso T, y cols., **Bioética Aplicada**, Instituto Borja de Bioética, 2011.

Beachamp T, y Childress J, **Principios de Ética Médica**, Editorial Masson, Masson, 1999

Hans, Jonas., **El principio de responsabilidad**, Editorial Circulo de lectores,, 1994

Complementary Bibliography

Cuadernos de Bioética; Revista cuatrimestral Asociación española de Bioética y Ética Médica, ISBN: 1132-1989,

Cortina, Adela, **Ética Mínima**, 3, Tecnos, 1989

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

IDENTIFYING DATA				
Farmacoloxía e dietética				
Subject	Farmacoloxía e dietética			
Code	V53G140V01203			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Basic education	2	1c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Gayoso Rey, Mónica			
Lecturers	de Miguel Bouzas, José Carlos Gayoso Rey, Mónica Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
E-mail	monica.gayoso.rey@sergas.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	A Farmacoloxía como disciplina científica é o coñecemento do fármaco, do destino que sofre no organismo e do seu mecanismo de acción, no que se basean as súas propiedades terapéuticas e reaccións adversas.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentaria saudable.
C6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
C7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Ser capaz de diferenciar os diferentes grupos de medicamentos, os principios da súa autorización, uso e indicacións, así como os fundamentos *farmacodinámicos e *farmacocinéticos implicados.	A3	C3 C4 C8	D3 D4
Ser capaz de avaliar os beneficios esperados e os riscos asociados á administración de medicamentos, tanto desde o punto de vista poboacional como do paciente individual.	A3	B10	C3
Ser capaz de aplicar os principios que reñen o uso racional e eficiente da *farmacoterapia.		C3	D1 D7
Saber realizar pautas e indicacións saudables na poboación sa nas distintas etapas da vida, en función de idade e sexo.	B9 B10	C8	D3
Saber identificar as situacións de risco nutricional. Saber realizar intervencións nutricionais e establecer pautas e recomendacións na prevención ou tratamento da enfermidade.		C5 C6 C7	D1 D4

Contidos

Topic

1.- Conceptos de farmacoloxía e fármacos, principios e mecanismos xerais de acción dos fármacos. Utilización de medicamentos	Farmacoloxía: concepto e obxectivos. División da Farmacoloxía. Concepto, medicamento e droga. Nomenclatura e categoría dos medicamentos. Guías de medicamentos. Ficha técnica. Medicamento xenérico e biosimilar. Adherencia ao tratamento e conciliación. Real Decreto 1302/2018, de 22 de outubro, polo que se modifica o Real Decreto 954/2015, de 23 de outubro, polo que se regula a indicación, uso e autorización de dispensación de medicamentos e produtos sanitarios de uso humano por parte dos enfermeiros.
2. Formas de dosificación. Estabilidade dos medicamentos	Posoloxía, dosificación, caducidade e conservación dos medicamentos.
3. Farmacocinética dos medicamentos: Absorción, distribución, metabolismo, eliminación, implicacións clínicas.	Absorción, distribución, metabolismo e eliminación.
4. Farmacodinamia dos medicamentos.	Concepto xeral de acción e efecto farmacolóxico. O receptor farmacolóxico. Afinidade e actividade intrínseca. Fármacos agonistas e antagonistas. Potencia e eficacia dos fármacos.
5. Fundamento da posoloxía e do réxime posolóxico.	Vías de administración dos medicamentos. Estudo das súas características.

6. Farmacoterapia en función dos problemas máis frecuente.

Farmacoloxía das enfermidades infecciosas:
 principios xerais, selección e asociacións de antibióticos.
 Antibióticos betalactámicos.
 Antibióticos aminoglucósidos. Glucopéptidos. Oxazolidinonas.
 Estreptograminas.
 Macrólidos e lincosamidas.
 Tetraciclina. Cloranfenicol. Outros antibióticos.
 Quinolonas. Sulfamidas. Trimetoprima. Cotrimoxazol. Nitrofurantoina.
 Farmacoloxía das infeccións por micobacterias.
 Fármacos antifúngicos.
 Fármacos antivíricos.
 Fármacos antisépticos.
 Fármacos antiparasitarios: Protozoos, Helminthos e Artrópodos.
 Quimioterapia antineoplásica.
 Farmacoloxía da inmunidade. Vacinas e soros. Inmunosupresores.
 Inmunomoduladores e inmunoestimulantes.
 Fármacos anestésicos xerais.
 Anestésicos locais.
 Fármacos antipsicóticos neurolepticos. Fármacos antidepresivos e antimaníacos.
 Ansiolíticos. Sedantes. Fármacos hipnóticos.
 Fármacos antiepilépticos e antiparkinsonianos.
 Fármacos analxésicos opiáceos.
 Psicoestimulantes. Psicomiméticos. Adicción a fármacos e outras sustancias.
 Fármacos analxésicos antipiréticos antiinflamatorios non esteroideos (AINEs). Antiarrítmicos.
 Medicamentos do Sistema Nervioso Autónomo. Simpaticomiméticos e simpaticolíticos.
 Parasimpaticomiméticos e parasimpaticolíticos. Bloqueantes neuromusculares.
 Autacoides e os seus antagonistas.
 Glucósidos cardíacos. Antiarrítmicos.
 Antianginosos e antihipertensivos.
 Broncodilatadores, antitusíxenos mucolíticos e expectorantes. Outros fármacos utilizados en enfermidades respiratorias.
 Antiácidos, antieméticos e eméticos.
 Laxantes e antidiarreicos.
 Farmacoloxía da coagulación sanguínea.
 Fármacos antianémicos.
 Corticoides.
 Farmacoloxía do tiroides.
 Farmacoloxía do páncreas endócrino.
 Andrógenos.
 Estrógenos e progestágenos. Anticonceptivos hormonais.
 Fármacos hipolipemiantes.
 Fármacos uricosúricos e antigotosos.
 Vitaminas. Papel fisiolóxico e utilización terapéutica. Coenzimas.

7. Información e efectos adversos dos medicamentos.

Fontes de información de medicamento.
 Tipos de reaccións adversas a medicamentos.
 Sistemas de notificación.
 Prevención de erros de medicación. Farmacovigilancia.

8. Nutrición e dietética: Desenvolvemento histórico da nutrición e a dietética, o concepto de nutrientes e enerxía.

Introdución á historia da nutrición.
 Evolución da nutrición.
 Descrición dos fundamentos nutricionais.

9. Factores que determinan as necesidades enerxéticas, necesidades e recomendacións nutricionais.

Determinantes dos requirimentos enerxéticos.
 Ecuacións predictivas do gasto enerxético.

10. Estudo dos alimentos como fonte de enerxía e nutrientes.

Requirimentos enerxéticos en situación de xaxún.
 Requirimentos enerxéticos en situación de agresión aguda.

11. Modificacións que sofren os alimentos cos procesados.

Metabolismo dos macronutrientes.

12. Estudo da alimentación das persoas e nos distintos momentos do ciclo vital.

Nutrición na infancia, adolescencia e senectude.

13. Estudo da valoración do estado nutricional dos individuos.

Valoración nutricional.
 Regulación do balance enerxético e da composición corporal.

14. Dietoterapia en función das patoloxías máis frecuentes.	Dietoterapia das enfermidades renais. Nutrición e inmunidade. Coidados nutricionais nas alteracións metabólicas. Coidados nutricionais nas intolerancias alimentarias. Nutrición e alcol Ingreso hospitalario e dietética Nutrición artificial Requirimentos en situacións patolóxicas.
---	--

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	69	130	199
Seminario	2	0	2
Resolución de problemas	2	5	7
Estudo de casos	2	3	5
Exame de preguntas obxectivas	1	4	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	4	5
*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.			

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Avaliación				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	66		C3 C4
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	34	A3 B9 B10	C5 C6 C7

Other comments on the Evaluation

Avaliación continua:

Constará dos seguintes exercicios: un exame parcial I que será un 33% da nota final, outro exame II que será un 33% da nota final e resolución de problemas/exercicios que contará un 34% da nota final. Indicarase as datas de avaliación en Moovi.

Avaliación global (AG): O 100% da nota dependerá do exame global. Dividido en farmacoloxía 67% e dietética 33%. O exame e a nota da materia será única e global.

2ª oportunidade: Será exclusivamente mediante avaliación global.

Os exames globais de 1ª e 2ª oportunidade realizaranse nas aulas 21 e 23 do segundo piso e as datas publicaranse na web da escola. A duración será aproximadamente de 2 h.

Bibliografía. Fontes de información**Basic Bibliography**

Jesús Florez, **Farmacología Humana**, Quinta, Elsevier Masson, 2008

Silvia Castells Molina, **Farmacología en enfermería**, Tercera, Elsevier, 2012

J.M. Mosquera, **Farmacología Clínica para enfermería**, Cuarta, McGraw-Hill Interamericana, 2001

Complementary Bibliography

www.cofpo.org, **Canal Sanitario**,

María José Cao Torija, **Nutrición y Dietética**, Primera, Elsevier Masson, 1995

<https://www.aemps.gob.es/cima/fichasTecnicas>, **Centro Información de Medicamentos (CIMA) de la AEMPS**,

Randa Hilal-Dandan; Laurence L. Brunton, **Goodman & Gilman. Manual de farmacología y terapéutica**, Segunda, McGRAW-HILL INTERAMERICANA, 2015

Ángel Gil Hernández, **Tratado de Nutrición Tomo 3 - Nutrición Humana en el estado de la salud**, Primera, Acción Médica, 2005

Lange, **Farmacología básica y clínica**, Quince, McGraw Hill Education Inc, 2020

Recomendacións**Subjects that continue the syllabus**

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

IDENTIFYING DATA				
Enfermaría clínica I				
Subject	Enfermaría clínica I			
Code	V53G140V01204			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	2	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Amil Morla, Ane			
Lecturers	Amil Morla, Ane García Vega, Francisco Javier Magdalena Lopez, Carlos Jose			
E-mail	aneamil@yahoo.es			
Web				
General description				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.			
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.			
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.			
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.			
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.			
D1	Capacidade de análise e síntese.			
D3	Capacidade de xestión da información.			
D7	Razoamento crítico.			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de diferenciar os mecanismos e/ou problemas derivados das patoloxías máis comúns dos diferentes aparatos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	A3	B13 B14	C28 C30	D1 D3 D7
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha axeitada atención de enfermaría aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos	A2	B2 B4 B7 B13 B16	C29 C30	D1 D1 D2 D3 D3 D7

Contidos

Topic	
-------	--

TEMA 1: INTRODUCCIÓN Á ENFERMARÍA MÉDICO CIRÚRXICA.	1. XENERALIDADES: 1.1. Nomenclatura dos actos cirúrxicos. 1.2. Diéresis, hemostasia, tomía, paracentesis, lisis. 1.3. Principais accións sobre os órganos: extirpación, ostomía, anastomosis, pexia, plastia. 1.4. Síntese. 2. INTERVENCIÓN CIRÚRXICA: 2.1. Cirurxía segundo a súa localización: internas, externas. 2.2. Cirurxías segundo a súa complexidade: maior e menor. 2.3. Cirurxías segundo o seu propósito: curativas, reparadoras, paliativas e plástica-estética. 2.4. Cirurxías segundo días de estancia: CMA e convencional. 2.5. Cirurxías segundo situación: programadas e cirurxías de urxencia. 3. ANESTESIA: TIPOS E PREPARACIÓN PACIENTE: 3.1. Anestesia. Concepto e tipos de anestesia. 3.1.1. Anestesia xeral. 3.1.2. Anestesia local/ rexional. 3.1.3. Raquianestesia. 3.1.4. Epidural. 4. COMPLICACIÓNS POST CIRÚRXICAS: 4.1. Shock: tipos de shock. 4.1.1. Shock e anestesia. 4.2. Hemorraxia. 4.3. Complicacións respiratorias. 4.4. Trastornos de conciencia. 4.5. Complicacións vasculares. 4.6. Outras complicacións: 4.6.1. Dor. 4.6.2. Inflamación e reacción xeral secundaria. 4.6.3. Feridas e infección. Infeccións cirúrxicas. 5. PATOLOXÍA CIRÚRXICA: 5.1. Patoloxía inducida por tóxicos. 5.2. Patoloxía tumoral e cirurxía oncolóxica. 5.3. Resposta inmune. Transplante. Sida 6.- PATOLOXÍA PAREDE ABDOMINAL: 6.1 Recordatorio Anatomo-fisiolóxico. 6.2 Hernias Inguinocrurais. 6.3 Hernias Liña Alba. 6.4 Hernias pouco frecuentes.
TEMA 2: O/A PACIENTE CON ALTERACIÓNS TEGUMENTARIAS.	4.1 Alteracións da pel: 4.1.1 Foliculite. 4.1.2 Abscesos. 4.1.3 Queimaduras. 4.1.4 Lesións. 4.2 Alteracións do tecido graso: celulite.
TEMA 3: O/A PACIENTE CON PROBLEMAS DE INTERCAMBIO GASEOSO.	5.1 Ventilación e difusión. 5.2 Oxigenoterapia. 5.3 Insuficiencia Respiratoria 5.4 Ventilación mecánica. 5.5 Patoloxías relacionadas co intercambio gaseoso: 5.5.1 Asma. 5.5.2 EPOC. 5.5.3 Infeccións (Bronquites, Pneumonía, absceso). 5.5.4 Tumores pulmonares. Insuficiencia Respiratoria.
TEMA 4 : O/A PACIENTE CON PROBLEMAS NAS FUNCIÓNS: CARDIOVASCULAR, CIRCULATORIA E HEMATOLÓXICA.	6.1 Cardiopatías, Valvulopatías, Pericardiopatías, Insuficiencia Cardíaca. 6.2 Cardiopatía isquémica. 6.3 Endocardite. 6.4 Fundamentos do Electrocardiograma (ECG). 6.5 Trastornos do ritmo. 6.6 Hipertensión arterial. 6.7 Anemias. 6.8 Leucemias. 6.9 Poliglobulia.

TEMA 5: ATENCIÓN DE ENFERMARÍA NO PERIOPERATORIO.

1. VALORACIÓN E CUIDADOS DE ENFERMARÍA NO PACIENTE

PREOPERATORIO:

- 1.1 Contextualización.
- 1.2 Competencias de Enfermería.
- 1.3 Cuidados específicos.
- 1.4 Protocolos de actuación.
- 1.5 Casos clínicos.

2. VALORACIÓN E CUIDADOS DE ENFERMARÍA DO PACIENTE NO

INTRAOPERATORIO:

- 2.1 Contextualización.
- 2.2 Competencias de Enfermería.
- 2.3 Cuidados específicos.
- 2.4 Protocolos de actuación.
- 2.5 Casos clínicos.

3. VALORACIÓN E CUIDADOS DE ENFERMARÍA NO PACIENTE

POSTOPERATORIO:

- 3.1 Contextualización.
- 3.2 Competencias de Enfermería.
- 3.3 Cuidados específicos.
- 3.4 Protocolos de actuación.
- 3.5 Casos clínicos.

TEMA 6: ATENCIÓN DE ENFERMARÍA NO SHOCK, HEMORRAXIA, DOR E FERIDAS E INFECCIÓN

- 3.1 Shock: Proceso enfermeiro ao paciente en estado de shock.
- 3.2 Hemorraxia. Tratamento con sangue e hemoderivados.
- 3.3 Dor. Proceso enfermeiro ao paciente con dor.
- 3.4 Feridas e infección. Cuidados de enfermaría.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	4	0	4
Lección maxistral	70	100	170
Estudo de casos	11	37	48
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise de casos, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Methodologies Description

Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
-----------------	--

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	20	A2 A3 D3
Exame de preguntas obxectivas	EXAME PARCIAL OUTUBRO 2023 Proba para avaliación das competencias adquiridas até o momento que inclúe 45 preguntas tipo test con 4 opcións de resposta + 3 preguntas de reserva.	40	C28 C29 C30

Exame de preguntas	EXAME FINAL XANEIRO 2024	40	C28
obxectivas	Proba para avaliación das competencias adquiridas que inclúe 45 preguntas tipo test con 4 opcións de resposta + 3 preguntas de reserva.		C29
			C30

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN CONTINUA:

Os alumnos que opten pola avaliación continua, serán avaliados da seguinte maneira:

· RESOLUCIÓN DE ESTUDO DE CASOS (20%): Os alumnos resolverán un caso práctico de maneira individual e por escrito en horario lectivo sobre contidos impartidos ata o momento. A data será publicada en En Moovi e será anunciada pola coordinadora da materia na aula con antelación.

· EXÁMEN PARCIAL DE OUTUBRO (40%): Os alumnos realizarán un un exámen parcial dos contidos impartidos ata o momento. A data será o 24 de outubro de 2023 en horario lectivo. O exámen constará de 45 preguntas tipo test(+ 3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha sola válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán. Os alumnos que obteñan unha puntuación igual ou superior ao 50%,eliminarán materia e non terá nque examinarse desta parte no examen de xaneiro.

· EXÁMEN FINAL DE XANEIRO (40%):O : examen constará de 45 preguntas tipo test (+ 3 preguntasde reserva) con 4 opcións de resposta e unha sola válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán. Será necesario obter unha nota igual ou superior ao 40% para poder facer media coa nota obtida na resolución de casos (caso práctico) e o examen parcial de outubro.

Aqueles alumnos que non eliminen materia no no exámen parcial de outubro, en xaneiro realizarán o mesmo exame (co mesmo número de preguntas) que os alumnos que realicen avaliación global. Neste caso, a resolución do caso práctico, computará un 20% de de a cualificación do examen un 80%.

AVALIACIÓN GLOBAL:

Aqueles alumnos que opten pola avaliación global ou que perdan o dereito á avaliación continua, realizarán o exame na data oficial establecida polo centro (100% da nota final) . O exame constará de 75 preguntas tipo test (+ 3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha sóla opción válida. Non será obrigatorio responder atodas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán.

2ª OPORTUNIDADE:

O 100 % da calificación será a obtida no exame, de similares características ó exame global.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

MORILLO RODRÍGUEZ J.;FERNÁNDEZ AYUSO,D, **ENFERMERÍA CLÍNICA I**, MSD, 2016

HARRISON, **MANUAL DE MEDICINA**, MC Graw Hill, 2016

Complementary Bibliography

PAMELA L.SWEARINGEN, **MANUAL DE ENFERMERÍA MÉDICO QUIRÚRGICA:INTERVENCIONES ENFERMERAS Y TRATAMIENTOS INTERDISCIPLINARIOS**, 8, Elsevier-Mosby,, 2016

Hospital 12 de octubre, **MANUAL DE DIAGNOSTICO Y TERAPEUTICA MEDICA**, MSD, 2017

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

IDENTIFYING DATA				
Enfermería clínica II				
Subject	Enfermería clínica II			
Code	V53G140V01205			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Lecturers	Fernández Ferro, Martín Fernández Sanromán, Jacinto Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
E-mail	emaldonado@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Materia destinada ao coñecemento de las patoloxías tanto médicas como cirúrxicas, así como os distintos coidados que el profesional de Enfermería desempeña.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.			
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.			
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.			
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.			
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.			
D1	Capacidade de análise e síntese.			
D3	Capacidade de xestión da información.			
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.			
D7	Razoamento crítico.			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject		Training and Learning Results			
Ser capaz de deseñar coidados nas principais enfermidades relacionadas co aparello dixestivo, locomotor, órganos dos sentidos, sistema nervioso e inmunitario.				C28	D1
				C29	D3
				C30	D4
Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfermidades sistémicas.	A3	B7		C28	D1
				C29	D3
				C30	D4
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A3	B7		C28	D1
				C29	D3
				C30	D4
				C32	D7

Contidos

Topic				
1.- PACIENTE CON PATOLOXÍA DO TECIDO CONECTIVO.	1.1. Trastornos conectivos autoinmunes: LLES, Espondilitis, Síndrome de Sjögren, Artrite reumatoide, etc. 1.2. Artroses primarias e secundarias. 1.3. Enfermidades endocrino metabólicas asociadas a patoloxías reumáticas: pinga, amiloidosis, hemofilia, etc. 1.4. Alteracións óseas: Osteoporose, osteomalacias, enfermidade de Paget 1.5. Outras patoloxías reumáticas: Trastornos extra - articulares, lumbalxias, fibromialxias. 1.6. Coidados de enfermaría.			

2.- PACIENTE CON PROBLEMAS DA FUNCIÓN MÚSCULO ESQUELÉTICA.	2.1 Fracturas. Osteosíntesis. 2.2 Artroplastias: Cadeira, xeonllo 2.3 Artrodesis 2.4 Patoloxía do ombreiro 2.5 Patoloxía da man 2.6. Coidados de enfermaría nos diferentes procesos cirúrxicos aplicados en traumatoloxía: artroplastias, osteosíntesis, artrodesis, etc.
3.-PACIENTE CON DISFUNCIÓN NEUROLÓXICA.	3.1 Conceptos básicos e métodos diagnósticos: Conceptos básicos e Neuroimagen. 3.2 Principais síndromes neurolóxicas: Síndrome Miopático, Síndrome Hipertensión Intracraneal, Síndrome Dolorosa, Síndrome Meníngeo, Síndrome Piramidal e Extrapiramidal. 3.3 Hemicrania e Cefaleas primarias 3.4 Accidentes cerebrovasculares: Ictus Isquémico e Ictus Hemorrágico. Coidados de Enfermaría. 3.5 Epilepsia. Coidados de Enfermaría. 3.6 Infeccións do SNC: Meninxite e Encefalitis. 3.7 Enfermidades desmielinizantes: Esclerose Múltiple. Coidados de Enfermaría. 3.8 Enfermidades dexenerativas do SNC; Enfermidade de Parkinson, Esclerose Lateral Amiotrófica(ELA), Coreas (Enfermidade de Huntington). Coidados de Enfermaría. 3.9 Enfermidades da Medula Espiña: Mielopatía transversa. 3.10 Neuropatías periféricas: Síndrome de Guillen Barré. SEMINARIO; Enfermidade de Alzheimer e coidados de enfermaría
4.- PACIENTE CON ALTERACIÓNS DA VISIÓN.	4.1.- Afectación Visual e cegueira: Cegueira e Baixa visión. Habilitación Visual. Rehabilitación. 4.2.-Trastornos da Refracción; Ametropías. Ambliopía. 4.3.-Enfermidades Inflamatorias: Conjuntivitis. Uveítis. 4.4.-Cataratas. O Glaucoma. Traumatismo oculares de ollo aberto e pechado. Corpos Estraños. Coidados de Enfermaría.
5.-PACIENTE CON ALTERACIÓNS DA AUDICIÓN	5.1.-Introduccion, definicións e exploración auditiva: física e funcional. 5.2.-Audiometrías 5.3.-Alteracións do Oído Externo: Patoloxía do pavillón auricular. Otitis Externa. Tapón de Cerumen. Corpos Estraños. Administración de pingas óticas. 5.4.-Alteracións do Oído Medio: Otosclerosis. Otitis Media Aguda e Crónica. 5.5.-Alteracións do oído Interno: Presbiacusia. Enfermidade de Menière. Trauma

6.- PACIENTE CON PROBLEMAS DIXESTIVOS.

- 6.1 Valoración do paciente con Enfermidades do Aparello Dixestivo.
 - 6.1.1 Anamnesis. Exploración física e Inspección
 - 6.1.2 Auscultación, Palpación, Percusión.
 - 6.1.3 Probas Diagnósticas Complementarias: Laboratorio, Radioloxía, Endoscopias, Ecografías, TAC, RMN, etc.
- 6.2 Patoloxía do Esófago.
 - 6.2.1 Probas diagnósticas.
 - 6.2.2 Refluxo Gastroesofágico, Hernia de Hiato e Paraesofágicas, Achalasia.
 - 6.2.3 Tumores do Esófago.
 - 6.2.4 Diagnóstico de Enfermaría. Obxectivos.
- 6.3 Patoloxía do Estómago e Duodeno.
 - 6.3.1 Ulcus Gastroduodenal.
 - 6.3.2 Tumores do Estómago
 - 6.3.3 Coidados de Enfermaría en Pacientes Gastrectomizados.
- 6.4 Patoloxía do Intestino Delgado
 - 6.4.1 Enfermidade de Crohn.
 - 6.4.2 Tumores do Intestino Delgado
- 6.5 Patoloxía do Intestino Groso.
 - 6.5.1 Cancro de Colon e Recto
 - 6.5.2 Patoloxía Benigna do Recto e o ano: Hemorroides, Fistulas e Fisuras
 - 6.5.3 Incontinencia Fecal
 - 6.5.4 Estreñimento
 - 6.5.5 Colitis Ulcerosa
 - 6.5.6 Diagnóstico de Enfermaría e Coidados en pacientes con patoloxía colorrectal
- 6.6 Ostomías: Gastrostomías, Ileostomías, Colostomías
- 6.7 Patoloxía do Fígado e Vías Biliares
 - 6.7.1 Tumores Hepáticos Primarios e Secundarios.
 - 6.7.2 Enfermidades Infecciosas do Fígado: Hepatite
 - 6.7.3 Hepatopatías e Cirrosis Hepáticas
 - 6.7.4 Enfermidades Infiltrativas, Metabólicas e Hereditarias do Fígado
 - 6.7.5 Patoloxía Benigna das Vías Biliares: Colelitiasis, Colecistitis Aguda e Coledocolitiasis
 - 6.7.6 Neoplasias das Vías Biliares
- 6.8 Patoloxía do Páncreas
 - 6.8.1 Pancreatitis Aguda
 - 6.8.2 Pancreatitis Crónica
 - 6.8.3 Tumores Pancreáticos
- 7.- Patoloxía Parede Abdominal
 - 7.1 Recordo AnatomoFisioloxico
 - 7.2 Hernias InguinoCruales
 - 7.3 Hernias Liña Alba
 - 7.4 Hernias Pouco Frecuentes
 - 7.5 Eventración Postoperatoria e Peches Difíciles

7.- PACIENTE CON PATOLOXÍA ARTERIAL PERIFÉRICA

- 7.1 Coidados de enfermaría na patoloxía arterial periférica crónica.
- 7.2 Coidados de enfermaría na isquemia aguda periférica: embolismos, trombosis..
- 7.3 Coidados de enfermaría en cirurxía vascular periférica: aneurismas, by pass, ...

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	46	48	94
Actividades introdutorias	3	3	6
Estudo de casos	6	24	30
Exame de preguntas obxectivas	2	8	10
Exame de preguntas obxectivas	2	8	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
-----------------	---

Atención personalizada

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Estudo de casos	Proba na que un alumno/a debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos,	20	A3 B7 C29 D1 C30 D3 C32 D4 D7
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40	B7 C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40	B7 C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

Os alumnos que opten pola avaliación continua, serán avaliados do seguinte modo: - RESOLUCIÓN DE ESTUDIO DE CASOS (20%): Os alumnos desenvolverán un caso baseado nun tema , de maneira individual e por escrito en horario lectivo sobre os contidos impartidos ata o momento. A data será publicada en Moovi e anunciada polo coordinador da materia na aula con antelación.

- EXAME PARCIAL DE MARZO (40%): Os alumnos realizarán un exame parcial dos contidos impartidos ata o momento. A data será a finais do mes de marzo de 2024, en horario lectivo e será publicada con antelación en Moovi e anunciada polo coordinador da materia na aula con antelación.

Constará de 50 preguntas tipo test con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán. Os alumnos que obteñan unha puntuación igual ou superior ao 50%, eliminarán materia e non terán que examinarse desta parte no exame final de maio.

-EXAME FINAL DE MAIO (40%): Constará de 50 preguntas tipo test, con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán.

Será necesario obter unha nota igual ou superior ao 50% para poder facer media coa nota obtida no desenvolvemento do casos e o exame parcial de marzo.

Aqueles alumnos que non eliminen materia no parcial de marzo, realizarán o mesmo exame (co mesmo número de preguntas 80) que os alumnos que realicen avaliación global. O estudo de casos, computará un 20% da cualificación e o exame un 80%.

AVALIACIÓN GLOBAL: O estudantado que opte pola avaliación global ou que perdan o dereito á avaliación continua, realizarán o exame na data oficial establecida polo centro (100% da nota).

Constará de 80 preguntas tipo test con 4 opcións de resposta e unha soa opción válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán.

2ª OPORTUNIDADE:

O 100 % da cualificación será a obtida no exame, de similares características ao da Avaliación global.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Brunner y Suddarth, **Enfermería médico quirúrgica**, 12ª edición, Lippincott, 2017

Rosa Suñer, **Tratado de Enfermería Neurológica: La persona, la enfermedad y los cuidados**, 3ª edición, Elsevier, 2013

Complementary Bibliography

Pamela Lynn, **ENFERMERÍA CLÍNICA DE TAYLOR. MANUAL DE COMPETENCIAS Y PROCEDIMIENTOS.**, 2ª edición, Lippincott, 2016

Harrison, **Principios de medicina interna**, 19ª edición, Mc Graw Hill, 2015

Julian Garcia-Feijoo, **Manual de Oftalmología**, 1ª edición revisada, Elsevier, 2012

Jonas Johnson., **Otolaryngology (Bailey´s Head and Neck Surgery)**, 5ª edición, Hardback, 2013

Elizabeth Jamieson, **Procedimientos de Enfermería Clínica: Guía para la practica basada en la experiencia.**, 5ª edición, Elsevier, 2008

Recomendaciones

Subjects that continue the syllabus

Enfermería clínica III/V53G140V01301

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisiología: Fisiología/V53G140V01105

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Introducción á enfermería clínica/V53G140V01201

IDENTIFYING DATA				
Enfermería comunitaria II				
Subject	Enfermería comunitaria II			
Code	V53G140V01206			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Inglés			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Muños Álvarez, Alicia Rey Grandal, María			
E-mail	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Dar a coñecer aos estudantes o modelo profesional da Enfermería Comunitaria, a través dos seus modelos teóricos e metodolóxicos, os seus roles e funcións e o seu papel dentro dos Equipos Multidisciplinares de Atención á Comunidade, tendo en conta a participación comunitaria na abordaxe dos coidados da saúde, das persoas, as familias e as comunidades.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe				
Code				
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermmería dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.			
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos medios dispoñibles.			
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades que se desenvolven para proporcionar un coidado integral de enfermmería ao individuo, á familia e á comunidade.			
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.			
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.			
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.			
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.			
D1	Capacidade de análise e síntese.			
D2	Capacidade de organización e planificación.			
D3	Capacidade de xestión da información.			
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.			
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.			
D7	Razoamento crítico.			
D8	Aprendizaxe autónoma.			
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.			

Resultados previstos na materia				
Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de identificar las necesidades de saúde das poboacións e grupos de interese en saúde pública.	A3	B6	C20 C23 C24 C25 C26	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D9

Ser capaz de realizar enquisas epidemiolóxicas e resolver estudos epidemiolóxicos de brotes de enfermidades ou situacións desfavorables en relación coa saúde	A3		C23	D1
	A4		C24	D2
			C25	D3
				D5
				D7
				D8
Saber aplicar intervencións de formación para la saúde para contribuír a resolver problemas de saúde colectivos	A4	B2	C23	D2
		B6	C24	D3
			C25	D6
			C26	D9

Contidos

Topic

Epidemioloxía e prevención das enfermidades crónicas.	Programa de actividades preventivas e promoción da saúde (PAAPS) Estratexias de prevención: Recomendacións sobre estilos de vida A diabetes Recomendación e prevención do cancro Recomendacións preventivas cardiolóxicas Prevención enfermidades infecciosas Prevención trastornos de saúde mental Actividades preventivas en maiores, muller e infancia e adolescencia Actividades preventivas na muller Epidemioloxía e prevención de accidentes
Principios xerais de Atención Primaria, Organización e funcionamento dos Servizos de Atención Primaria de Saúde. Promoción da Saúde	Enfermaría Familiar, Comunitaria e de Saúde Pública. Xeneralidades Políticas de saúde. Marco normativo. Sistema sanitario español. Atención Primaria. Equipo interdisciplinar. Carteira de servizos. Coordinación interniveis. Sistemas de información. Centro de saúde. Atención domiciliaria / enfermeira xestora de casos. Promoción da saúde: neno san, adolescente Idade adulta (violencia de xénero, atención á familia) e ancián. Paciente crónico Saúde bucodental Atención á dependencia Atención sociosanitaria Nutrición comunitaria Cooperación non gubernamental Enfermaría militar e penal Enfermaría escolar Saúde laboral
Conceptos xerais e bases da formación e información para a saúde (EPS).	Enfoques e modelos de EPS Planificación de programas e/as actividades de EPS. Métodos e medios de EPS. EPS en grupos, dinámica de grupos. EPS en persoas / pacientes

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	54	41	95
Estudo de casos	4	6	10
Traballo tutelado	8	36	44
Actividades introdutorias	3	3	6
Obradoiro	4	15	19
Instrucción programada	4	12	16
Metodoloxías baseadas en investigación	0	25	25
Exame de preguntas obxectivas	2	8	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución

Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, consistente nun proxecto de educación para a saúde no ámbito comunitario. Realizarase en grupo, baixo tutorización da profesora responsable.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Obradoiro	Actividade enfocada á adquisición de coñecementos procedementais, habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor/a ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os/as estudantes.
Instrucción programada	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos procedementais, habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/o grupais que desenvolven os estudantes.
Metodoloxías baseadas en investigación	Mellora o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica. CURSO UVIGO: INFORMATE COA BIBLIO

Atención personalizada

Methodologies	Description
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución, expostos nas clases maxistras.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, consistente nun proxecto de educación para a saúde no ámbito comunitario. Realizarase en grupo, baixo tutorización da profesora responsable.
Obradoiro	

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, consistente nun proxecto de educación para a saúde no ámbito comunitario. Realizarase en grupo, baixo tutorización da profesora responsable.	35	A3 A4	B2	C23 C24 C25	D1 D2 D3 D5 D6 D9
Instrucción programada	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos procedementais, habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/o grupais que desenvolven os estudantes.	15	A3 A4	B2 B6	C20 C23 C24 C25 C26	D1 D2 D3 D7 D8 D9
Metodoloxías baseadas en investigación	Mellora o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica. CURSO UVIGO: INFORMATE COA BIBLIO	10	A3	B6	C25	D1 D2 D3 D7 D8 D9
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Inclúen casos prácticos.	40		B2 B6	C20 C23 C24 C25 C26	D7 D8

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades.

Presuponse a avaliación global, o seu rexeitamento e opción de avaliación final, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC):

O 10 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á EC, considerándose faltas xustificadas: a

realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obterase mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: TRABALLO TUTELADO (35%), INSTRUCCIÓN PROGRAMADA (15%), METODOLOXÍAS BASEADAS EN INVESTIGACIÓN (10 %) e EXAME (40%).

Preguntas tipo test con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas. Deberase alcanzar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua, excepto no exame que será dun 5/10. En caso de non alcanzarse ditas cualificacións o estudante perderá a EC.

Aqueles estudantes que non sigan ou perdesen a EC, serán cualificados mediante avaliación global.

Avaliación global:

Realizarase un exame global que supón o 100 % de cualificación da materia. Exame tipo test de 100 preguntas, con 4 opcións de resposta.

Cada resposta errónea, resta 0.25 do valor das correctas.

Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE: O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade, optarase por avaliación global.

Compromiso ético: Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Piedrola y otros, **Medicina Preventiva y Salud Pública**, 12ª, ELSEVIER, 2015

[https://www.sergas.es/salud pública,](https://www.sergas.es/saludpublica)

Complementary Bibliography

Enrique Ramos Calero, **Enfermería Comunitaria: Métodos y técnicas**, 1ª, DIFUSION AVANCES DE ENFERMERIA, 2000

L. Mazarrasa Alvear, **Salud Pública y Enfermería Comunitaria**, 2ª, McGraw - Hill, 2003

<http://www.who.int/es/>,

M.B. Sanchez Gomez, J. Gómez Salgado, G. Duarte Climents,, **Enfermería Comunitaria**, 1ª, FUDEN, 2007

<http://www.msssi.gob.es/>,

<http://enfermeriacomunitaria.org/web/>,

SEMFyC, <https://www.semfyc.es/wp-content/uploads/2016/07/01-recomendaciones.pdf>,

<https://www.aepap.org/grupos/grupo-de-patologia-infecciosa/informacion-para-familias>,

Lizarraga, S. y Ayarra, M., http://www.aepap.org/apapcy/entrevista_motivacional.pdf,

<http://www.elsevier.es/es-revista-atencion-primaria-27-sumario-vol-48-num-s1-S0212656716X70102>,

http://www.juntadeandalucia.es/servicioandaluzdesalud/principal/documentosAcc.asp?pagina=pr_desa_Innovacion5,

<https://www.aepap.org/biblioteca/programa-de-salud-infantil>,

Arribas Chatá et al., **Herramientas y técnicas sanitarias**, 3ª Edición., 2015

www.seoeme.es/,

www.sennutricion.org,

María Begoña Sánchez Gómez, Juan Gómez Salgado y Gonzalo Duarte Climents, **Atención al individuo y la familia**, 1ª, FUDEN, 2009

<http://enfermeriacomunitaria.org/web/>,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermaría en saúde mental/V53G140V01305

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/V53G140V01304

Enfermaría materno-infantil/V53G140V01302

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Subjects that it is recommended to have taken before

Enfermería comunitaria I/V53G140V01104

Estatística: Estatística/V53G140V01106

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

IDENTIFYING DATA				
Xestión de enfermaría				
Subject	Xestión de enfermaría			
Code	V53G140V01207			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Serra Martínez, Cristina			
Lecturers	Groba Pérez, Fernando Serra Martínez, Cristina			
E-mail	cserra@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	A Enfermaría é unha disciplina dedicada ao trato directo coas persoas, en ocasións baixo circunstancias de diversa complexidade relacionadas co binomio Saúde-Enfermidade, ou Vida-Morte. A Xestión en Enfermaría é a ferramenta principal para desenvolver os coidados de Enfermaría, tanto a nivel individual como colectivo, sobre a base da Valoración, Diagnóstico, Planificación, Execución e Avaliación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
C45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
C46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Ser capaz de aplicar a Política de calidade asistencial e a avaliación da calidade dos servizos de enfermaría.	B13 B15	C46	D4 D5 D6 D10 D11
Realizar unha Xestión por Procesos Sanitarios: coñecer, comprender e manexar os diferentes Sistemas de axustes de Riscos, as ferramentas específicas para a xestión dos Procesos Sanitarios: *IC, *GRDs, IR-*GRDs, *ACGs, *CASEMIX,...	B12 B13 B15	C45 C46	D4 D5 D6 D10 D11
Coñecer, comprender e manexar os principais indicadores de Xestión Sanitaria, Recurso [Cama Hospitalaria] e os seus deseños de cadro de mando integral.			D1 D2 D3

Contidos

Topic

Proceso administrativo nos servizos de saúde.	1. Concepto de dirección. 2. Elementos da dirección: a) Motivación b) Comunicación. c) Toma de decisións. d) Liderado: estilos de dirección. e) Negociación. 3. Concepto de planificación. Problema de saúde. Risco. Necesidade de saúde. 4. Tipos e niveis de planificación. Proceso de planificación: análise e diagnóstico da situación, establecemento das prioridades, determinación das alternativas, elaboración de obxectivos e formulación do plan. 5. Ciclo Administrativo. Funcións da Administración.
Análise dos ámbitos sanitarios.	1. O sector da Sanidade e a Economía. 2. A oferta de servizos sanitarios. 3. Análise do custo da unidade de Enfermaría 4. Fundamentos da Xestión Financeira
Políticas sanitarias:	1. Central e autonómica 2. Políticas sanitarias máis significativas a nivel mundial. 3. Concepto de organización. As organizacións sanitarias. 4. Principios da organización. 5. Proceso de organización: a) Estructuración: definición, tipos, organigramas. b) Sistematización: normas, protocolo, política e estándares de enfermaría. c) Instalación: recursos humanos, recursos materiais.
Xestión de servizos de enfermaría: características e procesos.	1. Cara a unha xestión de Enfermaría Innovadora. 2. Sistemas de Información e a súa aplicación nos coidados enfermeiros. 3. Organización das unidades de Enfermaría. 4. O proceso de cambio na organización. 5. Xestión por procesos de enfermaría. 6. Comunicación na organización. 7. Fundamento de Dirección de RRHH. Descrición de postos de traballo. Xestión por competencias. 8. Fundamento de loxística e Compras. Introducción á xestión de compras e aprovisionamentos. 9. Fundamento de Mercadotecnia. Mercadotecnia presente e futuro. Mercadotecnia estratéxica.
Concepto de calidade e seguridade.	1. Historia da Calidade. Fundamentos de Xestión da Calidade. 2. A mellora continua. Ferramentas para a análise e a solución de problemas. 3. O proceso de cambio na organización e a xestión do risco.
Avaliación da calidade dos servizos de Enfermaría	Política de calidade asistencial e avaliación da calidade dos servizos de enfermaría

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	18	6	24
Lección maxistral	54	46	100
Actividades introdutorias	2	2	4
Aprendizaxe baseado en proxectos	6	6	12
Exame de preguntas obxectivas	2	8	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado os seus desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Aprendizaxe baseado en Entrega de informes ou traballos de investigación relacionados coa materia propostos polo proxectos profesorado durante as clases que serán de carácter opcional. Desenvolvemento dun caso práctico, creatividade e resolución de problemas cun grupo nominal, análise causa-raíz mediante un suposto práctico, emprego de ferramentas para análises (DAFO, Ishikawa...) e outras dinámica de traballo en grupo e coordinación (crebacabezas, o intérprete do grupo, etc)

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Os traballos realizados durante as dinámicas impartidas nas clases teóricas teñen por finalidade mellorar a capacidade de adquisición e desenvolvemento dos coñecementos fundamentais de xestión que permitan comprender e desenvolver os coñecementos especializados da Xestión Sanitaria. Para iso, o/a estudante dispón dunha atención personalizada que fomente o seu desenvolvemento persoal ligado ao tema específico escollido por el, dentro das directrices designadas polo/a docente.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Proporanse distintas dinámicas de traballo.
Tests	Description
Exame de preguntas obxectivas	As indicacións do exame serán facilitadas en clase e especificadas na portada do mesmo.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia. Trátase da realización dun traballo de maneira grupal con contidos transversais da materia. Consistirá nun traballo final da materia onde se reflectirá un caso práctico para a posta en marcha dunha clínica ou similar. Disporanse de horas tuteladas durante a materia para a resolución das partes.	20	B13	C45	D1	
			B15	C46	D2	
					D3	
					D4	
					D5	
					D6	
					D10	
					D11	
Aprendizaxe baseado en proxectos	Entrega de informes ou traballos de relacionados coa materia propostos polo profesorado durante as clases para a avaliación continua. Realizaranse até un máximo de seis dinámicas ou talleres en total que terán modalidade en grupo ou de forma individual dependendo do enfoque da actividade. DINÁMICA 1 Organizacións sanitarias DINÁMICA 2 Seminario hospital DINÁMICA 3 Xestión financeira DINÁMICA 4 "O líder" DINÁMICA 5 "Mercadotecnia" DINÁMICA 6 "Xestión da calidade e seguridade do paciente"	20	B15			
Exame de preguntas obxectivas	Requisito de ponderación mínima para computar con resto de traballos, nota 4.0/10. Mínimo 40 preguntas tipo test, con 4 opcións de resposta e só unha correcta. Cada pregunta incorrecta supón -0.33 puntos. Exame parcial I (30%) e exame parcial II (30%)	60	B13	C45	D1	
			B15	C46	D2	
					D3	
					D4	
					D5	
					D6	
					D10	
					D11	

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN CONTINUA: Para manter esta opción, é imprescindible a asistencia a clase sen poder superarse o 10% de faltas non xustificadas. Avaliarase mediante actividades/traballos de clase (40%), exame parcial I (30%) cuxa data se publicará a través de Moovi e exame parcial II (30%) segundo calendario oficial publicado na web. A nota mínima para superar ambos os exames será de 4/10 para optar a sumar as notas relativas das actividades. Os exames son tipo test con catro opcións de resposta (só 1 correcta) e con desconto de -0.33 puntos por cada pregunta mal contestada. As preguntas non contestadas non suman nin restan sobre a puntuación final. En caso de non superar con polo menos un 4/10 ambos os exames (parcial e parcial II) non se aprobará a primeira convocatoria e o estudantado terá a posibilidade de realizar o exame de 2ª oportunidade en xullo. **AVALIACIÓN GLOBAL:** Os alumnos que perdan ou renuncien á avaliación continua terán a opción de presentarse ao exame final que terá unha ponderación do 100%. Realizarase na data fixada polo centro e publicada na web. Non existirán outras opcións de aumento de nota mediante traballos/dinámicas. Devandito exame terá a mesma modalidade tipo test que a anteriormente mencionada e

avaliará a totalidade dos contidos impartidos na materia.

2ª OPORTUNIDADE: Non se conservarán as notas das actividades presentadas na modalidade de avaliación continua. Por tanto o exame de 2ª oportunidade terá un valor do 100% da cualificación.

TITORÍAS: O estudiantado ten á súa disposición un horario semanal para a resolución de dúbidas e/ou titorías con carácter presencial que será todos os xoves ás 19:05 h, cuxa solicitude terá que facerse con antelación ao profesor docente do temario de interese.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CABO, J. et al., **☐Dirección de Empresas (MBA) Integral: Pública y Privada☐**., Centro de Estudios Financieros., 2010

CENTRO DE INICIATIVAS PROFESIONALES ☐ CIP, **☐Fundamentos de Calidad☐**., 2012

Complementary Bibliography

AMAT O., **☐Contabilidad y finanzas para no financieros☐**, DEUSTO Barcelona, 2008

MORALES, J.A. y PUIG, M., **La planificación didáctica en el Espacio Europeo de Educación Superior**, 2011

UDIMA, **☐Diseño de Programas Formativos☐**.,

MUÑIZ, R., **☐Marketing en el siglo XXI☐**., 2010

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that it is recommended to have taken before

Estatística: Estadística/V53G140V01106

Fundamentos de enfermería/V53G140V01107

IDENTIFYING DATA				
Prácticas clínicas I				
Subject	Prácticas clínicas I			
Code	V53G140V01208			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Martínez Pérez, Estefanía			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo Martínez Pérez, Estefanía Muños Álvarez, Alicia			
E-mail	emartinez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	O estudante adquirirá coñecementos e destrezas nos coidados de enfermaría básicos, así como nas **relacions persoais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independancia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, na Atención especializada e no ámbito Sociosanitario.	A5	B1 B3 B6 B13	C18 C29 C31 C50	D6 D7 D8
Ser capaz de prestar coidados ó paciente, establecendo con él/ela e a súa familia, unha actitude empática, e que garanta a confidencialidade, privacidade e dignidade.			C11 C12 C22 C33 C49	
Ser capaz de prestar coidados ó paciente, establecendo con él/ela e a súa familia, unha actitude empática, e que garanta a confidencialidade, privacidade e dignidade.				D6

Contidos

Topic

Rotatorio de prácticas preprofesionais que permiten a aplicación e adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, en centros asistenciais e sociosanitarios.	Realización das actividades referidas os períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais.
	Coidados da alteracion das necesidades básicas.
	Técnicas e procedementos de enfermaría básicos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminario	4	0	4
Actividades introductorias	1	0	1
Prácticum, Practicas externas e clínicas	210	7	217
Simulación	2	0	2
Cartafol/dossier	0	0.5	0.5
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	0.5	0.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o desenvolvemento das prácticas.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Rotatorio de prácticas preprofesionais que permiten a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos de Enfermaría á práctica clínica, en centros asistenciais e sociosanitarios.
Simulación	Probas para a avaliación que inclúen actividades prácticas a resolver. O estudiantado debe dar resposta a actividade exposta aplicando os coñecementos teórico-prácticos da materia e as competencias adquiridas durante o desenvolvemento da materia.

Atención personalizada

Tests	Description
Cartafol/dossier	Axudar e guiar ao estudante na elaboración dun cartafol no que reflexe as características da empresa, institución sanitaria ou sociosanitaria onde realizou as prácticas, e describirlas tarefas e funcións desenvolvidas durante o proceso de formación práctica.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Rotatorio de prácticas preprofesionais que permiten a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos de Enfermaría á práctica clínica, en centros asistenciais e sociosanitarios.	65	A5	B1 B3 B6 B13	C11 C12 C18 C22 C29 C31 C33 C49 C50	D6 D7 D8
Simulación	Probas para a avaliación que inclúen actividades prácticas a resolver. O estudiantado debe dar resposta a actividade exposta aplicando os coñecementos teórico-prácticos da materia e as competencias adquiridas durante o desenvolvemento da materia.	25	A5	B1 B3 B6 B13	C11 C12 C18 C22 C29 C31 C33 C49 C50	D6 D7
Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o cartafol, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflectirá a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	10				D6 D7 D8

Other comments on the Evaluation

As prácticas clínicas I están vinculados a dous períodos, en hospitalización e/ou centro sociosanitario. O primeiro de 3 semanas, con asistencia a un seminario previo (obrigatorio) e o segundo de 4 semanas.

É necesario alcanzar unha cualificación mínima de catro puntos sobre dez en cada un dos períodos de prácticas, así como na simulación, para poder optar ao aprobado. En caso contrario de non alcanzar esa nota, se reprogramará a rotación/actividade suspensa.

En caso de non entregar o cartafol e a memoria de prácticas, segundo a normativa establecida (un por período), repercutirá negativamente na nota, restándose un 5% da cualificación do período correspondente.

As faltas de asistencia non xustificadas suporán o suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitiránse un máximo de 3 na primeira rotación e 4 na segunda, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia.

A ausencia de máis de 4 días, aínda que sexan faltas xustificadas, suporá a recuperación completa do período en cuestión.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

SARAH RENTON / CLAIRE MCGUINNESS/ EVELYN STRACHAN, **Procedimientos de Enfermería Clínica**, 9788491139058, 6ª EDICIÓN, Elsevier, 2021

Complementary Bibliography

A. G. PERRY, **Guía Mosby de habilidades y procedimientos de enfermería**, 9788491134152, 9ª EDICIÓN, Elsevier, 2019

SHEILA A. SORRENTINO, **Manual Mosby de cuidados básicos de enfermería**, 9788491135722, 6ª EDICIÓN, Elsevier, 2020

EVANGELINA PÉRES DE LA PLAZA / ANA Mª FERNÁNDEZ ESPINOSA, **Técnicas Básicas de Enfermería**, 9788448609610, Mcgraw-Hil, 2017

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Enfermería comunitaria I/V53G140V01104

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

Other comments

Consultar normativa de asistencia a prácticas clínicas.

IDENTIFYING DATA				
Enfermería clínica III				
Subject	Enfermería clínica III			
Code	V53G140V01301			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Galego Inglés			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Muíños Álvarez, Alicia			
Lecturers	Garay Martínez, Irene Magdalena Lopez, Carlos Jose Muíños Álvarez, Alicia			
E-mail	amuinos@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Esta materia encadra as competencias a desenrolar polo estudante no coidado a persoas con patoloxías específicas dentro do eido da Enfermería Médico-Cirúrxica.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de deseñar os coidados nas principais enfermidades relacionadas co aparello xeniturinario, sistema endocrino, e paciente neurocirúrxico.	A4	B7	C28	D1
	A5	B8	C29	D2
			C32	D3
				D4
				D7
				D8
Ser capaz de planificar e prestar coidados antes situación concretas relacionadas cun paciente politraumatizado e neurocirúrxicos.	A3	B7	C28	D1
	A4		C29	D2
	A5		C30	D3
			C32	D4
				D7
				D8

Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A4	B7 B8	C28 C29 C30 C32	D1 D2 D3 D4 D7 D8
Ser capaz de aplicar os coidados necesarios para a atención á persoa/paciente crítico incluído o potencial doante de órganos.	A3 A4	B7 B8	C28 C29 C30 C32	D1 D2 D3 D4 D7 D8

Contidos

Topic

1. Patoloxía Endocrina	1.1 Xeneralidades da patoloxía endocrina: Conceptos xerais e recordo anatómico, valoración xeral endocrina, tratamento médico e cirúrxico. 1.2 Exe hipotálamo-hipófisis: Estudo diagnóstico e enfermidades. 1.3 Tiroides: Enfermidades benignas e neoplasia maligna do tiroides. 1.4 Paratiroides: Hipoparatiroidismo, hiperparatiroidismo e carcinoma de paratiroides. 1.5 Patoloxía endocrina, suprarrenal, pancreática e Síndrome de NEM. 1.6 Diabetes, dislipemias, hiperuricemia e obesidade. 1.7 Enfermaría Endocrina: 1.7.1 Coidados de enfermaría. 1.7.2 Técnicas de enfermaría. 1.7.3 Tratamentos e administración dos mesmos. 1.7.4 Educación sanitaria. 1.7.5 Prevención e complicacións.
2. Politraumatismos	2.1 Soporte vital avanzado, asistencia ao politraumatizado e triaxe en catástrofes. 2.2 Traumatismo cervical e torácico: vía aérea, neumotórax, hemotórax, lesións da vía aérea, lesións pulmonares, lesións cardíacas e de grandes vasos, lesións diafragmáticas, lesións da parede torácica e lesións esofágicas. 2.3 Traumatismo abdominal: Control de danos, síndrome compartimental, traumatismo hepático e esplénico, traumatismo duodenopancreático, traumatismo intestinal e traumatismo retroperitoneal.
3. Patoloxía Renal e Urolóxica	3.1 Estudo do paciente con Enfermidade Renal. Patoloxía Nefrourolóxica: 3.2 Enfermidades Renais: 3.3 Hemodiálise. Diálise Peritoneal. 3.4 Paciente Urolóxico: Avaliación e técnicas diagnósticas. 3.5 Enfermidades Benignas Tracto Xenitourinario. 3.6 Patoloxía Urolóxica Renal. 3.7 Patoloxía Vesical. 3.8 Patoloxía Prostática. 3.9 Patoloxía do Testículo. 3.10 Patoloxía Xenital Masculina e Disfunción Sexual. 3.11 Coidados de enfermaría no paciente urolóxico: 3.11.1 Técnicas. 3.11.2 Tratamentos. 3.11.3 Educación sanitaria. 3.11.4 Prevención de complicacións.
4. Doazón de órganos	4.1 Aspectos legislativos polos que se regulan as actividades de obtención e utilización de órganos e tecidos. 4.2 Diagnóstico e certificación da morte. 4.3 Consentimento presunto. 4.4 Organización Nacional dos Trasplantes (ONT). Oficina de Coordinación dos Trasplantes de Galicia. 4.5 Coordinación dos Trasplantes a nivel hospitalario. 4.6 Qué órganos e tecidos se poden doar. 4.7 Valoración do doante potencial. 4.8 Entrevista familiar. 4.9 Contextualización mantemento do paciente doante. 4.10 Documentación relacionada. 4.11 Introdución coidados paciente crítico.

5. Neurocirurxía

5.1 Introdución a Neurocirurxía. Subespecialidades. Avances tecnolóxicos asociados.
 5.2 O profesional de enfermaría no servizo de neurocirurxía:
 5.2.1 Coidados básicos e especializados no paciente neurocirúrxico.
 5.2.2 Exploración neurolóxica básica. Escalas de valoración en neurocirurxía.
 5.3 Procedementos en neurocirurxía. Coidados de enfermaría:
 5.3.1 Craneais: Trépano-Mini trépano. Craneotomía-Craniectomía. Biopsia cerebral. Derivación ventrículo peritoneal.
 5.3.2 Columna: Laminectomía, discectomía cervical, lumbar. Instrumentación columna, vertebroplastia, cifoplastasia.
 5.4 Monitorización PIC. Drenaxe ventricular externo. Drenaxe lumbar.
 5.5 Coidados especiais das feridas no paciente neurocirúrxico.
 5.6 Procedementos especializados: Neurocirurxía estereotáxica. Radiocirurxía. Neuroradioloxía intervencionista: vascular, columna, dor.
 5.7 Patoloxía tumoral: Meninxíomas. Glioblastoma multiforme.
 5.8 Patoloxía vascular cerebral: Isquémica. Hemorráxica.
 5.9 Patoloxía traumática: Craneal, trauma craneal leve con risco, TCE grave, raquimedular.

6. Oncohematoloxía

6.1 Coidados de enfermaría.
 6.2 Diagnósticos (NANDA), Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).
 6.3 Casos clínicos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	55	37	92
Actividades introdutorias	2	0	2
Estudo de casos	2	10	12
Traballo tutelado	1	20	21
Resolución de problemas de forma autónoma	1	4	5
Aprendizaxe colaborativa	1	4	5
Exame de preguntas obxectivas	2	6	8
Autoavaliación	1	4	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos específicos da materia obxecto de estudo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Exposición dos contidos xerais por cada un dos profesores/as integrantes da materia e comunicación dos requirimentos das metodoloxías/probas integrantes da mesma.
Estudo de casos	Actividades prácticas a desenrolar na aula na que o/s estudante/s de forma activa, ben de forma individual ou en grupo describe, analiza, e resolve en caso necesario, situacións concretas expostas ou simuladas polo profesor/a tendo en conta os contidos da materia desenrolados previamente.
Traballo tutelado	O/a estudante, de maneira individual, elabora un documento seguindo as directrices do profesor responsable, sobre unha temática da materia concreta. Trátase dunha actividade autónoma do estudante que inclúe a procura e recollida de información, lectura, manexo de bibliografía actualizada, redacción, exposición e defensa.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios plantexados de forma autónoma polo docente correspondente.
Aprendizaxe colaborativa	Comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Ademais da información facilitada polo profesor sobre os requisitos para levar a cabo a elaboración do traballo proposto, o estudante poderá establecer comunicación con el para liquidar dúbidas xurdidas durante proceso de elaboración a través da ferramenta/s de comunicación establecida/s polo mesmo.

Avaiación

Description		Qualification	Training and Learning Results			
Estudo de casos	EC: De forma GRUPAL expóranse casos e situacións a través das distintas ferramentas dispoñibles (soporte escrito, presentación audiovisual, simulación práctica, taller...) que os estudantes de forma activa tratarán de analizar e resolver segundo as directrices marcadas previamente polo profesor. (TALLER NEUROCIRURXÍA).	15	A3 A4	B7 C32	C30 D3 D4 D7	D1 D3 D4 D7
Traballo tutelado	TT: O/a estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento e exposición do mesmo sobre unha temática concreta e seguindo as directrices definidas previamente nunha data límite establecida polo profesor. Levarase a cabo de forma INDIVIDUAL.	15	A3 A4 A5	C28 C29 C32	D1 D2 D3 D7 D8	D1 D2 D3 D7 D8
Resolución de problemas de forma autónoma	RP: O/a estudante analizará un caso concreto dun paciente e plantexará a resolución de forma autónoma do mesmo baseado nos contidos específicos da materia obxecto de estudo. Levarase a cabo de forma INDIVIDUAL.	10	A3 A5	B7 B8 C30 C32	C28 C29 D3 D4 D7 D8	D1 D2 D3 D4 D7 D8
Aprendizaxe colaborativa	AC: O/a estudante elaborará segundo as directrices facilitadas pola profesora a resolución de forma autónoma e posteriormente compartida de contidos prácticos específicos da materia.	10	A3 A5	B7 B8 C30	C28 C29 D4 D7 D8	D1 D4 D7 D8
Exame de preguntas obxectivas	EX: Proba para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. O estudante seleccionará unha resposta entre un número limitado de posibilidades (catro opcións de resposta). Cada resposta correcta sumará catro puntos e cada incorrecta restará un punto. Total preguntas 40 (20 Dr Magdalena+10 Irene Garay+10 Alicia Muiños).	40	A3 A4	C28 C29 C32	D1 D2 D3 D4 D8	D1 D2 D3 D4 D8
Autoavaliación	AU: Levarase a cabo a finalización (aproximadamente 15 minutos) de cada unha das sesións de Neurocirurxía e versará sobre os contidos tratados ese día na aula.	10	A3	B7 B8 C30 C32	C28 C29 D3 D4 D7 D8	D1 D2 D3 D4 D7 D8

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da asignatura e os horarios de tutoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA OU GLOBAL).

A elección individual do estudantado será comunicada ao centro, segundo a metodoloxía establecida para elo e publicada na web.

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

O 10% de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito de AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza de órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica.

A calificación da avaliación continua obtérase mediante a suma de: (EC+TT+RP+AC+EX+AU). **Será necesario acadar mínimo un catro sobre dez no exame para optar ao sumatorio do resto de metodoloxías que integran a asignatura, de carácter obrigatorio todas elas.**

EC: TALLER NEUROCIRURXÍA: NOV-DIC.

TT: TRABALLO TUTELADO: SEP-OCT-NOV-DIC. TRABALLO+EXPOSICIÓN.

RP: RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS: DIC.

AC: APRENDIZAXE COLABORATIVO: OCT-NOV.

AV: AUTOAVALIACIÓN: APROXIMADAMENTE 15 MINUTOS DE CADA SESIÓN.

EX: 40 PREGUNTAS TEST (XANEIRO).

A data do exame coincidirá coa establecida no calendario oficial de exames. Data compartida coa modalidade de avaliación global.

Aqueles estudantes que non poidan seguir a avaliación continua, o renunciaran a ela, serán avaliados mediante unha proba final que suporá o 100% da calificación da asignatura (Avaliación global).

IMPORTANTE: Toda a información necesaria para o desenvolvemento das distintas probas que compoñene a AC será divulgada en en tempo e forma a través de MOOVI.

AVALIACIÓN GLOBAL (AG):

Realizarase un examen global que suporá o 100% da calificación da materia.

O exame será tipo test (100 preguntas) con catro opcións de resposta. Cada resposta correcta valerá catro puntos. Cada resposta incorrecta restará un punto.

Para superar a materia deberá alcanzarse una nota mínima de 5/10.

2ª OPORTUNIDADE:

De non superar a asignatura en calquera das dúas modalidades na 1ª oportunidade, implicará que a 2ª oportunidade se optará pola avaliación global.

COMPROMISO ÉTICO:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético axeitado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados...). considerárase que o estudante non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira oportunidade, sera de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

P. Parrilla Paricio; J.I. Landa García, **Cirugía AEC**, 2ª Edición, Editorial Medica Panamericana,
Pamela L. Swearingen, **Manual de Enfermería Médico- Quirúrgica**, 6ª Edición, Elsevier- Mosby,
Sabiston, **Tratado de Cirugía. Fundamentos Biológicos de la Práctica Quirúrgica Moderna**, 20ª Edición, SA Elsevier España, 2017
L. Andreu Periz et. al, **La Enfermería Médica y el Trasplante de Órganos**, Panamericana S.A, 2004
Alan Wein et.al, **Campbell Walsh Urología**, Décima, Panamericana S.A, 2015
Mark S. Greenberg, **Manual de Neurocirugía**, 2ª edición, Journal, 2013
Zudaire, Juan Javier, **Manual de Urología**, 1ª edición, Ariel, 2002
Fernández Del Busto Ernesto, **Manual de Enfermería Urológica**, Journal, 2014

Complementary Bibliography

Brunner&Suddarth's, **Textbook of Medical- Surgical Nursing**, 12ª Edición, Lippincott Williams & Wilkins,
Kathleen Duffy, **Medical- Surgical Nursing Made Incredibly Easy**, 1ª Edición UK, 2011
Morris PJ, Malt RA, **Oxford Testbook of Surgery**, 2ª Edición,
Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, **www.ont.es**,
J. Larry Jameson et. al, **Harrison Endocrinología**, 20ª Edición, Mc Graw Hill, 2007
Marylynn E. Doenges et al., **Planes de Cuidados de Enfermería**, Séptima Edición, Mc Graw-Hill, 2008
Mary Fran Hazinki et. al. Edición en español: Fabian C.Gelpi, **Aspectos Destacados de la Actualización de las Guías de la AHA para RCP y ACE de 2015**, CPR&ECC, 2015
Laso JF, **Introducción a la medicina clínica: Fisiopatología y semiología**, 2ª edición, Elsevier-Masson, 2010

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería de urxencias e coidados críticos/V53G140V01414
Introducción á enfermaría avanzada/V53G140V01415
Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
Prácticas clínicas V/V53G140V01406
Traballo de Fin de Grao/V53G140V01407

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas II/V53G140V01303
Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

IDENTIFYING DATA				
Enfermería materno-infantil				
Subject	Enfermería materno-infantil			
Code	V53G140V01302			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	3	1c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Garay Martínez, Irene			
Lecturers	Cid González, Carla Domínguez Otero, M ^a José Garay Martínez, Irene			
E-mail	igaray@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	A materia consta de dous partes ben diferenciadas: A enfermaría materno-infantil que se ocupa da atención a muller e nai; e a enfermaría infantil cuxo obxectivo é o neno nas súas diferentes etapas evolutivas ata a idade adulta. Como obxectivos xerais, o alumno, ao finalizar a materia será capaz de: - Obter coñecementos e habilidades necesarias sobre aspectos de coidados de técnicas de enfermaría materno-infantil, que permitan capacitalo para desenvolver a practica enfermeira dunha forma idónea - prestar coidados integrais tanto á muller como ao neno, desde o seu nacemento ata a adolescencia, nos diferentes niveis de atención de saúde: promoción, prevención, recuperación e rehabilitación; tendo en conta a súa individualidade e, o contexto familiar e socio-ambiental no que se desenvolven - Desenvolver un espírito crítico e investigador no area da enfermaría materno-infantil, que lle permita enriquecer o seu desenvolvemento e formación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
C34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.

C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C38	Aplicar as técnicas que integran o coidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus coidadores.
C39	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.
C40	Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos pais ou coidadores primarios.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de planificar coidados de enfermaría nas distintas etapas da vida da muller, dentro do contexto familiar e comunitario, para lograr un estado de saúde óptimo ou recuperar a saúde, baseándose a toma de decisións, en datos obxectivos, feitos científicos e evidencias clínicas.	A1	B2	C34	D1
	A2	B4		D2
	A3	B5		D3
	A4	B7		D4
	A5	B8		D5
		B9		D6
		B10		D7
		B11		D8
				D9
Saber describir os cambios que acontecen no organismo durante a xestación, parto e puerperio.	A1		C35	D1
	A2			D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D5
				D6
				D7
				D8
				D9
Saber describir, as intervencións e actividades axeitadas a prevención e tratamento dos problemas de saúde, na infancia e na adolescencia, e planificar os coidados garantindo o dereito a dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión, do neno e a súa familia.	A1	B2	C36	D1
	A2	B7	C37	D2
	A3	B8	C38	D3
	A4	B9	C39	D4
	A5	B10	C40	D5
		B11		D6
				D7
				D8
				D9

Contidos

Topic	
1.-Recordo anatomico do aparello xenital feminino	1.1- Características anatómicas 1.2- Medios de fixación, vascularización e inervación.
2.- Ciclo xenital feminino.	2.1- Ovulación 2.2- Menstruación
3.- Puberdade e climaterio	3.1- Definición 3.2- Diagnóstico 3.3- Tratamento
4.- Diagnostico do embarazo.	4.1- Modificacións fisiolóxicas e psicolóxicas da muller embarazada
5.- Control prenatal.	5.1- Infeccións perinatais
6.- Coidados hixienico-dietéticos da muller embarazada.	6.1- Educación maternal
7.-Principais problemas médicos que poden xurdir na muller embarazada.	7.1- Patoloxía médico-cirúrxica da xestante

8.- Principais problemas que afectan o desenvolvemento fetal	8.1- Parto prematuro 8.2- Desprendemento prematuro de placenta normoinsera 8.3- Placenta previa 8.4- CIR 8.5- Embarazo prolongado
9.- Parto	9.1- Inicio 9.2- Definición 9.3- Causas 9.4- Períodos
10.- Seguimento da parturienta durante as fases de parto.	10.1- Intervencións obstétricas. Coidados de enfermaría
11.- Taller: Toma de mostrax vaxinais	11.1- Características do cérvix 11.2- Requisitos para a toma 11.3- Técnica da toma 11.4- Colposcopia
12.- Lactación materna.	12.1- Fisioloxía 12.2- Problemas máis frecuentes.
13.- Coidados de enfermaría no puerperio.	13.1- Infección puerperal
14.- Aborto.	14.1- Embarazo ectópico 14.2- Mola
15.- Planificación familiar	15.1- Historia 15.2- Asesoramento 15.3- Métodos
16.- Trastornos menstruais	16.1- Amenorrea/oligomenorrea 16.2- Hemorrxias uterinas anormais 16.3- Dismenorrea
17.- Infeccións xinecolóxicas	17.1- Diagnóstico e tratamento
18.- Tumores xinecolóxicos	18.1- Definición 18.2- Diagnóstico 18.3- Estadiaxe 18.4- Tratamento
19.- O neno. Pediatría e puericultura	19.1- Conceptos e evolución 19.2- Aspectos sociais 19.3- Saúde infantil en España
20.- O recentemente nado	20.1- Características 20.2- Valoración e atencións 20.3- Medidas preventivas 20.4- Problemas neonatales
21.- Alimentación do lactante.	21.1- Lactación natural, artificial e mixta 21.2- Alimentación complementaria 21.3- Alimentación despois do ano de vida.
22.- O lactante de alto risco	22.1- Neno pretérmino 22.2- Neno con baixo peso para o seu E.G. 22.3- Neno inmatureo 22.4- Neno postmaduro
23.- Aspectos psicosociais: Educación infantil.	23.1- Técnicas educativas e erros educativos 23.2- O ambiente familiar 23.3 O xogo e a TV
24.- Servizos de sanidade infantil.	24.1- Malos tratos infantís
25.- Hospitalización infantil	25.1- Preparación para a hospitalización 25.2- Reacción do neno e os seus pais fronte á enfermidade e hospitalización. 25.3- Asistencia ao neno enfermo 25.4- Peculiaridades da hospitalización infantil
26.- Principios de enfermaría cirúrxica:	26.1.- Coidados pre e postoperatorios do neno. 26.2.- Accidentes na infancia
27.- Nutrición e nutrientes. Anorexia nerviosa e falsa anorexia. Obesidade e os seus factores. Vitaminas. Dietas especiais	27.1- Anorexia nerviosa e falsa anorexia 27.2- Obesidade e os seus factores 27.3- Dietas especiais
28.- Metabolismo da auga. Balance hidroelectrolítico.	28.1- Deshidratación: Tipos e tratamento 28.2- Equilibrio ácido-base. 28.3- Acidose e alcalose e, os seus mecanismos de compensación
30.- Xenética médica.	30.1- Enfermidades conxénitas e hereditarias 30.2- Erros conxénitos do metabolismo

31.- Enfermedades mais frecuentes no neno por aparellos e sistemas	31.1- Sistema endocrino 31.2- Sistema nervioso 31.3- Psicopatoloxía. Retraso mental. Test de desenvolvemento psico-motor 31.4- Órganos dos sentidos: visión e audición 31.5- Aparello dixestivo 31.6- Sistema cardio-vascular 31.7- Hematoloxía 31.8- Lesións da pel: Enfermedades exantemáticas. Queimaduras no neno. 31.9- Aparello xenito-urinario 31.10- Sistema osteo-articular
--	---

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	56	114	170
Traballo tutelado	3	15	18
Estudo de casos	12	12	24
Seminario	2	6	8
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/*s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Estudo de casos	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	A actividade académica desenvolverase, individual e en pequenos grupos, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas específicos, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial e/ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Traballo tutelado	A actividade académica desenvolverase, individual e en pequenos grupos, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas específicos, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial e/ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Estudo de casos	A actividade académica desenvolverase, individual e en pequenos grupos, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas específicos, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial e/ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	5	A3 A4 A5	D1 D2 D3 D7 D8

Estudo de casos	O estudante desenvolve exercicios ou casos clínicos na aula baixa as directrices do profesor e en relación con materia estudada previamente. Estará vinculado con actividades autónomas do estudante de forma individual ou en grupo e, con posterior resolución dos mesmos	10	A4 B2 C34 A5 B4 C35 B5 C36 B7 C37 B9 C38 B10 C39
Seminario	Valorase a participación do alumno en clase, así como a resolución/execución dos traballos realizados durante o mesmo.	5	A3 B7 D1 A4 B8 D2 A5 D3 D4 D7 D8
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. A ter en conta que se establece criterio de puntos negativos naqueles casos nos que existan preguntas mal contestadas.	40	A3 D1 A4 D2 D3 D4 D8
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. A ter en conta que se establece criterio de puntos negativos naqueles casos nos que existan preguntas mal contestadas.	40	A3 D1 A4 D2 D3 D4 D8

Other comments on the Evaluation

O primeiro díade clase os docentes expoñen a guía da materia, os horarios de titoría, ostipos de avaliación (CONTINUA E GLOBAL) para que o alumnado esté informado epoida optar a avaliación continua ou global segundo as súas necesidades. A súa elección será comunicada ao centro segundo a metodoloxía establecida para iso que será publicada na web da escola.

AVALIACIÓN CONTINUA (EC)

O 10% das faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á EC. Serán faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, ingreso hospitalario e enfermidade/baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da EC obterase mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: traballo tutelado (5%), estudo de casos (10%), seminario (5%) e os dous parciais de preguntas obxectivas (40% cada proba).

A data do primeiro parcial será publicada con antelación en moovi e o segundo parcial coincidirá co exame global da materia, o alumnado de avaliación continua que non supere cun 50% o primeiro parcial terá que realizar o exame global (tendo un valor dun 80% para o alumnado de avaliación continua e un valor dun 100% para o alumnado de avaliación final)

O alumnado que non supere a primeira oportunidade (tanto de avaliación continua como de avaliación global) a proba escrita terá un valor dun 100%.

Todas as probas de preguntas obxectivas son tipo test (cada tres preguntas falladas restan unha acertada) e para aprobar deberán superalas cun 50%. Os exames realizaránse nas aulas 21 e 23 do centro.

Exame primeira oportunidade: 10/01/2024 ás 16:00h

Exame segunda oportunidade: 26/06/24 ás 12:00h

1º parcial(40%)

20 preguntas (Domínguez Otero, María José)

10 preguntas (Cid González, Carla)

10 preguntas (Garay Martínez, Irene)

2º parcial(40%)

20 preguntas (Domínguez Otero, María José)

10 preguntas (Cid González, Carla)

10 preguntas (Garay Martínez, Irene)

Examen global

40 preguntas (Domínguez Otero, María José)

20 preguntas (Cid González, Carla)

20 preguntas (Garay Martínez, Irene)

2ª OPORTUNIDADE

O alumnado que non supere a 1ª oportunidade (tanto de evaluación continua como de evaluación global) a proba escrita terá un valor dun 100%. Todas as probas de preguntas obxetivas son tipo test (cada tres preguntas erradas restan unha correcta) e para aprobar deberán superalas cun 50%. As exámes realizaranse nas aulas 21 e 23 do centro.

Examen primeira oportunidade: 10/01/2024 a las 16:00h

Examen segunda oportunidade: 26/06/24 a las 12:00h

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

AGUILAR M.J., **TRATADO DE ENFERMERIA INFANTIL: CUIDADOS PEDIATRICOS**, Ultima edicion, Ed. Elsevier, 2012

GONZALEZ VILLANUEVA, **ENFERMERIA DE LA INFANCIA Y LA ADOLESCENCIA**, ultima edic., Ed. Universitaria Ramon Areces, 2011

DONAT COLOMER F, **ENFERMERIA MARTELAL Y GINECOLOGICA**, ultima edic, Ed. Masson, 2006

SEGURANYES GLORIA, **ENFERMERIA MATERNAL**, Ultima edic., Masson, 2006

Complementary Bibliography

BURROUGHS A., **ENFERMERIA INFANTIL**, ultima edicion, McGraw-Hill-Interamericana, 2002

ESPINAZO, **MANUAL DE ENFERMERIA PEDIATRICA PARA ATENCION PRIMARIA**, ultima edic., Ed. Publimed, 2006

GONZALEZ MERLO J, **GINECOLOGIA. OBSTETRICIA**, Ultima edic., Ed. Masson, 2013

SPEROFF, GLASS, KASE, **ENDOCRINOLOGIA GINECOLOGICA E INFERTILIDAD**, Ed. Waverly Hispanica SA,

SINGLETON, FOWLER, **ONCOLOGIA GINECOLOGICA**, Ed McGraw Hill,

CREASY AND RESNIK, **MATERNAL-FETAL MEDICINE**, Ed. Saunders,

<http://www.aeped.es/protocolos>, **Protocolos diagnósticos y terapéuticos en pediatría**,

www.sego.es, **Información general de asistencia obstétrico-ginecológica**,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

IDENTIFYING DATA				
Prácticas clínicas II				
Subject	Prácticas clínicas II			
Code	V53G140V01303			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	15	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán Inglés			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Martínez Pérez, Estefanía			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo Martínez Pérez, Estefanía Muños Álvarez, Alicia			
E-mail	emartinez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	A materia de prácticas clínicas II facilita a realización de coidados de enfermería baseándose na atención integral de saúde, a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial, utilizando a enfermería baseada na evidencia científica, co fin de proporcionar coidados ao paciente aplicando o proceso de enfermería, establecendo unha actitude empática co paciente e a familia garantindo en todo momento o dereito á confidencialidade, privacidade e dignidade.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.

D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.	A5	B2 B3 B4 B6	C4 C8 C11 C12	D3 D4 D5 D6
Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.		B7 B9 B11 B12 B13 B15 B16 B17	C17 C18 C29 C31 C33 C49 C50	D7 D8 D11
Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o proceso de enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e a familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, privacidade e dignidade.		B2 B3 B4 B6 B7 B9 B11 B12 B13 B15 B16 B17	C4 C8 C11 C12 C17 C18 C29 C31 C33 C49 C50	D3 D4 D5 D6 D7 D8 D11

Contidos

Topic	
Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación e a adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermería á práctica clínica, en centros asistenciais (sociosanitarios e hospitais).	Realización das actividades referidas aos períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais, aplicando coidados de enfermaría básicos e específicos, segundo necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Prácticum, Practicas externas e clínicas	240	88	328
Estudo previo	2	30	32
Actividades introdutorias	1	0	1
Eventos científicos	4	4	8
Cartafol/dossier	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio da profesión na área de Ciencias da Saúde. Como o título de Graduado/a en enfermaría pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas.
Estudo previo	Busca, lectura e traballo de documentación, previo ás rotacións, que realiza o alumnado de forma autónoma.

Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Eventos científicos	A/o estudante poderá asistir de forma voluntaria ás actividades docentes programadas vinculadas ao servizo asignado, previa autorización do responsable do mesmo e información ao titor académico.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O responsable do servizo xunto ao profesor titular das prácticas clínicas, realizarán o seguimento da evolución do estudante no desenvolvemento da súa actividade e resolverán os posibles incidentes que poidan xurdir.
Tests	Description
Cartafol/dossier	O estudante debe rexistrar as actividades diarias que realiza, mediante a súa observación ou ben a realización das mesmas. O grao de dificultade será expresado polo estudante, dato que se terá en conta por parte dos profesores titulares da materia de prácticas clínicas, co fin de liquidar a devandita dificultade nos seguintes períodos.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Avaliación continua por parte do titor/a correspondente para identificar necesidades particulares do estudante (20%) e do equipo / profesionais do servizo (70%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido, que se estrutura en: coñecementos teórico/prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	90	B3 C4 D5 B6 C11 D6 B11 C12 B13 C17 B15 C18 C29 C31 C33
Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o portafolios, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflectirá a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	10	C4 C8 C11 C12 C17 C31 C33 C49

Other comments on the Evaluation

As prácticas clínicas II están vinculados a dous períodos, de 4 semanas, en hospitalización/centro sociosanitario e bloque cirúrxico.

É necesario alcanzar unha cualificación mínima de catro puntos sobre dez en cada unha das avaliacións para poder optar ao aprobado.

En unidades de hospitalización, realizaranse 2 Plans de Atención de Enfermería, que se avalían dentro do 20% correspondente ao titor (10% PAES).

No caso de que o /a estudante non entregue en tempo e forma o cartafol e a memoria de prácticas, (un por período), repercutirá negativamente na nota, restándose un 5% da cualificación do período correspondente, no caso de que non se cumpra co devandito requirimento.

As faltas de asistencia non xustificadas supoñerán o suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitiranse un máximo de 4, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia. A ausencia de máis de 4 días, suporá a repetición completa do período en cuestión. (Detállase en normativa de prácticas facilitada aos estudantes).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

NANDA, **Diagnósticos Enfermeros: definición y clasificación**, ELSEVIER, 2015-2017

<http://www.index-f.com/new/cuiden/>,

Berman, A., Snyder, S.J., Kozier, B., Erb, G., **Fundamentos de enfermería: Conceptos, proceso, y prácticas.**, Pearson Educación., 2008.

Isabel Serra Guillén & Luis Moreno, **Manual práctico de instrumentación quirúrgica en enfermería**, 3ª, ELSEVIER, 2022

Complementary Bibliography

María Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros**, 9ª edición, ELSEVIER, 2011

Sandra F., **De las técnicas básicas a las avanzadas.**, Pearson, 2009

<http://enfermeriaactual.com/relacion-nanda-noc-nic/>,

Plataforma e-cuidados, <http://www.ecuidados.com/site/acceso>,

Recomendacións**Subjects that continue the syllabus**

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería clínica III/V53G140V01301

Enfermería en saúde mental/V53G140V01305

Enfermería xeriátrica e cuidados paliativos/V53G140V01304

Enfermería materno-infantil/V53G140V01302

Subjects that it is recommended to have taken before

Enfermería comunitaria II/V53G140V01206

Ética e lexislación/V53G140V01202

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

IDENTIFYING DATA**Enfermería xeriátrica e coidados paliativos**

Subject	Enfermería xeriátrica e coidados paliativos			
Code	V53G140V01304			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Mosquera Losada, María Elena			
Lecturers	Mosquera Losada, María Elena Pérez Martín, Javier			
E-mail	marimosquera@uvigo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	A materia de "Enfermería Xeriátrica e coidados paliativos" trata de proporcionar ao alumno o coñecemento das modificacións que se producen no individuo coa idade, desde aspectos non só bio-fisiolóxicos e funcionais senón tamén socio-económicos que teñen neste grupo de poboación unha significación de suma importancia e transcendencia, trata igualmente dos coidados que deben dispensarse aos anciáns sans e enfermos, así como da actitude adecuada ao dispensar os devanditos coidados. Tamén engloba os coidados paliativos desde a perspectiva persoal, social e familiar e abordando os coidados que se dispensan na devandita situación.			

Esta materia impártese no terceiro curso do Grao de Enfermería, e é unha materia semestral.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermmería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermmería dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermmería.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C41	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecemento e a súa repercusión na saúde.

C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
C43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Saber aplicar os aspectos xerais do proceso do envellecemento no seu contexto socio-sanitario.	A1	B3	C8	D1
	A2	B5	C41	D2
	A3	B6	C42	D3
	A4	B7	C43	D4
	A5	B9		D5
		B11		D6
		B14		D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Realizar coidados tendo en conta as modificacións **morfofuncionales e psicosociais do envellecemento.	A1	B1	C8	D1
	A2	B2	C44	D2
	A3	B3	C49	D3
	A4	B5	C52	D4
	A5	B6		D5
		B7		D6
		B9		D7
		B11		D8
		B14		D9
		B15		D10
		B18		D11

Contidos

Topic	
TEMA 1: O ENVELLECIMENTO: MARCO CONCEPTUAL. ASPECTOS XERAIS DO ENVELLECIMENTO	1.1: CONCEPTO DE VELLEZ 1.2: CONCEPTOS CRAVES NA VELLEZ 1.3: CONCEPTO Y FORMAS DE ENVEJECIMIENTO
TEMA 2: ENFERMARÍA XERONTOLÓXICA	2.1: GERIATRIA E GERONTOLOGIA 2.2: FUNCIÓNS DA ENFERMEIRA XERONTOLÓXICA 2.3: COIDADOS ESPECÍFICOS DA ENFERMEIRA XERONTOLÓXICA EN RELACIÓN COAS NECESIDADES DOS USUARIOS (MODELO VIRGINIA HENDERSON)

TEMA 3: O CONTEXTO SOCIO-SANITARIO DA POBOACIÓN ANCIÁ	3.1: ENVELLECIMENTO DAS POBOACIÓNS 3.2: PROBLEMÁTICA DO ENVELLECIMENTO 3.3: ENVELLECIMENTO SAUDABLE E ENVELLECIMENTO ACTIVO 3.4: PLAN XERONTOLÓXICO 3.5 RECURSOS ASISTENCIAIS 3.6: CONCEPTO CRAVES DA DEPENDENCIA 3.7: LEI DA DEPENDENCIA 3.8 IDAISMO. MALTRADO NA VELLEZ. CONTENCIONS 3.9 ENFERMERIA XERIÁTRICA NOVOS ROLES.
TEMA 4: NIVEIS ASISTENCIAIS	4.1: CONCEPTO DE NIVEL ASISTENCIAL 4.2 CLASIFICACIÓN DE NIVEIS ASISTENCIAIS 4.3: FUNCIÓNS DA ENFERMARÍA XERONTOLÓXICA NOS DISTINTOS NIVEIS ASISTENCIAIS 4.5 ORGANIZACIÓN DOS COIDADOS DE ENFERMARÍA DENTRO DAS INSTITUCIÓNS SOCIOSANITARIAS.
TEMA 5: TEORÍAS DO ENVELLECIMENTO	5.1 TIPOS DE CLASIFICACIÓNS DAS TEORÍAS DE ENVELLECIMENTO 5.2 TEORÍAS DO ENVELLECIMENTO
TEMA 6: MODIFICACIÓNS *MORFOFUNCIONALES E PSICOSOCIAIS DO ENVELLECIMENTO	6.1: CARACTERÍSTICAS XERAIS DA PRESENTACIÓN DE ENFERMIDADES NO PACIENTE ANCIÁN 6.2: CAMBIOS FÍSICOS NO ENVELLECIMENTO E PRESENTACIÓNS ATÍPICAS DAS ENFERMIDADES POR APARELLOS 6.3 CAMBIOS PSÍQUICOS E SOCIAIS NO ENVELLECIMENTO 6.4: CARACTERÍSTICAS XERAIS DA PRESENTACIÓN DE ENFERMIDADES NO PACIENTE ANCIÁN 6.5 TERAPÉUTICA FARMACOLÓXICA NO PACIENTE ANCIÁN
TEMA 7: A PERSOA MAIOR ENFERMA. VALORACIÓN INTEGRAL	7.1: VALORACIÓN XERIÁTRICA 7.2: INSTRUMENTOS Ou ESCALAS DE VALORACIÓN 7.3: VALORACIÓN DA SAÚDE FÍSICA 7.4: VALORACIÓN DA CAPACIDADE FUNCIONAL 7.5: VALORACIÓN DA SAÚDE MENTAL 7.6: VALORACIÓN SOCIAL 7.7.:ANEXOS (ESCALAS) 7.8:TRASTORNOS NEUROCOGNITIVOS.
TEMA 8: O ANCIÁN FRÁXIL	8.1 TIPOS DE PACIENTES EN XERIATRÍA 8.2 O ANCIÁN FRÁXIL. ABORDAXE
TEMA 9: GRANDES SÍNDROMES XERIÁTRICAS	9.1: CONCEPTO DE SD XERIÁTRICO 9.2: CLASIFICACIÓN DAS SÍNDROMES XERIÁTRICAS 9.3: SÍNDROMES XERIÁTRICAS.
TEMA 10: COIDADOS PALIATIVOS	10.1 PASADO E ACTUALIDADE DOS COIDADOS PALIATIVOS 10.2 ENFERMERIA E COIDADOS PALIATIVOS FUNCIONS 10.3 ATENCIÓN NOS ÚLTIMOS DÍAS. AGONÍA 10.4 DUELO DEFINICIÓN. FASES E MANIFESTACIONS 10.5 DUELO PATOLÓXICO 10.6 APOIO PSICOSOCIAL A LA FAMILIA 10.7 EUTANASIA

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Resolución de problemas	12	17	29
Estudo de casos	10	13	23
Traballo tutelado	8	2	10
Foros de discusión	0	9.5	9.5
Debate	6	0	6
Seminario	3	0.9	3.9
Lección maxistral	15	42	57
Exame de preguntas obxectivas	0.6	3	3.6
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	7	8

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
Resolución de problemas	Description Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Foros de discusión	Foros no que se propón o alumno que opine sobre diferentes conceptos da materia. E no que tamén debe reflexionar e opinar de forma asertiva sobre a visión do resto dos compañeiros.
Debate	Actividades grupais, no que os alumnos expoñen a súas ideas e arguméntaas sobre un tema relacionado que materia. Da mesma forma escoitan outras ideas e argumetnos co fin de ter diferentes visións e por tanto enriquezase o seu campo de coñecementos. O debate estará moderado polo profesor para orientar e conducir o debate dentro do campo profesional.
Seminario	Exposición por parte do profesor dun tema relacionado coa materia e que complementa e enriquece o coñecemento dos alumnos en relación co campo da Enfermería Xeriátrica.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Resolución de problemas	O alumno deberá resolver exercicios proposto que se remitiron por correo electrónico e que servirán par manter unha discusión que o docente non que se reflexionará sobre conceptos craves desta materia. Tamén deberá calcular extraendo datos do INE diferentes índices e taxas relacionadas co envellecemento en España
Estudo de casos	O alumno debera resolver diferentes casos propostos polo profesor en grupo e de forma individual relacionados que materias (determinar os coidados máis adecuados en diferentes situacións clínicas que se manifestan en Xeriatría, saber aplicar escalas de valoración das AVD e sobre o estado Cognitivo, etc)
Traballo tutelado	O alumno desenrolará na clase en grupo sendo titorizada polo docente, diversos exercicios sobre envellecemento activo, organización dos coidados en de centros xeriátricos, etc.
Foros de discusión	Estableceranse diferentes foros de discusión, sobre conceptos importantes en xeriatría incluído o campo dos coidados paliativos

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Resolución de problemas	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condiciones establecido/as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	20	A1 A5	B3 B14	C42 C43 C49 C52 D10	D2 D3 D4 D8
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	15	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6 B7 B9 B15 B18	C8 C41 C42 C43 C49 C52 D9 D10	D1 D3 D4 D7 D8
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	5	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B3 B5 B6 B7 B9 B14 B15	C8 C41 C42 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Restarase 1 correcta por cada 2 fallos	15	A1 A3 A5 B5 B6 B7 B9 B14 B15	B1 B2 B3 B5 B6 B7 B9 B14 B15	C41 C42 C43	D1 D8
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	45	A1 A2 A3 A4 A5 B7 B9 B11 B14 B15 B18	B1 B2 B3 B5 B6 C44 C49 C52	C8 C41 C42 C43 C44 C49 C52	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Other comments on the Evaluation

I. SISTEMA DE AVALIACIÓN

1.-Avaliación Continua (AC)

$$\mathbf{ACTI(65\%)+ACTG(5\%)+ACF(30\%)=AC(100\% (10 puntos))}$$

ACTI.

Traballo persoal: 65% (6,5 puntos)

- Desenvolvemento do concepto profesional da vellez (0,25 puntos)
- Exercicio sobre valores estatísticos relacionados coa xeriatria (0,25 puntos)
- Reflexión profesional sobre coidados paliativos (0,25 puntos)
- Caso práctico sobre baremos de avaliación xeriátrica (2 puntos) (para superalo será necesario acadar 5 puntos sobre 10, os alumnos que non superen esta parte serán avaliados sobre ela no exame final)
- Caso práctico relacionado co tema 6, 8 e 9 (1,5 puntos) (para superalo será necesario acadar 5 puntos sobre 10, os alumnos que non superen esta parte serán avaliados sobre ela no exame final)
- 3 probas parciais, preguntas curtas: (para superalas será necesario acadar un 5 sobre 10 en cada unha delas, os alumnos que non superen ningunha das parciais serán avaliados no mesmo/s no exame final).
 - T1-T2 (0.75 PUNTOS)
 - T3-T4 (0,75 PUNTOS)
 - T5-T7 (0,75 PUNTOS)

ACTG.

Traballo en grupo 5% (0,5 puntos)

- Proxecto de envellecemento activo
- Deterioro cognitivo do exercicio
- Centro de atención sociosanitaria a persoas maiores TCAE planificación laboral.

ACF.

Exame final 30% (3 puntos)- Non se admitirá ningún tipo de material.

- Preguntas curtas (1,5 PUNTOS)
- Preguntas da proba (1,5 puntos)

Este exame poderá ampliarse con preguntas e signos de puntuación, segundo se superen ou non os casos prácticos e/ou probas parciais.

2.-Avaliación global (AG)

Non se permitirá ningún tipo de material.

Consiste nunha proba final que suporá o 100% da nota:

- 70% (7 puntos), - 1 estudo de caso sobre escalas e 4 preguntas curtas sobre o contido da materia
- 30% (3 puntos) - 30 preguntas de opción múltiple (0,1 valor de resposta correcta e resta 0,03 pregunta incorrecta)

O alumnado será avaliado mediante avaliación continua (sempre que cumpra os criterios de asistencia), salvo que solicite formalmente, e segundo os procedementos establecidos, que desexa ser avaliado globalmente.

Calquera alumno que falte ao 10% das clases sen causa xustificada segundo a normativa vixente, perderá a opción de avaliación continua.

Na segunda oportunidade, o alumno será avaliado polo sistema global de avaliación.

II. NORMAS XERAIS

Para aprobar a materia é necesario obter unha cualificación igual ou superior a 5 puntos nunha escala de 0 a 10.

III. COMPROMISO ÉTICO

Espérase que o alumnado amose un comportamento ético adecuado, en caso de detección (copia, plaxio, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, etc.), considerárase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación na oportunidade de avaliación correspondente será suspenso (0,0).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

MOSQUERA LOSADA ME.; PEREZ MARTIN J., **MANUAL DE ENFERMERIA GERIATRICA**, 14, Escuela Enfermería Povisa, 2023/2024

Complementary Bibliography

P. ABIZANDA, **TRATADO DE MEDICINA GERIÁTRICA: FUNDAMENTOS DE LA ATENCIÓN SANITARIA A LOS MAYORES (2ª EDICIÓN)**, 9788491132981, 1, ELSEVIER, 2020

Patricia Williams, **ENFERMERÍA GERIÁTRICA**, 978849113993, 1, S.A. ELSEVIER ESPAÑA, 2020

Gil Gregorio, López Trigo. Sociedad Española de Geriátría y Gerontología, **Manual de buena práctica en cuidados a las Personas Mayores.**, 2, IMC, 2015

MARGARET ECKMAN, **ENFERMERIA GERIATRICA.**, 2, Manual moderno, 2012

C. CANTERO MOLLINEDO; V. CANDIÑANOS MARCO-GARDOQUI; L CARRILLO IZQUIERDO; J. ARRETXE ZAMAKONA; N. LE, **Protocolos de actuación. Residencias de personas mayores Servicio Foral Residencial**, 1, Diputacion Floral de Navarra, 2011

SOCIEDAD ESPAÑOLA DE GERIATRIA Y GERONTOLOGIA, **MANUAL DEL RESIDENTE EN GERIATRIA**, 1, Ene Life Publicidad S.A. y Editores, 2011

LOURDES BERMEJO GARCIA, **ENVEJECIMIENTO ACTIVO Y ACTIVIDADES SOCIOEDUCATIVAS CON PERSONAS MAYORES: GUIA DE BUENAS PRACTICA**, 1, Editorial Panamericana, 2010

ELENA MUÑOZ MARRON, **ESTIMULACION COGNITIVA Y REABILITACION NEUROPSICOLOGICA**, 1, UOC (UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA), 2009

Aut.: Kaplan, Jauregui, Rubil. Edimed, **Grandes Síndromes Geriátricos.**, 1, Ediciones médicas SRL., 2009.

HUEROS IGLESIAS A., **CEAFA ATENDER A UNA PERSONA CON ALZHEIMER**, 1, ONA IDUSTRIA GRAFICA, 2008

SENPE - SEGG, **VALORACION NUTRICIONAL EN EL ANCIANO**, 1, GALENICAS-NIGRA TREA, 2007

Servicio Regional de Bienestar Social Comunidad de Madrid, **Guía de protocolos y documentación para residencias geriátricas de la Comunidad de Madrid. Protocolos Asistenciales en Residencias de Mayores**, 1, COMUNIDAD DE MADRID, 2007

GLORIA PEREZ SERRANO, **INTERVENCION Y DESARROLLO INTEGRAL EN PERSONAS MAYORES**, 1, ED. UNIVERSITAS, SA, 2006

Millán Calenti., **Principios de Geriátría y Gerontología**, 1, Mc GRAW HILL □ Interamericana, 2006

XUNTA DE GALICIA, **VIDA E LIBERDADE: O DEREITO A UNA MORTE DIGNA**, CONSELLERIA DE PRESIDENCIA, 2006

J. HERRERA CARRANZA; J.C. MONTERO TORREJON, **ATENCION FARMACEUTICA EN GERIATRIA**, 1, S.A. ELSEVIER ESPAÑA, 2005

Joaquin Giro Miranda, **Envejecimiento Activo - Envejecimiento en Positivo**, 1, Universidad de la Rioja, 2006

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Enfermaría comunitaria I/V53G140V01104

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Enfermaría comunitaria II/V53G140V01206

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

IDENTIFYING DATA				
Enfermería en saúde mental				
Subject	Enfermería en saúde mental			
Code	V53G140V01305			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Álvarez Pérez, Vicente Borja			
Lecturers	Álvarez Pérez, Vicente Borja Tapia Jara, Iratxe			
E-mail	vicente.borja.alvarez.perez@gmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	A materia de enfermmería en saúde mental pretende dotar aos alumnos das ferramentas necesarias que lles permitan prever, recoñecer, tratar e manexar a sintomatoloxía das enfermidades mentais,prestando unha atención técnica e profesional acorde ás necesidades de saúde da poboación atendida e tendo en conta os avances técnicos e científicos actuais. Aprenderase a realizar plans de coidados enfermeiros utilizando a taxonomía NANDA baseándonos nos patróns funcionais de Marjory Gordon, destinados ás persoas con enfermidade mental e a súa contorna. Ademais trataranse os aspectos legais e deontolóxicos relacionados coa saúde mental.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermmería, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou prever os problemas derivados das desviacións de saúde.
C51	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermmería.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Saber la clasificación, clínica y tratamiento de los distintos trastornos mentales y los cuidados de enfermería asociados a ellos.	C10 C12 C24 C31 C32 C51

Contidos

Topic	
Introducción á saúde mental.	TEMA1. Introducción á psiquiatría e a saúde mental TEMA 2. Historia da psiquiatría e a enfermmería na saúde mental. TEMA 3. Concepto da saúde mental e modelos explicativos da enfermidade na psiquiatría. TEMA 4. Red asistencial na saúde mental. Papel da enfermmería nos distintos dispositivos. TEMA 5. Paciente san. Concepto de personalidade. TEMA 6. Paciente con clínica psiquiátrica fora do ámbito da saúde mentall. TEMA 7. Entrevista e valoración psiquiátrica. TEMA 8. Clasificación das enfermidades psiquiátricas. TEMA 9. Valoración psiquiátrica por parte de enfermmería. TEMA 10. Comunicación Terapéutica

Trastornos psiquiátricos I e tratamentos terapéuticos.

TEMA 11. Exploración psicopatológica
TEMA 12. Trastorno de ansiedad.
TEMA 13. Trastorno do sono
TEMA 14. Obradoiro de control da ansiedad.
TEMA 15. Trastornos afectivos
TEMA 16. Terapia biolóxica y Terapia electroconvulsiva.
TEMA 17. Terapia psicolóxica.
TEMA 18. Actuación de enfermería nos distintos tratamentos.

Trastornos psiquiátricos II

TEMA 19. Trastornos psiquiátricos máis habituais na infancia e na adolescencia
TEMA 20. Trastornos da conducta alimenticia.
TEMA 21. Trastornos somatomorfos.
TEMA 22. Disfunciones sexuais.
TEMA 23. Trastorno por consumo de sustancias.
TEMA 24. Trastornos de personalidade.
TEMA 25. Esquizofrenia y outros trastornos psicóticos

Trastornos psiquiátricos III e consideracións legais

TEMA 26. Trastornos orgánicos.
TEMA 27. Urgencia psiquiátrica: paciente suicida e paciente axitado
TEMA 28. Obradoiro: manexo do paciente axitado y contencións mecánicas.
TEMA 29. Consideracións éticas e legais no enfermo mental.
TEMA 30. Plans de coidados e patróns funcionais.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	50	50	100
Obradoiro	6	0	6
Estudo de casos	6	6	12
Exame de preguntas obxectivas	2	10	12
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	10	12
Traballo	0	8	8

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou grupais que desenvolven os estudantes.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Obradoiro	Se realizará un taller de relajación en ansiedad
Estudo de casos	Se realizará un ejercicio de valoración de casos clínicos

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Estudo de casos	Os estudos de caso veranse de dúas formas, cun 10% cada unha: - Participación activa na clase. - Traballo para facer na casa.	20	C10 C12 C24 C31 C32 C51

Exame de preguntas obxectivas	Consta de 2 probas tipo test, cada unha con aproximadamente 40 preguntas. Puntuación máxima de cada unha o 20%.	40	C10 C12 C24 C31 C32 C51
Exame de preguntas de desenvolvemento	Examen final tipo oral. Non obrigatorio. Consta de dúas partes, cada unha con unha pregunta de desenvolvemento puro e logo varias preguntas cortas e casos clínicos.	40	C10 C12 C24 C31 C32 C51

Other comments on the Evaluation

Avaliación continua:

Terá un peso do 60% do total da nota. Isto será a suma de 2 exames de preguntas tipo test, dos cales cada un puntuará o 20% do total, ao que se lle suma un 10% de participación en clase e o traballo feito en clase. Por último, o outro 10% será o resultado do traballo entregado polo alumno que deberá facer en casa.

Os exames tipo test (estudio de casos) estarán formados por 40 preguntas tipo test, con 4 posibles respostas das cales só unha é correcta. Restarase 0.33 puntos por cada resposta incorrecta. Terán preguntas mestreadas de casos clínicos e puramente teóricas, cunha proporción variable, segundo o contido de cada parte.

Polo tanto, coa suma dos exames tipo test, a participación e o traballo do alumnado, tanto dentro do horario académico, como fóra deste, podería chegar ata un 6 e non ter que presentarse a un exame final.

Considerarase que o alumno terá aprobado a avaliación continua cando a suma total desta supere os 4 puntos (o 66,67%).

No caso de que o alumno aprobe a materia e queira optar polo 100% da nota terá que presentarse a un exame final oral que lle puntuará o 40% restante. Este exame estará formado por 2 partes que poderán estar formadas por un conxunto de preguntas de desenvolvemento teórico, resolución de casos clínicos e/ou preguntas curtas.

De forma opcional, neste exame poderase liberar unha parte da materia, no caso de ter aprobado algunha dos exames tipo test cun 7,5 ou máis (o 15% do total da asignatura). Nese caso, as preguntas girarán en torno á outra parte da materia non liberada. Se o alumno tiver un 7,5 ou máis en ambos test e quixese presentarse igualmente ao exame final, o alumno poderá elixir a parte do temario da que quere ser avaliado.

No caso de que o alumno suspendese a avaliación continua podería ter unha segunda oportunidade presentándose ao exame final oral. Este contaría un 80%, con todo o contido da asignatura, ao que se lle sumará o porcentaxe dedicado aos traballos e á participación.

Exames orais: constarán de dúas partes, sendo cada unha o 40% do total da nota. Cada unha delas estará formada por unha pregunta de desenvolvemento teórico que constará da metade dese 40%, e o resto será unha sucesión de preguntas tipo "preguntas curtas" e casos clínicos similares aos feitos en clase. Por último, o 20% restante, avaliarase a propia presentación, as habilidades do estudante de expresar os seus coñecementos con claridade, fluidez, así como o raciocinio e o seu pensamento crítico.

Para favorecer a obxectividade e a posibilidade de futuras revisións do exame, tomaranse as medidas oportunas para iso, como o uso de cámaras durante o propio exame para grabalo.

Avaliación global:

Exame oral único na data marcada, igualmente formado por 2 partes, nas que se mesturarán preguntas de desenvolvemento, preguntas curtas e resolución de casos clínicos. Puntuará sobre o 10, sendo necesario ter un 50% deste para considerar aprobada a asignatura. Calquera alumno poderá presentarse ao exame final desta modalidade de avaliación global, despois de ter renunciado formalmente á avaliación continua.

Exame de 2ª oportunidade:

No caso de ter que presentarse a este exame, o estudante optará polo 100% da nota final.

EXAME ORAL

O exame estará formado por dúas partes, cada unha delas con unha única pregunta de desenvolvemento e un número indeterminado de preguntas curtas e casos clínicos.

Pregunta de desenvolvemento: cada unha puntuará un total do 20% da nota final do exame. O tempo máximo será de 2 minutos, sendo o óptimo 1 minuto e medio. **Comprensión do tema:** avaliarase a capacidade do estudante para expoñer, comprender e analizar os conceptos clave relacionados co tema a expoñer. Nota máxima do 10% do total. **Profundidade do coñecemento:** avaliación da amplitude do coñecemento demostrado. Nota máxima do 5% do total. **Organización e estrutura:** avalía a forma de expoñer o tema, buscando un desenvolvemento lóxico e estruturado. Nota máxima do 5% do total. **Preguntas curtas e casos clínicos:** estará formado por un número indeterminado de preguntas e casos clínicos para averiguar o uso práctico e racional dos coñecementos, así como a súa aplicación. A nota máxima será do 20% en cada unha das partes.

Preguntas curtas e casos clínicos. Nas preguntas curtas avaliarase unicamente se se responden os conceptos clave preguntados. A nota máxima será do 10% do total. Nos casos clínicos avaliarase a precisión, a claridade e o raciocinio para xustificar, de forma crítica, as respostas argumentadas para resolver o tema. A nota máxima será do 10% do total.

Presentación Oral: representa o 20% do total da nota. Neste apartado avaliarase a forma na que o alumno expón o exame na súa totalidade. Terase en conta a capacidade para xestionar o tempo asignado, a claridade e fluidez coa que desenvolve o tema. Os criterios poderían ser modificados lixeiramente no caso de que o propio exame, o alumno, as preguntas expostas ou outras situacións así o requiran, sempre pensando en favorecer ao alumno. Pódese restar puntos á nota final pola falta de puntualidade do alumno, respostas divagatorias ou uso de linguaxe inapropiada ou pouco científica.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

E-CUIDADOS,

Joana Fornés Vives. Mª Consuelo Carballal Balsa, **ENFERMERÍA DE SALUD MENTAL Y PSIQUIÁTRICA. GUÍA PRACTICA DE VALORACIÓN Y ESTRATEGIAS DE INTERVENCIÓN**, 1ª edición, Panamericana, 2001

Jose Luis Galiana Roch, **Enfermería psiquiátrica**, 1ª edición, Elsevier, 2015

Luis Cibanal, **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud**, 3ª edición, Doyma, 2014

Complementary Bibliography

J.Vallejo Ruicoba, **INTRODUCCIÓN A LA PSICOPATOLOGÍA Y A LA PSIQUIATRÍA**, 8ª edición, Masson, 2015

Joana Formés Vives, **ENFERMERÍA DE SALUD MENTAL Y PSIQUIÁTRICA. VALORACIÓN Y CUIDADOS**, 2ª edición, Panamericana, 2012

Carlos J. van-der Hofstadt Román, **TÉCNICAS DE COMUNICACIÓN PARA PROFESIONALES DE ENFERMERÍA**, 1ª edición, Generalitat Valenciana. Conselleria de Sanidad, 2006

Louise Rebraca Shives, **ENFERMERÍA PSIQUIÁTRICA Y DE SALUD MENTAL CONCEPTOS BÁSICOS**, 6ª edición, Mc Graw Hill, 2010

I Eguiluz, R Segarra, **Introducción a la Psicopatología.**, 3 edición, Editorial Médica Panamericana, 2013

Kaplan & Sadock, **Sinopsis de Psiquiatría**, 11 edición, Wolters Kluwer - Lippincott, 2015

Demetrio Barcia Salorio, **Tratado de Psiquiatría**, 1ª edición, Arán, 2000

Elena Rodríguez Seoane, **Enfermería en la rehabilitación de la enfermedad mental severa**, 1ª edición, Díaz de Santos, 2015

Andoni Anseán, **Manual de prevención, intervención y postvención de la conducta suicida**, 2ª edición, Fundación Salud Mental España, 2014

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/V53G140V01304

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

IDENTIFYING DATA				
Prácticas clínicas III				
Subject	Prácticas clínicas III			
Code	V53G140V01306			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	18	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo Martínez Pérez, Estefanía Muñíos Álvarez, Alicia			
E-mail	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Materia destinada a adquisición de competencias teórico - prácticas en relación cos coidados e procedementos de Enfermaría nel ámbito da atención especializada e a atención primaria.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uní ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, á familia e á comunidade.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.

C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e prever complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a prever os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, en Atención especializada, Primaria e ámbito sociosanitario.	A2	B1	C4	D2
		B2	C8	D3
		B3	C11	D4
		B4	C12	D5
		B6	C17	D6
		B7	C18	D7
		B9	C19	D8
		B10	C22	D11
		B11	C23	
		B12	C24	
		B13	C25	
		B15	C29	
		B16	C31	
		B17	C33	
			C35	
			C36	
			C37	
			C42	
			C44	
			C49	
			C50	

Contidos

Topic	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación e a adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermería á práctica clínica, en centros de Atención Primaria e Especializada (consulta externa)	Realización das actividades referidas aos períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais, aplicando coidados de enfermaría básicos e específicos, segundo necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos. Realización de portafolios en cada período.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	4	4	8
Eventos científicos	8	8	16
Prácticum, Practicas externas e clínicas	280	140	420
Estudo de casos	8	10	18
Cartafol/dossier	2	4	6

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Sesións clínicas
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolverá a súa actividade nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión na área de Ciencias da Saúde, dentro do ámbito sociosanitario de Atención Especializada e Primaria. Como o título de Graduado/a en enfermmería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas.
Estudo de casos	Exporanse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	De forma previa á localización no servizo de destino, o profesor responsable do servizo, exporá ao estudante as características do mesmo, tipoloxía de pacientes, así como a normativa vixente e o sistema de avaliación.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O responsable do servizo realizará seguimento da evolución do estudante no desenvolvemento da súa actividade e resolverá os posibles incidentes que poidan xurdir.
Estudo de casos	Exporanse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo
Tests	Description
Cartafol/dossier	A primeira semana explicárase ao alumno forma de cumprimentación, nel reflectirase o rexistro das actividades diarias que a/o estudante realiza ou observa diariamente, así como o grao de dificultade das mesmas.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Avaliación continua por parte do titor/a correspondente para identificar necesidades particulares do estudante (20%) e do equipo / profesionais do servizo (70%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido, que se estrutura en: coñecementos teórico/prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	90	A2	B1	C4	D2
				B2	C8	D3
				B3	C11	D4
				B4	C12	D5
				B6	C17	D6
				B7	C18	D7
				B9	C19	D8
				B10	C22	D11
				B11	C23	
				B12	C24	
				B13	C25	
				B15	C29	
				B16	C31	
				B17	C33	
					C35	
					C36	
					C37	
					C42	
					C44	
					C49	
					C50	

Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o portafolios, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflexión a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	10	B9 C8 D2 B11 C12 B12 C17 B13 C31 B17 C35
------------------	--	----	--

Other comments on the Evaluation

As prácticas clínicas III están vinculados a dous períodos, en Consulta externa (4 semanas) e centro de saúde (6 semanas).

É necesario acadar unha cualificación mínima de catro puntos sobre dez en cada unha das avaliacións para poder optar ao aprobado.

No caso de que o /a estudante non entregue en tempo e forma o cartafol e a memoria de prácticas, (un por período), repercutirá negativamente na nota, restándose un 5% da cualificación do período correspondente.

As faltas de asistencia non xustificadas suporán o suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitiránse un máximo de 4, que serán de recuperación obligatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia. A ausencia de máis de 4 días (aínda que sexan faltas xustificadas), suporá a repetición completa do período en cuestión. (Detállase na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CUIDEN/INDEX ENFERMARÍA, **Bases da datos de Enfermaría,**

<http://www.index-f.com/new/cuiden/>,

<https://www.enfermeriacomunitaria.org/web/>,

Antonio Arribas Cachá, Amelia Amézcuca Sánchez, Miriam Hernández Mellado, Elena Núñez Acosta, **Valoración enfermera herramientas y técnicas sanitarias**, 978-84-16191-14-7, 3ª, FUDEN, 2015

SARAH RENTON / CLAIRE MCGUINNESS/ EVELYN STRACHAN, **Procedimientos de Enfermería Clínica**, 9788491139058, 6ª, Elsevier, 2021

Complementary Bibliography

NANDA, **Diagnósticos Enfermeiros: definición e clasificación.**, ELSEVIER,

J.R. MARTINEZ RIERA, **MANUAL PRÁCTICO DE ENFERMERÍA COMUNITARIA**, 9788491136781, 2ª, ELSEVIER, 2020

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Enfermaría comunitaria II/V53G140V01206

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Subjects that it is recommended to have taken before

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

IDENTIFYING DATA				
Prácticas clínicas IV				
Subject	Prácticas clínicas IV			
Code	V53G140V01405			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	18	Mandatory	4	1c
Teaching language	Castelán Galego Inglés			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Muíños Álvarez, Alicia			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo Martínez Pérez, Estefanía Muíños Álvarez, Alicia			
E-mail	amuinos@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Materia destinada á adquisición de competencias teórico-prácticas en relación cos coidados e procedementos de enfermaría no eido da atención especializada.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.

- C12 Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
- C13 Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
- C17 Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
- C18 Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
- C29 Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
- C31 Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
- C33 Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
- C35 Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e prever complicacións.
- C36 Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
- C37 Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
- C42 Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
- C44 Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a prever os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
- C49 Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
- C50 Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
- D1 Capacidade de análise e síntese.
- D2 Capacidade de organización e planificación.
- D3 Capacidade de xestión da información.
- D4 Resolución de problemas e toma de decisións.
- D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
- D6 Habilidades nas relacións interpersoais.
- D7 Razoamento crítico.
- D8 Aprendizaxe autónoma.
- D10 Motivación pola calidade.
- D11 Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A2	B1	C4	D1
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, tanto en atención especializada, coma en institucións sociosanitarias.	A3	B3	C8	D2
	A4	B4	C10	D3
		B6	C11	D4
		B7	C12	D5
		B8	C13	D6
		B9	C17	D7
		B10	C18	D8
		B11	C29	D10
		B12	C31	D11
		B13	C33	
		B15	C35	
		B16	C36	
		B17	C37	
		B18	C42	
			C44	
			C49	
			C50	

Ser capaz de proporcionar cuidados ao paciente aplicando o Proceso de Atención de Enfermería, establecendo unha actitude empática co paciente e familia e garantindo o dereito a confidencialidade, privacidade e dignidade.

A2	B1	C4	D1
	B3	C8	D2
	B4	C10	D3
	B6	C11	D4
	B7	C12	D5
	B8	C13	D6
	B9	C17	D7
	B10	C18	D8
	B11	C29	D11
	B12	C31	
	B13	C33	
	B15	C35	
	B16	C36	
	B17	C37	
	B18	C42	
		C44	
		C49	
		C50	

Contidos

Topic

Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación e a adquisición de competencias dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermería na práctica clínica en áreas de hospitalización, servizos especiais e institucións sociosanitarias.	Realización das actividades referidas aos periodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais, aplicando cuidados de enfermaría básicos e especializados, segundo as necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos correspondentes. Realización do cartafol-memoria do estudante en cada periodo. Elaboración de catro Plans de Cuidados (PAE) en hospitalización.
--	---

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	3	0	3
Estudo de casos	12	18	30
Eventos científicos	6	3	9
Prácticum, Practicas externas e clínicas	360	39	399
Cartafol/dossier	3	6	9

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución. Aquel estudante asignado a hospitalización deberá levar a cabo a elaboración de catro plans de cuidados.
Eventos científicos	O/a estudante poderá asistir de forma voluntaria aos eventos docentes programados vinculados ao seu servizo asignado durante o periodo de prácticas, previa autorización do responsable do mesmo e información ao titor/a.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolverá as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión na área de Ciencias da Saúde.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O responsable do servizo realizará o seguemento da evolución do estudante no desenrolo da súa actividade e resolverá as posibles incidencias que poidan xurdir.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a reunir información sobre os estudantes, así como presentar a materia e proporcionar información básica sobre normas e tipo de actividade desenrolada en cada un dos servizos vinculados a materia.
Estudo de casos	Plantexaránse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo
Tests	Description
Cartafol/dossier	A primeira semana explicarase ao estudante a súa cumplimentación, no que sefectuará o rexistro das actividades diarias que o/a estudante realiza ou observa diariamente, así coma o grao de dificultade das mesmas segundo a súa percepción.

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results			
	Description					
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Avaliación continua por parte do tutor/a correspondente para identificar necesidades particulares do/a estudante (20%) e do equipo/profesionais do servizo (65%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido que se estrutura en: coñecementos teórico-prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	85	A2 A4	B1 B3 B6 B10 B11 B13 B15 B16 B17 B18	C4 C8 C11 C12 C13 C17 C18 C31 C33 C35 C36 C37	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8
Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o portafolios, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflectirá a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	15	A3 A4	B11 B13 B16	C4 C8 C35 C36 C37	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8

Other comments on the Evaluation

En caso de que o/a estudante non entregue en tempo e forma o **cartafol/dossier**, (un por periodo, tres en total), repercutirá negativamente na nota, restándose un 5% da cualificación do periodo correspondente en caso de que non se cumpra con dito requerimento.

As prácticas clínicas IV están vinculados tres periodos, sendo necesario alcanzar unha calificación mínima de catro puntos sobre dez en cada unha das avaliacións para poder optar ao aprobado.

Nas unidades de hospitalización e centros sociosanitarios, realizaranse catro Plans de Atención de Enfermaría (PAES), segundo a nomenclatura NANDA/NIC/ NOC, que se avaliarán dentro do 20% correspondente ao titor/a (10% PAES).

As faltas de asistencia non xustificadas suporán un suspenso e a interrupción inmediata do periodo, mentres que si se trata de faltas xustificadas, permitirase un máximo de CATRO, que serán de recuperación obrigatoria no periodo establecido para tal fin polo responsable da asignatura.

A ausencia de máis de 4 días, aínda sendo faltas xustificadas, suporá a repetición completa do período en cuestión. (Detállase na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CARME ESPINOSA I FRESNEDO et. al, **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS**, ÚNDECIMA, ELSEVIER, 2018

T. HEATHER HERDMAN ET AL., **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS. DEFINICIONES Y CLASIFICACIÓN**, 12ª EDICIÓN, ELSEVIER, 2021

Plataforma e-cuidados, <http://www.ecuidados.com/site/acceso>,

Complementary Bibliography

GLADYS G. BUSTOS, **ENFERMARÍA MATERNOINFANTIL E NEONATAL: COMPENDIO DE TÉCNICAS**, 2ª EDICIÓN, LATORRE LITERARIA, 2014

SHEEHY, **MANUAL DE URXENCIAS HOSPITALARIAS**, 6ª EDICIÓN, ELSEVIER ESPAÑA, 2007

ENFERMARÍA XINECOOBSTÉTRICA, 1ª EDICIÓN, 2009

JOHN R. HAMPTON, **ECG BÁSICA**, 7ª EDICIÓN, ELSEVIER, 2009

MARÍA TERESA LUIS RODRIGO, **LOS DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS**, 9ª EDICIÓN., ELSEVIER MASSON, 2013

COORDINADOR EDITORIAL: CARLOS BIBAINO GUILLÉN, **MANUAL DE URGENCIAS**, 2ª EDICIÓN, ASTRAZÉNECA, 2014

MANUEL JOSÉ VÁZQUEZ LIMA Y JOSÉ RAMÓN CASAL CODESIDO, **GUÍA DE ACTUACIÓN EN URGENCIAS**, 4ª EDICIÓN, OFELMAGA S.L., 2012

AGUSTÍN JULIAN JIMÉNEZ, **MANUAL DE PROTOCOLOS Y ACTUACIÓN EN URGENCIAS**, 4ª EDICIÓN, BAYER HEALTHCARE, 2014

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería de urgencias e cuidados críticos/V53G140V01414

Introducción á enfermaría avanzada/V53G140V01415

Subjects that it is recommended to have taken before

Enfermería materno-infantil/V53G140V01302

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

IDENTIFYING DATA				
Prácticas clínicas V				
Subject	Prácticas clínicas V			
Code	V53G140V01406			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	18	Mandatory	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo Martínez Pérez, Estefanía Muñíos Álvarez, Alicia			
E-mail	emaldonado@cepovisa.com			
Web	http://http://www.cepovisa.com			
General description	Materia destinada a adquisición de competencias teórico-prácticas en relación cos coidados e procedementos de enfermaría no campo da atención especializada.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B5	Diseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.

C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, tanto en atención especializada como en institucións socio-sanitarias.	A4	B1 B3 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B15 B16 B17	C4 C8 C10 C11 C12 C18 C29 C31 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6
Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaría, establecendo unha actitude *empática con el paciente e a familia, o que garantirá o dereito á confidencialidade, privacidade e dignidade.	A3 A4	B2 B3 B5 B6 B16	C4 C8 C12 C13 C17 C18 C29 C31 C50	D1 D2 D3 D4 D7 D8

Contidos

Topic	
Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación e a adquisición de competencias dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría na práctica clínica en áreas de hospitalización e institucións socio-sanitarias.	Realización das actividades referidas aos períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais aplicando coidados de enfermaría básicos e especializados, segundo as necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos correspondentes. Realización do cartafol - memoria do estudante en cada período asistencial. Elaboración de PAES

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Estudo de casos	4	6	10
Prácticum, Practicas externas e clínicas	420	0	420
Cartafol/dossier	6	12	18

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolverá a súa actividades nun contexto relacionado co exercicio da profesión na área de Ciencias da Saúde.
--	---

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	
Tests	Description
Cartafol/dossier	O estudante realizará un cartafol no cal se incluírá a súa memoria das prácticas así como a descrición diaria das actividades e procedementos de Enfermaría observados ou realizados polo estudante. Tamén deberá describir o grao de dificultade que lle supuxo dita adquisición de competencias.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Avaliación continua por parte do titor/a correspondente para identificar necesidades particulares do/a estudante (20%) e do equipo/profesionais do servizo (65%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido que se estrutura en: coñecementos teórico-prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	85	A4	B1	C4	D1
				B2	C8	D2
				B3	C10	D3
				B6	C11	D4
				B7	C12	D5
				B10	C13	D6
				B15	C17	D7
				B16	C18	D8
				B17	C29	
					C31	
					C33	
Cartafol/dossier	El estudiante presentará al finalizar el período correspondiente el portafolios, en el que se incluye el cumplimiento de objetivos, relación con el equipo profesional, con paciente y familia, así como una valoración global de su estancia. Reflejará su percepción sobre el grado de dificultad de las intervenciones realizadas.	15	A4			D1
						D2
						D3
						D4
						D7
						D8

Other comments on the Evaluation

Rotatorio de 12 semanas (aprox.) de prácticas tuteladas no servizo elixido polo estudante segundo expediente académico.

Calquera necesidade individual deberá tramitarse co titor académico, mínimo cun mes de antelación, antes do inicio do período.

Cumprimentarase un cartafol/dossier que será entregado mensualmente. En caso de non entregalos, repercutirá negativamente na cualificación restando un 0.5% cada un de eles. A cualificación definitiva calcularase sobre un máximo de dez puntos. Incluindo todos os apartados da cualificación final.

En unidades de hospitalización, realizaranse 6 Plans de Atención de Enfermaría, que se avaliarán dentro do 20% correspondente ao titor (10% PAES).

Realizarase unha proba escrita, para a avaliación dos contidos teóricos en cada servizo, (segundo a rúbrica establecida).

O estudante conta á súa disposición cunha normativa de asistencia a prácticas, de obrigado cumprimento, que estará publicada en MOOVI.

Nela inclúense aspectos relativos ás penalizacións na avaliación final por faltas de asistencia sen xustificar, así como as normas xerais e disciplinarias do centro.

A falta de asistencia non xustificada, segundo a normativa, suporá el suspenso e a interrupción inmediata do período.

Permitirase un máximo de 8 faltas xustificadas na rotación, que serán de **recuperación obrigatoria** no período establecido para tal fin polo responsable da materia.

No caso de que nas avaliacións finais, o número de matriculas de honra conseguidas polos/as estudantes superen as ofertadas pola Universidade, aplicase o baremo da nota media para adxudicar matrícula de honra.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

NANDA INTERNACIONAL, **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS: DEFINICIONES Y CLASIFICACIONES**, 10ª Edición, ELSEVIER, 2012

e-cuidados, <http://www.ecuidados.com/site/acceso>,

Pamela L. Swearingen & Jacqueline Wright, **Enfermería médico-quirúrgica basada en planes de cuidado**, 5ª, Elsevier, 2020

Complementary Bibliography

ANNE PERRY y PATRICIA POTTER, **Técnicas Y Procedimientos en Enfermería**, 7ª Edición, ELSEVIER MOSBY, 2011

Gorka Vallejo de la Hoz, Irrintzi Fernández Aedo, Sendoa Ballesteros Peña, **Manual Práctico De Enfermería de cuidados intensivos: Guía rápida para estudiantes de Enfermería en prácticas (Manuales Universitarios)**,

978-8413191409, 1ª, Universidad del País Vasco, 2020

Emergency Nurses Association, **Enfermería de Urgencias: Principios y práctica**, 978-8491137788, 7ª, Elsevier, 2020

Recomendaciones

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Trabajo de Fin de Grao/V53G140V01407

Subjects that it is recommended to have taken before

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

IDENTIFYING DATA				
Final Year Dissertation				
Subject	Final Year Dissertation			
Code	V53G140V01407			
Study programme	Grado en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	12	Mandatory	4th	2nd
Teaching language	Spanish English			
Department				
Coordinator	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	Bouza Testa, Pablo de la Fuente Aguado, Javier Fernández Ferro, Martín Giráldez Miranda, Esperanza María Magdalena López, Pilar Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo Martínez Pérez, Estefanía Mosquera Losada, María Elena Muíños Álvarez, Alicia Suárez González, Vicente			
E-mail	mgiraldez@povisa.es			

----- UNPUBLISHED TEACHING GUIDE -----

IDENTIFYING DATA				
Atención de enfermería nas emerxencias e catástrofes				
Subject	Atención de enfermería nas emerxencias e catástrofes			
Code	V53G140V01413			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language				
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Cabadas Aviión, Rafael			
Lecturers	Bouza Testa, Pablo Cabadas Aviión, Rafael García Vega, Francisco Javier			
E-mail	rcabavi@gmail.com			
Web				
General description				

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermería.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B17	Realizar coidados de enfermería baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermería.
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C17	Aplicar o proceso de enfermería para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results

Ser capaz de realizar valoración sistemática utilizando las herramientas adecuadas para el paciente, teniendo en cuenta las necesidades individuales.	A3	B3 B13 B17	C24 C29 C30	D1 D2 D4
Ser capaz de hacer valer los juicios clínicos para asegurar que se alcanzan los estándares de calidad y que la práctica es basada en la evidencia científica.		B1 B3 B13 B17	C2 C3 C4 C13 C17 C24 C29 C30	D1 D2
Ser capaz de poner en práctica principios de salud y seguridad, incluidos la movilización y el manejo del paciente, control de infección, primeros auxilios básicos y procedimientos de emergencia.		B1 B3 B5 B10 B13 B15 B17	C2 C3 C4 C13 C17 C24 C29 C30	
Ser capaz de aplicar resolución de problemas y toma de decisiones	A2	B3	C17 C30	D1 D4 D7
Ser capaz de usar adecuadamente las habilidades de consejo (técnicas de comunicación para promover el bienestar del paciente).		B15		D5

Contidos

Topic

Tipos de catástrofes. Definición	Impacto ambiental, social sanitario y económico de las catástrofes. Mecanismos de prevención de catástrofes. Actuación de emergencias en el contexto internacional. Organización y planificación sanitaria en relación a la atención de enfermería en emergencias y catástrofes Recursos humanos y materiales
Organización y planificación sanitaria en relación a la atención de las emergencias en las catástrofes.	Evacuación de pacientes según la patología y la gravedad. Medios necesarios.
Actuación ante las emergencias derivadas de las catástrofes.	Funciones específicas del profesional de enfermería.
Recursos humanos y materiales necesarios	Necesidades básicas según el tipo de emergencia.
Mecanismos de prevención de catástrofes y actuación de emergencia en el contexto internacional.	Métodos de aislamiento y control de infecciones en evacuación de pacientes.
Primeros auxilios.	Actuación de enfermería en: - Urgencias y emergencias obstétricas. - Urgencias y emergencias ginecológicas. - Urgencias y emergencias pediátricas. - Urgencias y emergencias psicosociales. - Urgencias y emergencias en situación de riesgo vital. - Urgencias y emergencias de mayor incidencia. - Urgencias y emergencias músculo-esqueléticas.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección magistral	54	48	102
Seminario	20	10	30
Examen de preguntas objetivas	2	16	18

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodología docente

	Description
Lección magistral	Exposición por parte del profesor de los contenidos sobre la materia objeto de estudio, bases teóricas y/o directrices de un trabajo, ejercicio que el/la estudiante tiene que desarrollar
Seminario	Actividad enfocada al trabajo sobre un tema específico, que permite profundizar o complementar los contenidos de la materia. Pueden emplearse como complemento de las clases teóricas.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Seminario	Contidos establecidos segundo temática.	30	B1 B3 B10 B15 B17	C2 C3 C13 C29 C30	D2 D4 D5
Exame de preguntas obxectivas	Exame de 50 preguntas tipo test, de contidos teóricos e supostos prácticos. 4 opcións de resposta, cada erro, resta 0.25 puntos. (PARCIAL I, 35% e PARCIAL II, 35%)	70	A2 B1 B3 B10 B17	C2 C3 C4 C13 C17 C29	D2 D4 D7

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de *tutoría, e informan as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades.

Presuponse a avaliación global, o seu rexeitamento e a opción de avaliación final, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC):

O 10 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obtense mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: Obradoiros (30%) e Parcial I (35 %) en horario de docencia na data establecida (difundirase con antelación a través de Moovi) e Parcial II (35%) na data establecida para a proba final polo centro e publicada na web).

En ambos os casos son probas de preguntas curtas e tipo test con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas.

O estudiantado que siga avaliación continua, verase liberado dos contidos xa valorados no primeiro parcial, tendo en conta; que se deberá obter unha nota mínima de 5.0 sobre 10, en cada proba (inclusive o exame). En caso de non alcanzarse dita cualificación, nas probas previas ao exame, o estudante perderá a AC e pasará a realizar a proba de avaliación final para aprobar a materia.

Aqueles estudantes que non poidan seguir a AC e/ou renuncien a esta, serán avaliados mediante unha proba final que suporá o 100% da cualificación da materia.

Avaliación global:

Realizarase un exame global que supón o 100 % de cualificación da materia

O exame será tipo test con 4 opcións de resposta; cada resposta errónea restará 0.25 do total de respostas correctas.

Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarase por avaliación global.

Compromiso ético:

Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

A participación activa en clase durante as sesións maxistrais e a participación nos talleres, utilizaranse como factores moderadores na cualificación final.

Bibliografía. Fontes de información**Basic Bibliography****Complementary Bibliography**

Recomendacións

IDENTIFYING DATA				
Enfermaría de urxencias e coidados críticos				
Subject	Enfermaría de urxencias e coidados críticos			
Code	V53G140V01414			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Bouza Testa, Pablo			
Lecturers	Bouza Testa, Pablo Cabadas Avión, Rafael González Abelleira, Óscar Manuel Leal Ruiloba, María Sonsoles			
E-mail	pablo-bt@hotmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Segundo a OMS, urxencia é a aparición fortuíta (imprevista ou inesperada), en calquera lugar ou actividade, dun problema de saúde de causa diversa e gravidade variable, que xera a conciencia dunha necesidade inminente de atención por parte de suxeito que a sofre ou da súa familia, así as UUH defínense como unha organización de profesionais sanitarios que ofrece asistencia multidisciplinar, situada nunha área específica do hospital, que cumpre uns requisitos funcionais, estruturais e organizativos, que garanten condicións de seguridade, calidade e eficiencia para atender ás urxencias e a emerxencia. Unha organización de profesionais sanitarios que ofrece asistencia multidisciplinar nun espazo específico do hospital, que cumpre uns requisitos funcionais, estruturais e organizativos, de forma que garante as condicións de seguridade, calidade e eficiencia adecuadas para atender pacientes que, sendo susceptibles de recuperación, requiren soporte respiratorio ou que precisan soporte respiratorio básico xunto con soporte de, polo menos, dous órganos ou sistemas; así como todos os pacientes complexos que requiran soporte por fallo multiorgánico.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.			
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.			
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.			
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.			
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.			
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.			
D1	Capacidade de análise e síntese.			
D2	Capacidade de organización e planificación.			
D3	Capacidade de xestión da información.			
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.			
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.	C4	D1	D2
		D3	D4
Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.	B2	C13	D1
	B11	C29	D3
		C32	D4
Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.		C13	D1
			D2
			D4
			D5

Contidos

Topic	
1.- Urxencias	1.1 Concepto 1.2 Estrutura 1.3 Calidade
2.- Sistemas integrais Emerxencia/*Mod *Sist *Extrahospitalario/061 Galicia	2.1 Descrición e funcionamento. 2.2 Transporte Sanitario
3.- Dor torácica	3.1 Concepto e tipos 3.2 Síndrome coronaria agudo (SCA)
4.- Síncope	4.1 Tipos, etiología e actuación
5.- Asistencia inicial ao Politraumatizado	5.1 Conceptos. 5.2 Manexo extrahospitalario 5.3 Inmovilización, rescate e extricación de pacientes. 5.4 Manexo intrahospitalario
6.- Insuficiencia respiratoria aguda	6.1 Tipo 6.2 Apoio ventilatorio. 6.3 Ventilación mecánica
7.- Alteración do nivel de conciencia (baixo nivel de conciencia e axitación)	7.1 Síndrome confusional agudo. 7.2 Paciente psiquiátrico, axitación.
8.- Dor abdominal agudo	8.1 Tipos 8.2 Etioloxías e actuación.
9.- Manexo avanzado da vía aérea	9.1 Xustificación 9.2 Tipos e cuidados
10.- Prevención da infección nosocomial en UCC. Proxectos Zero	10.1 Xustificación 10.2 Proxecto Bacteriemia zero 10.3 Proxecto pneumonía zero 10.4 Proxecto Resistencia zero 10.5 Proxecto infección urinaria zero
11.- Electrocardiografía básica en urxencias yUCC	11.1 Bases e derivacións 11.2 ECG normal 11.3 Arritmias básicas 11.4 Tto eléctrico das arritmias/DESA
12.- Fármacos e vías de administración	12.1 A vía intraósea
13.- Reaccións alérxicas	13.1 Tipos 13.2 Anafilaxia. Actuación
14.- Fallo renal e técnicas de depuración extrarrenal	14.1 Manexo práctico da HDFVVC
15.- Principios da asistencia sanitaria en catástrofes e vítimas en masa	15.1 Triaxe 15.2 Organización, asistencia in situ e traslado.
16.- Paciente queimado	16.1 Manexo xeneral do paciente queimado 16.2 Cuidados de enfermaría do paciente queimado
17.- Intoxicacións agudas	17.1 Métodos para eliminar el tóxico 17.2 Tóxicos frecuentes e antídotos.
18.- Reanimación cardiopulmonar RCP	18.1 Bases teóricas 18.2 Actuación práctica
19.- Anestesiología	19.1. Anestesia Xeral 19.2. Anestesia Rexional 19.3. Cuidados postoperatorios 19.4. Tratamento da dor
20. Profesional de enfermaría en las Unidades de Cuidados intensivos	20.1. Conceptos xerais. 20.2. Características da Unidade. 20.3. Formación específica
21. Criterios de ingreso en UCI	21.1 Abordaxe de enfermaría
22. Cuidados de enfermaría no paciente Crítico	22.1. Cuidados xerais 22.2. Sedación e analgesia 22.3. Prescrición electrónica asistida 22.4. Contención mecánica 22.5. Delirio 22.6. Cambios posturais 22.7. Traslado intra e interhospitalario 22.8. Humanización
23. Insuficiencia cardíaca	23.1. Fisiopatoloxía 23.2. Cuidados de enfermaría

24. Shock	24.1. Tipos de Shock 24.2. Fisiopatoloxía 24.3. Coidados de enfermaría
25. Insuficiencia respiratoria	25.1. Fisiopatoloxía 25.2. Ventilación mecánica 25.3. Coidados de enfermaría
26. Doazón de órganos	26.1 Coidados de enfermaría do doante
27. Seguridade do paciente	27.1. Aspectos básicos da seguridade do paciente

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	35	50	85
Seminario	9	17	26
Traballo tutelado	10	15	25
Exame de preguntas obxectivas	2	12	14

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Presentación de casos prácticos de pacientes críticos
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado os seus desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado os seus desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Seminario	Presentación de casos de pacientes críticos

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Seminario	Resolución adecuada de casos clínicos	40	B2 B11	C13 C29	D2 D4 D5
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado os seus desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	20	B11	C4 C13 C29 C32	D4 D5
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40	B2 B11	C29 C32	

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase presentarase a asignatura e explicarse o sistema de avaliación.

Avaliación Continua:

A calificación da avaliación continua (que denominaremos AC) terá un peso do 40% da calificación final e incluírá tanto os contidos do traballo tutelado (peso do 20%, que denominaremos calificación TT) como a resolución de dos casos clínicos realizados mediante seminarios (peso do 40%, que denominaremos calificación S).

A calificación S obtense mediante probas teórico-prácticas (poderán comprender preguntas obxectivas e/ou preguntas de desenvolvemento) sobre contidos de aula. A calificación do TT obtense mediante a valoración da defensa do mesmo. O 40% restante da calificación final obtense mediante a realización dun examen final (EF) tipo test no que cada resposta incorrecta restará 0,25 puntos.

Aqueles alumnos que non se presenten ó examen final obterán unha calificación de non presentado.

Calificación final (G) da asignatura para a modalidade de avaliación continua:

$G = TT + S$ EF, sempre e cando sexa maior ou igual a 1,6 sobre 4. si non se alcanza este mínimo, considérase a materia como non superada e, aunque a suma total sexa superior a 5, a nota máxima que aparecerá na acta será de 4,5 puntos.

Avaliación Global:

Aqueles alumnos que non se acollan ou perdan o dereito a AC (máis de 10% de falta de asistencia e/ou non realización do TT e/ou S) serán avaliados no EF sobre a totalidade dos contidos impartidos na materia (incluíndo os seminarios e os traballos tutelados) e deberán alcanzar un 5 sobre 10 puntos.

2ª Oportunidade: a calificación establecerase en base a o exame global (100% calificación) **Compromiso ético. Espérase que o alumno presente un comportamento ético axeitado. En caso de copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc** Considérase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Neste caso, a calificación final no presente curso académico será de suspenso (0,0) As datas dos exames serán publicadas publicadas na web do centro. AULAS 21 e 23.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Manual de Urgencias para Enfermería, ELA-ARAN,

Potter, **Urgencias en enfermería**, Interamericana,

Recomendaciones asistenciales en Trauma Grave., SEMES. Edicomplet,

Atención al paciente Politraumatizado, ELA-ARAN,

Terapia Intensiva. Procedimientos de la AACN, Panamericana,

Pamela Kidd/Patty Sturt, **Urgencias en enfermería.**, Harcourt Brace,

Abelardo García de Lorenzo y Mateos, Juan Caturla Such, **Medicina intensiva**, Editorial universitaria Ramón Areces,

Alvarez Leiva, **Manual de asistencia sanitaria en las catástrofes**, ELA-ARAN.,

Rodriguez de Viguri, **Manual de Soporte Vital Avanzado**, Elsevier/Masson,

Protocolos de asistencia prehospitalaria al paciente politraumatizado. Urgencias Sanitarias 061,

PHTLS 6ª edición, Elsevier Mosby,

www.cprguidelines.eu/,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Traballo de Fin de Grao/V53G140V01407

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Other comments

Fecha de examen 14 de enero a las 18:00h

IDENTIFYING DATA				
Introduction to advanced nursing				
Subject	Introduction to advanced nursing			
Code	V53G140V01415			
Study programme	Grado en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4th	1st
Teaching language	Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Lecturers	Álvarez Fernández, Félix Fernández Sanromán, Jacinto Gutiérrez Plata, Margarita Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo Moledo Eiras, Enrique			
E-mail	emaldonado@cepovisa.com			

----- UNPUBLISHED TEACHING GUIDE -----

IDENTIFYING DATA				
Antropoloxía da saúde				
Subject	Antropoloxía da saúde			
Code	V53G140V01416			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language				
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Suárez González, Vicente			
Lecturers	Suárez González, Vicente			
E-mail	vsuarez@povisa.es			
Web				
General description	Preténdese introducir aos estudantes na reflexión sobre os elementos constitutivos do ser humano, desde unha perspectiva filosófica. Esta materia permite a análise das diferentes concepcións da persoa e das sociedades existentes			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades que se desenvolven para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, á familia e á comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results

Coñecemento e capacidade para uso e xestión de recursos bibliográficos e desde Internet sobre temas relacionados coa antropoloxía da saúde, experiencia da enfermidade, sistemas problemas sanitarios e de saúde e xénero	A1 A3 A4 A5		D3 D7 D8
Capacidade de organización traballar, priorizar e seleccionar os recursos e materiais axeitados			
Adquisición da conciencia crítica da relación entre o pensamento e os procesos actuais e do pasado			
Mostrar unha actitude ética ante práctica profesional e relación con outros e, especialmente, co enfermo.			
□ Desenvolvemento da capacidade de Aprendizaxe autónoma			
Coñecer o marco de dereitos humanos e mostrar compromiso con esos dereitos.	A1 A3 A4 A5	B1 B2 B6	
□ Capacidade para aceptar o a diversidade como parte da condición humano.			
□ Mostrar unha actitude ética ante práctica profesional e relación con outros e, especialmente, co enfermo.			
□ Desenvolvemento da capacidade de Aprendizaxe autónoma			
Capacidade para poñerte no lugar do outro nas relacións co paciente e o seu contorno.	A1 A3 A4 A5	B1 B2 B6	C11 C15 C20 C24 C49
Coñecemento sobre antropoloxía de saúde e factores socioculturais relacionado coa enfermidade			
Coñecemento sobre o marco posibles relacións entre a enfermidade e as condicións de marxinación e risco Social.			
Capacidade para asumir aspectos social e cultural na determinación de diagnósticos e tratamentos de enfermaría			
Desenvolvemento de capacidade Aprendizaxe autónoma			D1 D3 D5
Poñer en práctica a capacidade de diálogo crítico sobre cuestións antropolóxicas respectando as opinións dos demais e demostrando rigor científico			D6 D7 D8
Capacidade para traballar en equipo			
Preparar traballos de análise e síntese con argumentos antropolóxicos utilizando como fontes textos académicos, materiais audiovisuais, publicacións en internet			
Poder traballar en equipo asumindo diferentes funcións e respectando aspectos multidisciplinares e multiculturais			

Contidos

Topic

1.- Antropoloxía Social e Cultural. Grandes paradigmas.	O home na cultura occidental. Evolucionismo, materialismo, determinismo, racionalismo, antropocentrismo e biocentrismo
2.- A especie humana	Orixes e evolución do home. O proceso de hominización e humanización A noción de progreso
3.- Antropoloxía da saúde	Construción social de saúde e enfermidade. Papel dos factores sociais nos procesos de saúde-enfermidade. Do modelo biomédico ao modelo psicosocial.
4.- Saúde e multiculturalidade	Enfermidade en varias culturas. Asistencia sanitaria en contextos interculturais.
5.- O corpo, a dor e a morte: visión antropolóxica.	A construción da corporalidade. Antropoloxía da dor. O home enfrontado á morte.
6.- Xénero e saúde	A construción cultural do xénero. Prexuízos de xénero na saúde.
7.- Violencia de xénero	Conceptos básicos. Lexislación. Cultura e violencia de xénero. Prevención
8.- Consecuencias do proceso de emigración na saúde dos emigrantes	Saúde física e psíquica. Principais patoloxías detectadas en emigrantes. Aproximación desde a enfermería
9.- Antropoloxía e hábitos de saúde nas distintas culturas	Abordar a modificación dos hábitos de saúde segundo as diferentes culturas
10.- Investigación en antropoloxía	Métodos cualitativos e cuantitativos aplicados a investigación antropolóxica.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	1	3
Lección maxistral	30	25	55
Seminario	6	18	24
Estudo de casos	6	18	24
Presentación	15	15	30
Resolución de problemas de forma autónoma	1	3	4
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	7	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe
Estudo de casos	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe
Presentación	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe
Resolución de problemas de forma autónoma	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe

Avaliación			
	Description	Qualification	Training and Learning Results
Estudo de casos	Abordaxe e solución de casos relativos a antropoloxía da saúde	15	
Presentación	Exposición por parte do estudante ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo	35	
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumno mostrará capacidade e solucións para abordar problemas e casos relacionados con antropoloxía, aportando solucións e visión crítica	10	
Exame de preguntas de desenvolvemento	O alumno deberá responder a exercicios nos que aportará unha ampla visión do tema solicitado, nun tempo determinado, relacionando conceptos e extrapolando aplicacións.	40	

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN CONTINUA:

Implica asistencia regular a clase participando en todas as actividades de preguntas de desenvolvemento, resolución de problemas, presentación de traballo e estudo de casos.

Pódese perder a avaliación continua por ausencias non xustificadas (>10% das clases), ou non realizar traballo, non participar en resolución de casos, de problemas e preguntas de desenvolvemento que se van facer no semestre, previo aviso do profesor. **AVALIACIÓN FINAL:**

Cando este sistema foi seleccionado ou se perde o dereito a avaliación continua, é preciso superar un examen con preguntas de desenvolvemento que inclúe os contidos impartidos polo profesor, mais os casos e problemas que se fixeron en clase.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

ARIÉS, P., **El hombre ante la muerte**, Taurus, 2011

HERBERT, C. HEBERT, C., **Antropología cultural**, Prentice Hall, 1997

Complementary Bibliography

SABORIDO, C., **Filosofía de la medicina.**, Tecnos, 2020

VALLS, C., **Mujeres invisibles**, Editorial Capitán Swing, 2020

LE BRETON, D., **Antropología del dolor**, 2019

FRIEDAN, BETTY, **La mística de la feminidad**, Cátedra, 2016

LISÓN, C., **Introducción a la Antropología Social y Cultural**, Akal, 2007

PICHARDO, J., **Reflexiones en torno a la cultura: una apuesta por el interculturalismo.**, Dykinson, 2003

COMELLES, J.M., PERDIGUERO, E., **Medicina y cultura. Estudios entre la antropología y la medicina**, Ed. Bellaterra, 2000

TORRALBA, F., **Antropología del cuidar**, Fundación MAPFRE Medicina e IBB, 1998

Artigas, M, y Turbón, D.,, **El origen del hombre**, Eunsá,, 2008

Arendt, A, **La condición humana**, Paidós, 1993

Recomendacións